

LOKALNA AKCIJSKA SKUPINA SOŽITJE MED MESTOM IN PODEŽELJEM

**STRATEGIJA LOKALNEGA RAZVOJA ZA
LOKALNO AKCIJSKO
SKUPINO SOŽITJE MED MESTOM IN PODEŽELJEM**

Kraj in datum: LJUBLJANA, 28.1.2016

Verzija: Odločba o potrditvi SLR ŠT. 33151-35/2015/29, z dne, 14.10 2016

2. Kazalo

3.	Osebna izkaznica LAS	3
4.	Povzetek SLR	4
5.	Opredelitev območja in prebivalstva zajetega v SLR.....	5
5.1.	Splošne geografske značilnosti območja LAS.....	5
5.1.1	Utemeljitev geografske zaokroženosti območja.....	5
5.1.2	Velikost območja LAS	6
5.1.3	Strukturne danosti območja LAS	9
5.1.4	Stanje infrastrukture in opremljenosti z osnovnimi storitvami	15
5.1.5	Okolje in prostor	18
5.1.6	Gospodarski položaj območja	20
5.1.7	Demografske in sociološke značilnosti na območju LAS	21
6.	Analiza razvojnih potreb in možnosti območja LAS, vključno z analizo prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti.....	30
7.	Podroben opis tematskih področij ukrepanja	35
8.	Opis in način doseganja ter zasledovanja horizontalnih ciljev Evropske unije	39
9.	Opis SLR in njenih ciljev vključno z določitvijo mejnikov in ciljnih vrednosti kazalnikov	40
10.	Opis postopka vključitve skupnosti v pripravo SLR.....	49
11.	Akcijski načrt, iz katerega izhaja opis prenosa ciljev v ukrepe, odgovornost za izvajanje ukrepov, vključno s časovno opredelitvijo letnih aktivnosti	49
12.	Opis sistema spremljanja in vrednotenja SLR	55
13.	Opis postopka določitve vodilnega partnerja LAS in opis kadrovskih kapacitet, finančni viri, izkušnje in znanje.....	58
14.	Opis nalog, odgovornosti in postopkov sprejemanja odločitev organov LAS	60
15.	Merila za izbor operacij in opis postopka izbora operacij.....	63
16.	Finančni načrt, vključno s finančno razdelitvijo po zadevnih skladih iz te uredbe v skladu s finančnim okvirjem.....	63
17.	Priloge	76

3. Osebna izkaznica LAS

Naziv LAS	SOŽITJE MED MESTOM IN PODEŽELJEM		
Naslov LAS	Šmartinska cesta 134 a, 1000 Ljubljana		
Naslov varnega elektronskega predala	las-smp@vep.si		
Spletna stran LAS	www.las-smp.si		
Predsednik LAS	Marjanca Marn, predsednica Andreja Zdravje, podpredsednica		
Vodilni partner LAS	CIZA; Zavod za razvoj podeželja		
Naslov vodilnega partnerja LAS	Šmartinska cesta 134 a, 1000 Ljubljana		
Številka transakcijskega računa LAS	SI56 2900 0005 5531 969 (Unicredit banka Slovenije d.d.)		
Velikost območja LAS	550,9 km ²		
Število prebivalcev LAS	323487		
Število občin	4		
Vključene občine (naštejte)	Grosuplje, Ig, Mestna občina Ljubljana, Škofljica		
Problemsko območje ali območje ZTNP-1 (označi)	DA ☐ NE ☒		
Kohezijska regija	Zahodna kohezijska regija		
SLR bo financirana (označi)	☒ <u>EKSRP</u>	☐ <u>ESRR</u>	☐ <u>ESPR</u>
Glavni sklad (označi)	☒ <u>EKSRP</u>	☐ <u>ESRR</u>	☐ <u>ESPR</u>
Datum ustanovitve lokalnega partnerstva	24.11.2015		
Število članov LAS	52 ustanovnih članov		

4. Povzetek SLR

Strategija lokalnega razvoja za obdobje 2014 – 2020 opredeljuje izhodišča lokalnega razvoja na območju LAS Sožitje med mestom in podeželjem, ki zajema območje štirih občin in sicer: Grosuplje, Ig, Škofljica in Mestna občina Ljubljana. Območje LAS je zelo specifično saj se na tem območju izrazito srečujeta dva življenjska prostora: podeželje in urbani prostor, ki ga opredeljuje središčna lega v Sloveniji in vloga ter pomen glavnega mesta Ljubljane. Območje predstavlja zaokroženo geografsko in funkcionalno celoto, ki jo povezujejo skupne socialne in ekonomske značilnosti življenja na pragu glavnega mesta. Celotna površina LAS pokriva 550,9 km² na katerem živi 323.487 prebivalcev. Glede na opredelitve Uredbe CLLD in Spremembe Uredbe CLLD (Uradni list RS št. 42/15 in 28/16) so naselja z več kot 10.000 prebivalci izločena iz upravičenosti do sredstev, kar pomeni da so prebivalci naselja Ljubljana izločeni pri izračunu finančnega okvirja.

SLR, ki smo jo oblikovali za območje opredeljuje le nekatere najpomembnejše skupne izzive in cilje glede na štiri tematska področja ukrepanja SLR, ki so bila opredeljena kot ključni izzivi pri zasledovanju ciljev EU in so relevantna tudi za razvojne potrebe območja LAS. Pri izdelavi tega dokumenta smo v pripravo vključevali tako strokovne institucije, kot tudi širok krog zainteresiranih lokalnih akterjev, ki zastopajo interese različnih skupin na območju. Skozi celoten proces priprave SLR smo uresničevali načelo oz. pristop »od spodaj navzgor«, saj smo cilje in ukrepe za doseg le-teh oblikovali na osnovi pobud in predlogov, ki izhajajo iz potreb lokalnega okolja.

V SLR je glede na izzive območja posebej izpostavljena razlika med razvojnimi potrebami podeželja in urbanih naselij na območju in skladno s tem so opredeljeni tudi posamezni cilji in ukrepi. V prvi vrsti si bomo tako prizadevali za vzpostavljanje čim boljših pogojev za skupno življenje, ki bo prebivalcem omogočalo varno, zdravo in privlačno življenjsko okolje za aktivno in ustvarjalno življenje po načelih enakih možnosti.

Strateški cilji območja so trajnostno naravnani in obsegajo daljše časovno obdobje. Skladajo se z drugimi lokalnimi, regionalnimi ali sektorskimi programi, ki se bodo izvajali na območju. SLR Sožitje med mestom in podeželjem je tako v skladu s cilji Programa razvoja podeželja RS 2014-2020, Operativnim programom za kohezijsko politiko 2014-2020 in Regionalnim razvojnim programom LUR. SLR bo prispevala tudi k uresničevanju vseh treh horizontalnih ciljev Evropske unije.

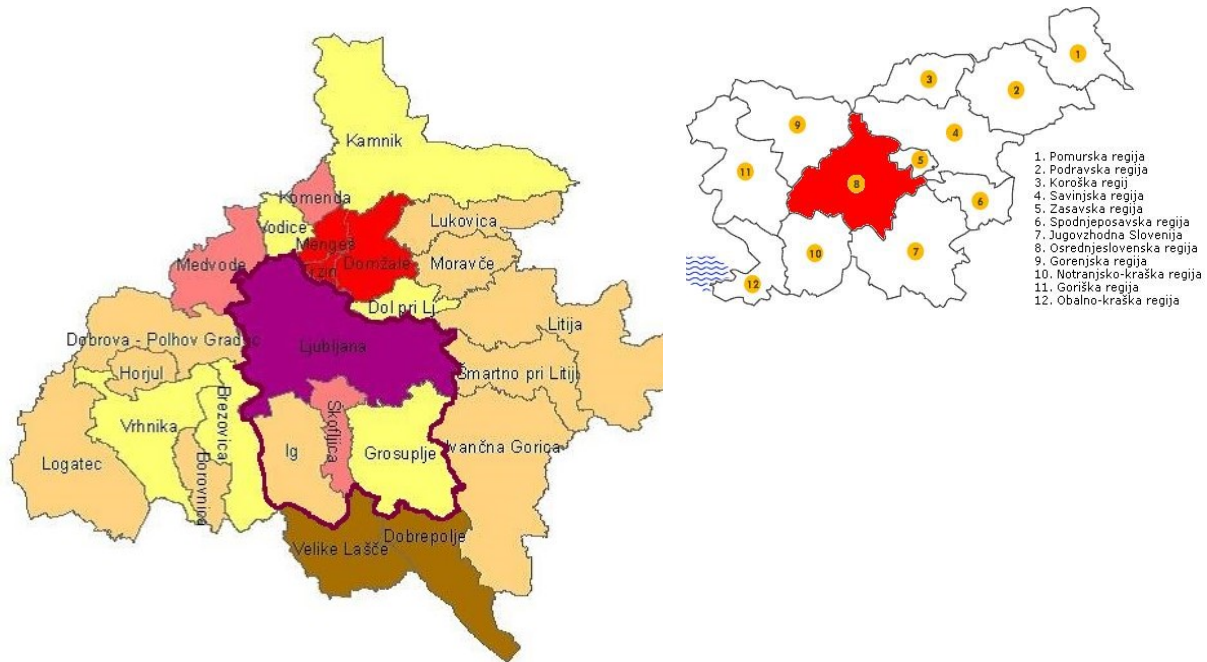
Zavedamo se, da samo s sredstvi CLLD ne bomo mogli uresničiti vseh strateških ciljev območja, verjamemo pa, da lahko s sodelovanjem med javnim in zasebnim sektorjem ter ob pomoči sredstev CLLD, ob upoštevanju lastnih endogenih potencialov prispevamo k celovitemu in trajnostnemu razvoju lokalnega okolja.

5. Opredelitev območja in prebivalstva zajetega v SLR

5.1. Splošne geografske značilnosti območja LAS

5.1.1 Utemeljitev geografske zaokroženosti območja

Območje LAS je umeščeno v osrednjeslovensko razvojno regijo, LUR, in združuje Mestno občino Ljubljana z njenimi južnimi sosedskimi občinami Grosuplje, Ig in Škofljica.

Območje LAS v geografskem smislu zavzema del Ljubljanske kotline z Ljubljanskim poljem, ki se razprostira med vrsto osamelcev na severni strani (Šmarna gora) in bolj sklenjenimi slemeni in hribi Posavskega hribovja na jugovzhodni strani (Janče). Ljubljansko polje na jugu prehaja v Ljubljansko barje, ki sega iz MOL tudi v občini Ig in Škofljica. To je eno najjužnejših visokih barj v Evropi, v Sloveniji pa edini primer nižinskega visokega barja. Vode na ljubljansko barje pritečejo kot kraški izviri na robu pokrajine (Ljubljanica, Ižica, Bistra) ali kot površinski tokovi (Iška, Želimeljščica, Škofeljščica in Gradaščica).

Od tu se začneja tako imenovano Dolenjsko podolje, ki je v slovenski geografiji mlajši izraz za razmeroma nižji svet med vzhodnim Ljubljanskim barjem in Krško kotlino, po katerem poteka avtomobilska cesta in železnica Ljubljana – Novo mesto.

Vleče se v 45 km dolgem in od 3 do 12 km širokem pasu od Ljubljanskega barja in Turjaške pokrajine na zahodu, preko Ivančne Gorice do Novomeške pokrajine na zahodu.

Nižji svet nima sklenjenega ravnega dna. Tega sestavljajo doline in kotline, v katere priteka s severnejšega višjega, pretežno iz dolomita grajenega prigorja Posavskih hribov voda ter tu ponika v sklenjene apnenice.

Značilna je gričevnata pokrajina, s precej strmimi nakloni, 10 – 14°. To gričevnato pokrajino na SV strani obdaja posavsko hribovje, ki ima, tako kot Dolenjsko podolje posamezne značilnosti fluvioakraškega sveta. Nakloni v hribovitem delu so še nekoliko višji in segajo od 15 do 25°.

Posebna - edinstvena značilnost območja je tako fluviokras = nepopolni kras, kar označuje neznačilen kraški svet, ki so ga z erozijo in denudacijo oblikovale površinske tekoče vode.

Naravno okolje občin sodelujočih v LAS »Sožitje med mestom in podeželjem« obsega zelo različne habitate od kraških in hribovitih predelov preko gozdov do močvirnih ravnin. Predvsem v ravninskih predelih je naravno okolje precej razdrobljeno zaradi goste poselitve. Posamezni otočki naravnega okolja v bližini naselij, še posebej v okolici Ljubljane, so priljubljene izletniške točke in zato dokaj obremenjeni. Naravno okolje ogroža predvsem intenzivna urbanizacija in suburbanizacija.

Ima blago celinsko klimo s povprečno temperaturo od -1,1°C v januarju do 19,9°C v juliju in letnimi padavinami med 1.300 in 1.800 mm. Za Ljubljansko kotlino, je značilna toplotna inverzija s spremljajočo meglo, ki traja v povprečju 120 dni na leto in zasneženost, ki traja v povprečju 55-65 dni letno.

Celotno območje LAS je gospodarsko, zaposlitveno in izobraževalno - srednje ter višje in visokošolsko izobraževanje zelo močno vezano na Ljubljano. Prav avtocesta in železnica omogočata velike dnevne migracije. Dnevni migracijski tok se vse bolj usmerja, v prejšnjem programskem obdobju, uvedene povezave ljubljanskega mestnega potniškega prometa do vseh treh sosednjih občin, kar daje pomemben prispevek k trajnostni mobilnosti in zmanjševanju negativnih vplivov na okolje.

Poleg vsega naštetega se vse občine srečujejo s problematiko velikih razvojnih razlik med urbaniimi središči (mesto Ljubljana, naselja Grosuplje, Škofljica, Ig, Šmarje Sap in Lavrica) in območji podeželja v oddaljenih, predvsem hribovitih območjih, ki pa zajema več kot 2/3 celotne površine območja.

5.1.2 Velikost območja LAS

Območje LAS Sožitje med mestom in podeželjem obsega območje štirih občin: Grosuplje, Ig, Mestna občina Ljubljana in Škofljica. skupna velikost območja je 550,9 km², vendar je od tega potrebno odšteti površino naselja mesta Ljubljana in tako je skupna upravičena velikost območja 387,1 km². Prav tako je potrebno upoštevati Uredbo CLLD, ki v Prilogi 1 opredeljuje mestna naselja, ki niso upravičena do sredstev iz sklada ESRR, kar v našem primeru pomeni naselja Spodnje Gameljne, Srednje Gameljne in Zgornje Gameljne, ki so del mesta Ljubljana.

Število prebivalcev in velikost območja LAS skupaj in upravičeno

OBČINA	SKUPNO ŠTEVILO PREBIVALCEV	UPRAVIČENO ŠTEVILO PREBIVALCEV	SKUPNA VELIKOST V KM ²	UPRAVIČENA VELIKOST V KM ²
GROSUPLJE	19930	19930	133,8	133,8
IG	7099	7099	98,8	98,8
MOL	286307	8402	275	275
ŠKOFLJICA	10151	10151	43,3	43,3
SKUPAJ	323487	45582	550,9	550,9

Vir: Statistični urad Republike Slovenije (upoštevani podatki na 1.7.2014)

OBČINA GROSUPLJE

Vir: <http://www.geoprostor.net/> 5.1.2016

Gostota naseljenosti in indeks feminitete po: OBČINE, MERITVE , POLLETJE

Grosuplje	Prebivalstvo - SKUPAJ	19930
	Prebivalstvo – Moški	10084
	Prebivalstvo - Ženske	9846
	Indeks feminitete	97,6
	Površina teritorialne enote (km2)	133,8
	Gostota naseljenosti	149,0

Vir: Statistični urad Republike Slovenije.
POLLETJE
H2 je po stanju 1. 7. 2014

OBČINA IG

Vir: <http://www.geoprostor.net/> 5.1.2016

Gostota naseljenosti in indeks feminitete po: OBČINE, MERITVE , POLLETJE

		2014H2
Ig	Prebivalstvo – SKUPAJ	7099
	Prebivalstvo – Moški	3559
	Prebivalstvo – Ženske	3540
	Indeks feminitete	99,5
	Površina teritorialne enote (km2)	98,8
	Gostota naseljenosti	71,9

Vir: Statistični urad Republike Slovenije.
POLLETJE
H2 je po stanju 1. 7. 2014

MESTNA OBČINA LJUBLJANA

Vir: <http://www.ljubljana.si/> 5.1.2016

Gostota naseljenosti in indeks feminitete po: OBČINE, MERITVE , POLLETJE		
		2014H2
Ljubljana	Prebivalstvo - SKUPAJ	286307
	Prebivalstvo - Moški	137211
	Prebivalstvo - Ženske	149096
	Indeks feminitete	108,7
	Površina teritorialne enote (km ²)	275,0
	Gostota naseljenosti	1041,1
Vir: Statistični urad Republike Slovenije.		
POLLETJE		
H2 je po stanju 1. 7. 2014		

OBČINA ŠKOFLJICA

Vir: <http://www.geoprostor.net/> 5.1.2016

Gostota naseljenosti in indeks feminitete po: OBČINE, MERITVE , POLLETJE		
		2014H2
Škofljica	Prebivalstvo - SKUPAJ	10151
	Prebivalstvo - Moški	5024
	Prebivalstvo - Ženske	5127
	Indeks feminitete	102,1
	Površina teritorialne enote (km ²)	43,3
	Gostota naseljenosti	234,4
Opombe:		
Vir: Statistični urad Republike Slovenije.		
POLLETJE		
H2 je po stanju 1. 7.		

Pri podatkih, ki kažejo gostoto naseljenosti se slika bistveno spremeni, če ne upoštevamo prebivalcev mesta Ljubljane z 277905 ter prebivalcev Spodnjih, Srednjih in Zgornjih Gameljnih, ki sodijo v mestna naselja, s skupnim številom 1809 prebivalci, se gostota naseljenosti v MOL močno spremeni. Tako na podeželskem območju MOL v velikosti 104,4 km² živi le 6620 prebivalcev, kar pomeni, da je na ljubljanskem podeželju gostota naseljenosti le 63,4.

Vse občine sodijo na ravni NUTS3 v Osrednjeslovensko statistično regijo (LUR) in so na ravni NUTS2 del Zahodne kohezijske regije.

5.1.3 Strukturne danosti območja LAS

Območje LAS se nahaja v osrednjem delu Slovenije s središčem, mestom Ljubljana. Za to območje je izrazito prepletanje podeželskega in urbanega značaja. Urbani razvoj je po eni strani povečal gospodarski razvoj območja in omogočil dober razvoj podjetništva in zaposlovanja, a hkrati vse bolj zmanjševal pomen podeželja, ki pa postaja vse pomembnejši razvojni kapital območja.

Z ohranjanjem podeželja se ohranja ne le kulturna krajina, ampak se ohranjajo tudi mnoge naravne posebnosti območja, ki s svojim potencialom lahko prispevajo k razvoju turizma na območju.

Kmetijstvo

Za območje je značilno intenzivno kmetijstvo na rodovitnih obrečnih ravninah in poljih ter ekstenzivno kmetijstvo na terasah in prisojnih pobočjih hribovitih predelov.

Pri predstavitvi smo uporabili podatke iz Popisa kmetijskih gospodarstev leta 2010, ker za referenčno leto 2014 ni ustreznih podatkov.

Kmetijskih gospodarstev je 1820. V obdelavi je 13.743 ha kmetijskih zemljišč v uporabi (KZU). Delež kmetijskih zemljišč v uporabi, glede na celotno površino občine se giblje med 20,6 % v MOL, kar je nekaj pod slovenskim povprečjem, je pa razumljivo, saj gre za urbano območje glavnega mesta, in od 28,5 % površine občine Ig, 29,5 % površine občine Škofljica in 29,7 % površine občine Grosuplje.

Kmetijska gospodarstva po: VELIKOSTNI RAZRED KZU, OBČINE, LETO , MERITVE			
		2010	
		Površina (ha)	Število kmetijskih gospodarstev
Velikostni razred KZU - SKUPAJ	SLOVENIJA	474432	74455
	02.08.032 Grosuplje	3972	529
	02.08.037 Ig	2817	306
	02.08.061 Ljubljana	5678	815
	02.08.123 Škofljica	1276	170
	LAS	13743	1820
Velikostni razred KZU – več kot 0 po pod 2 ha	SLOVENIJA	22050	20402
	02.08.032 Grosuplje	83	80
	02.08.037 Ig	41	41
	02.08.061 Ljubljana	181	170
	02.08.123 Škofljica	31	30
	SKUPAJ OBMOČJE LAS	336	321
Velikostni razred KZU – 2 do pod 5 ha	SLOVENIJA	83112	25135
	02.08.032 Grosuplje	625	187
	02.08.037 Ig	266	78
	02.08.061 Ljubljana	852	254
	02.08.123 Škofljica	181	52
	SKUPAJ OBMOČJE LAS	1924	571
Velikostni razred KZU – 5 do pod 10 ha	SLOVENIJA	122842	17530
	02.08.032 Grosuplje	1123	158
	02.08.037 Ig	724	100
	02.08.061 Ljubljana	1701	247
	02.08.123 Škofljica	436	64
	SKUPAJ OBMOČJE LAS	3984	569
Velikostni razred KZU – 10 ha ali več	SLOVENIJA	246428	11388
	02.08.032 Grosuplje	2141	104
	02.08.037 Ig	1787	87
	02.08.061 Ljubljana	2945	144
	02.08.123 Škofljica	627	24
	SKUPAJ OBMOČJE LAS	7500	359

Vir: Statistični urad Republike Slovenije.
Skupni travniki in pašniki niso vključeni (do leta 2007 22.786 ha, leta 2007 9.062 ha, leta 2010 8.221 ha).

Površina kmetijskih zemljišč v uporabi na kmetijsko gospodarstvo je v vseh občinah nad slovenskim povprečjem s 6,4 ha in se giblje od 6,9 ha v MOL in 9,2 ha na Igu.

Velikostni razred kmetij kaže na razdrobljenost in majhnost kmetij. Kmetijskih gospodarstev z do 2 ha KZU je sicer pod slovenskim povprečjem (27,4%), pa kljub vsemu ima kar 17,6% delež. Delež kmetij v velikosti od 2 ha do 5 ha KZU je 31,4% in je le nekoliko manjši od slovenskega povprečja 33,8%. Kmetijskih gospodarstev v velikosti od 5 ha do 10 ha z 31,3 % pa precej presega slovensko povprečje 23,5%. Tudi kmetijska gospodarstva z več kot 10 ha KZU, ki jih je 19,7%, je več kot v slovenskem povprečju z 15,3%.

V povprečju so kmetije velike 7,75 ha, kar je več kot pa je slovensko povprečje (6,4 ha). Medtem ko lahko rečemo, da je delež njivskih površin glede na kmetijsko zemljišče v uporabi nekje na ravni slovenskega povprečja s 35,3 %, pa je delež površin trajnih travnikov in pašnikov na kmetijah precej večji od slovenskega povprečja in znaša skoraj 64%. Izrazito odstopa podatek o deležu trajnih nasadov, ki je močno pod slovenskim povprečjem. Po eni strani to pomeni, da tukaj naravni pogoji niso ravno najboljši, po drugi strani je možnost razvoja predvsem sadjarstva neizkoriščena in to predvsem na hribovitem območju. Dober primer možnosti razvoja sadjarstva v hribovitih delih je razviden na JV delu MOL, kjer je prepoznana Sadna cesta med Javorom in Jančami. Na območju LAS je to edinstven primer dobre prakse dolgotrajnega, več kot dvajsetletnega, načrtnega dela MOL, ki je usmerila kmetovanje z izrabo naravnih potencialov s ciljem tržno naravnane kmetovanja na relativno majhnih kmetijah na območju z omejenimi možnostmi.

Raba kmetijskih zemljišč po: OBČINE, LETO , MERITVE					
	2010				
	Površina kmetijskih zemljišč v uporabi na kmetijsko gospodarstvo (v ha)	Delež kmetijskih zemljišč v uporabi, glede na celotno površino občine (v %)	Delež površine njiv glede na kmetijsko zemljišče v uporabi (v %)	Delež površine trajnih travnikov in pašnikov glede na kmetijsko zemljišče v uporabi (v %)	Delež površine trajnih nasadov glede na kmetijsko zemljišče v uporabi (v %)
SLOVENIJA	6,4	23,4	35,9	58,5	5,6
Grosuplje	7,4	29,7	24,6	75,1	0,3
Ig	9,2	28,5	47	52,7	0,3
Ljubljana	6,9	20,6	36,4	61,7	1,9
Škofljica	7,5	29,5	33	66,4	0,6

Vir: Statistični urad Republike Slovenije.

Skupni travniki in pašniki niso vključeni v kmetijska zemljišča v uporabi (leta 2000 22.786 ha, leta 2010 8.221 ha). Podatki o površini občin se nanašajo na stanje 1. januarja 2010 (za leto 2010 kot tudi za leto 2000). Celotna površina, ki jo kmetijsko gospodarstvo obdeluje, je prikazana na naslovu kmetijskega gospodarstva, zato je površina kmetijskih zemljišč v uporabi lahko večja od površine občine. Podatki o številu prebivalcev v Sloveniji se nanašajo na stanje 1. julija prikazanega leta.

Prepoznati je, da je zelo veliko kmetij, več kot 56% takšnih, katerim predstavlja kmetovanje možnost pridobivanja dopolnilnega dohodka in uveljavljanje drugih interesov kot: ohranjanje rodbinske tradicije, ohranjanje eksistenčne varnosti, možnost preživljanja prostega časa. Ne glede na velik tržni potencial glavnega mesta je le dobrih 43% kmetij tržno naravnanih.

Potreba: Povečati tržno naravnost kmetijskih gospodarstev.

Potreba: Povečati prepoznavnost lokalnih kmetijskih proizvodov z vlaganji v razvoj lokalnih tržnic in povezovanju kmetijskih gospodarstev za skupen nastop na trgu kar bo omogočilo vzpostavitev kratkih dobavnih verig za povečanje lokalne samooskrbe.

Kmetijska gospodarstva po: OBČINE, LETO , MERITVE				
	2010			
	Število kmetijskih gospodarstev	Kmetijska zemljišča v uporabi (ha)	Pretežni namen kmetijske pridelave družinskih kmetij: za lastno porabo	Pretežni namen kmetijske pridelave družinskih kmetij: za prodajo
SLOVENIJA	74646	474432	44426	29999
Grosuplje	535	3972	327	207
Ig	306	2817	166	139
Ljubljana	826	5678	411	401
Škofljica	170	1276	118	52

Vir: Statistični urad Republike Slovenije.
 Zaradi zaokroževanja se določeni seštevki ne ujemajo
 Kmetijska zemljišča v uporabi (ha)
 Skupni travniki in pašniki niso vključeni (leta 2000 22.786 ha, leta 2010 8.221ha).

Glavna kmetijska panoga je živinoreja, prevladuje mlečna in mesna govedoreja. V zadnjem času sta v porastu tudi ovčereja in kozjereja. Med poljedelskimi kulturami se na območju pridelava največ silažne koruze, na ravninskem delu prevladuje pridelovanje žit in poljščin. Vse bolj se razvija pridelovanje zelenjave, največ kmetij se z vrtnarstvom ukvarja v občini Ljubljana, medtem ko so te možnosti v ostalih občinah še zelo neizkoriščene in žal ne izrabljajo velikega tržnega potenciala bližine glavnega. V hribovitejših delih MOL se je že dobro razvilo sadjarstvo, ki omogoča razvijanje novih produktov in s tem povečanje trženja in pridobivanje dodatnega dohodka od kmetijske dejavnosti.

Kmetijska gospodarstva po: OBČINE, LETO , TIP KMETOVANJA									
	2010								
	0 Tip kmetovanja - SKUPAJ	1 Specializirani pridelovalec poljščin	2 Specializirani vrtnar	3 Specializirani gojitelj trajnih nasadov	4 Specializirani rejec pašne živine	5 Specializirani prašičerejci in perutninarji	6 Mešana rastlinska pridelava	7 Mešana živinoreja	8 Mešano rastlinska pridelava - živinoreja
Grosuplje	535	116	z	z	368	z	10	9	22
Ig	306	79	-	z	190	z	z	10	18
Ljubljana	826	137	47	46	415	4	49	25	103
Škofljica	170	37	-	z	103	z	z	z	z
LAS SKUPAJ	1837	369	47	46	1076	4	59	44	143

Vir: Statistični urad Republike Slovenije.
 Zaradi upoštevanja napačnih koeficientov SO pri kategorijah perutnine, so podatki tipologije in ekonomske velikosti (SO v 1000 EUR) bili popravljeni (29.06.2012).

TIP KMETOVANJA (2010)
 6 Mešana rastlinska pridelava
 V tipu kmetovanja '6 Mešana rastlinska pridelava' so vključena tudi štiri nerazvrščena kmetijska gospodarstva.

Pomemben podatek iz popisa kmetijskih gospodarstev leta 2010 je tudi uporaba računalnika pri vodenju kmetovanja. Ta je bila leta 2010 zelo nizka, med 10 in 20 %. Kljub temu, da verjamemo, da se je v zadnjih letih ta delež bistveno povečal, pa menimo, da uporaba sodobnih informacijsko komunikacijskih tehnologij v kmetijstvu ostaja velik izziv tako na področju vodenja kmetijske dejavnosti kot predvsem na področju promocije in trženja.

Potreba: Omogočiti boljši in kvalitetnejši dostop do IKT tudi v odročnejših območjih in povečati uporabo IKT na področju promocije in trženja dobrin podeželja.

Mehanizacija na kmetijskih gospodarstvih po: OBČINE, LETO , MERITVE		
	2010	
	Povprečno število lastnih dvoosnih traktorjev na kmetijsko gospodarstvo	Delež kmetijskih gospodarstev, kjer se za vodenje uporablja osebni računalnik (v %)
SLOVENIJA	1,4	10,4
Grosuplje	1,6	9,9
Ig	1,7	10,1
Ljubljana	1,7	22,6
Škofljica	1,5	20,6

Vir: Statistični urad Republike Slovenije.

Kar zadeva opremljenosti kmetij z mehanizacijo je že znano, da je ta v odnosu do velikosti kmetijskih gospodarstev zelo dobra in celo presega ekonomsko upravičenost na velikost kmetijskega gospodarstva.

Na območju prevladujejo mešane kmetije. Delež čistih kmetij je nižji od slovenskega povprečja, kar je odraz večjih možnosti za zaposlitev blizu doma, ki jih ponuja Ljubljana. Boljše možnosti zaposlovanja bodo tudi v prihodnje vplivale na socio-ekonomski status kmetij, zato večje profesionalizacije kmetovanja ni pričakovati. Model kmetovanja ob službi bo verjetno tudi še v prihodnje prevladoval.

Le zares zelo majhen delež kmetijskih gospodarstev se ukvarja z dopolnilnimi dejavnostmi, vsega skupaj le 5,9%. Prodajajo predvsem primarne kmetijske pridelke. Dopolnilna dejavnost s predelavo omogoča povečanje dodane vrednosti kmetijskim pridelkom, s čimer se večja dohodek na kmetiji, zato bo v prihodnosti obstoj mnogih kmetij odvisen od usmeritve v dopolnilne dejavnosti. Njihovo uvajanje bo nujno predvsem na manjših kmetijah, kjer kmetje, ki delajo na kmetijah niso polno zaposleni.

Registrirani nosilci dopolnilne dejavnosti na kmetiji		
Občina	Število registriranih nosilcev dopolnilne dejavnosti na kmetiji	Število kmetijskih gospodarstev
Grosuplje	24	529
Ig	14	306
Ljubljana	65	815
Škofljica	6	170
SKUPAJ OBMOČJE LAS	109	1820

Vir: <http://www.ajpes.si/prs/> (10.1.2016)

Suburbanizacija vse bolj zapira možnosti za normalen razvoj kmetij. Zaradi takšnega prostorskega razvoja imajo kmetje težave pri rabi prometne infrastrukture, kjer ovirajo promet, in težave s sovaščani, ki jih kmetijstvo v bližini doma moti.

Bližina večjih urbanih središč po drugo strani omogoča hitro in stroškovno učinkovito prodajo kmetijskih pridelkov in izdelkov ter nakup opreme, materiala in storitev. To prednost pa kmetijstvo preslabo izkorišča.

Posebnost območja je tudi ta, da kljub velikemu tržnemu potencialu v nobenem urbanem središču, razen v Ljubljani, ni vzpostavljena tržnica lokalnih produktov.

Potreba: Povečati dodano vrednost kmetijskih gospodarstev z registracijo dopolnilnih dejavnosti.

Gozdarstvo

Območje LAS je dokaj bogato pokrito z gozdovi. Pokritosti občin z gozdovi se giblje od 42% do 56%. Razen v občini Ig je delež gozdov v zasebni lasti več kot 90%. Realizacija poseka je manjša od največjega možnega poseka. Po podatkih Zavoda za gozdove, gozdnogospodarskega Ljubljana, je na območju največ mešanih gozdov listavcev in iglavcev (60%), pretežno listnatih gozdov je 26%, iglastih gozdov pa 14%. Dostopnost do gozdov je dobra.

Zaradi več-funkcionalnosti gozda je dobro gospodarjenje z gozdovi zelo pomembno. Poleg poznavanja gozda kot ekosistema se zahteva tudi dobro poznavanje vseh vlog, ki jih gozd opravlja. Pri upravljanju in gospodarjenju z gozdovi je treba upoštevati vse vloge in paziti, da se posamezna vloga ne okrni.

GOZDNI POTENCIAL PO OBČINAH					
Občina:		Grosuplje	Ig	Ljubljana	Škofljica
Površina:	ha	13.379	9.878	27.498	4.329
Površina gozdov:	ha	7.452	5.405	11.538	1.901
Delež gozda:	%	56	55	42	44
Delež zasebnega gozda:	%	95	75	90	91
Največji možni posek:	m3/leto	26.587	18.391	38.121	5.800
Realizacija največjega možnega poseka:	m2	11.882	8.636	19.693	2.895
Delež manj odprtih in težje dostopnih gozdov:	%	3	4	14	0,01
Delež stanovanj ogrevanih z lesom:	%	31	36	5	22
Demografski kazalci:		2	3	1	1
Socialno-ekonomski kazalci:		3	3	3	3
Gozdnogospodarski kazalci:		5	5	4	5
Sinteza kazalcev:		3	5	2	3

Kazalci imajo pet stopenj, pri čemer je 1 najmanj primeren in 5 najbolj primeren
Vir: http://www.zgs.si/slo/delovna_podrocja/lesna_biomasa/potenciali_po_obcinah/sinteza_kazalcev/index.html (7.1.2016)

Vloge ali funkcije gozda so številne. V grobem jih delimo na proizvodne vloge, ekološke vloge in socialne vloge. Najpogosteje se daje največji poudarek proizvodnim vlogam, ker so neposredno povezane s finančnim učinkom oz. služenjem denarja. To je sicer v veliki meri zgrešeno, saj so veliko bolj pomembne ekološke vloge, ker imajo širši in pomembnejši vpliv na celotno okolje, kjer živimo. Tako lahko hitro pride do nasprotja, saj na račun zaslužka od prodaje lesa pride do težav v okolju (npr. v primeru golosekov), katerih odpravljanje je finančno večje breme, kot je bil zaslužek. Socialne vloge imajo širši družbeni pomen.

Meriti pomen vlog gozda, predvsem iz ekonomskega vidika, je zelo zahtevno in v nekaterih primerih nemogoče. Učinek proizvodnih vlog gozda je enostavno ovrednotiti, saj gre za neposredno povezanost z denarjem. Pri socialnih vlogah je učinek težko ovrednotiti, saj ljudje različno ovrednotijo posamezno vlogo gozda, pri tem pa je še posebej težavno to, da ima gozd določene pomene za človeško družbo, ki jih ne zaznamo ali pa ne moremo ovrednotiti. Ekološke funkcije pa je zagotovo najtežje ovrednotiti, saj zelo težko predvidimo, kakšni so vse vplivi gozda na okolje in kakšno je območje, na katerega gozd vpliva. Obenem je pomemben v vlogah varuha življenjskega okolja rastlin, živali in ljudi. Kot nekakšen zračni filter čisti zrak. Prav simbolično nam to ponazorita z gozdom poraščena Rožnik s Šišenskim hribom in Golovec z Grajskim hribom, ki se kot pljučna krila zajedata v center Ljubljane. Lahko si predstavljamo, da bi brez gozdnih "pljučnih" kril Ljubljančani dihali precej bolj onesnažen zrak kot ga sicer.

Potreba: Ohraniti več-funkcionalnost gozdov.

Potreba: Izboljšati ekonomsko (poslovno) izrabo lesne mase gozdov za potrebe okolju prijazne energetske učinkovitosti.

*Vsi podatki in vsebina so povzeti po informacijah Zavoda za gozdove RS.

Turizem

Tako kot v večini razvitih državah sveta, se tudi v Sloveniji, tako stroka, kot širša javnost vse bolj zavedata pomena razvoja družbeno odgovornih in sonaravnih oblik turizma. Le-te, ne le, da ohranjajo našo kulturno in naravno dediščino, ampak tudi pomagajo pri ohranjanju in razvoju našega naravnega, kulturnega in družbenega okolja.

Za območje LAS ima turizem še poseben pomen, saj je Ljubljana najbolj prepoznana turistična destinacija Slovenije in se je v letu 2013 že približala 1.000.000 nočitvam. Izrazit potencial razvoja turizma ostale občine niso izrabile. Že samo število prenočitvenih zmogljivosti pove, da so le-te skoncentrirane v Ljubljani. Skupaj je na območju 51 hotelov in podobnih nastanitvenih objektov, vendar so le štiri objekti izven Ljubljane. Čeprav je območje zelo bogato z naravnimi danostmi, z naravno in kulturno dediščino, pa na območju izven Ljubljane ni registriran noben kamp. Po nam dostopnih podatkih je na celotnem območju LAS registrirana le ena turistična kmetija z nastanitvenimi kapacitetami (Pri Lazarju), ki pa je umeščena v MOL.

*Glavne značilnosti turistične destinacije Ljubljana:

- Z vidika primarnega mestnega značaja tvori zaokroženo mestno turistično destinacijo, ki ima vse ključne elemente, ki so pogoj za konkurenčno pozicioniranje na mednarodnem turističnem trgu mestnih turističnih destinacij;
- Naravno in podeželsko (ruralno) okolje, v katerega je umeščena, predstavlja privlačno dopolnitev urbanega značaja (kar je v skladu s trendi);
- Umeščena je v privlačno naravno okolje ter vizualno in fizično kompaktna oziroma tvori zaokroženo celoto - Kamniško-Savinjske Alpe, Ljubljansko barje in zelene površine v neposredni bližini tvorijo privlačno scenografijo samemu mestu;
- Ljubljana na mednarodnem turističnem trgu velja za sicer novo a že prepoznano, privlačno in priljubljeno destinacijo;
- Destinacija je središčna v državi in je z vseh vidikov povezav preprosto dostopna;
- Destinacija predstavlja središčno pozicijo za odkrivanje glavnih tako turističnih privlačnosti Slovenije in še posebej »biserov« območja LAS.

*Vsebinska je povzeta po informacijah Zavoda za turizem Ljubljana.

Prenočitvene zmogljivosti po: OBČINE, SKUPINE NASTANITVENIH OBJEKTOV, LETO , MERITVE			
		2014	
		Število objektov	Zmogljivosti - ležišča - SKUPAJ
LJUBLJANA	Hoteli in podobni nastanitveni objekti	47	5555
	Kampi	1	522
	Ostali nastanitveni objekti	...	3520
GROSUPLJE	Hoteli in podobni nastanitveni objekti	3	83
	Kampi	-	-
	Ostali nastanitveni objekti	...	8
IG	Hoteli in podobni nastanitveni objekti	-	-
	Kampi	-	-
	Ostali nastanitveni objekti	...	51
ŠKOFLJICA	Hoteli in podobni nastanitveni objekti	1	56
	Kampi	-	-
	Ostali nastanitveni objekti	...	-

Vir: Statistični urad Republike Slovenije
Letni podatki o obsegu turističnega prometa niso enaki seštevku mesečnih podatkov, saj vključujejo tudi turistične nastanitvene objekte, ki razpolagajo z manj kot 10 stalnimi ležišči. Glej Metodološka pojasnila.

Na vseh delavnic s prebivalci je bil razvoj turizma prepoznan kot ena najpomembnejših endogenih razvojnih potencialov območja.

Potreba: Povečati izrabo lokalnih potencialov (naravne in kulturne dediščine, prireditev, lokalne posebnosti,...) za razvoj trajnostno naravnega turizma.

Potreba: Povezati različne lokalne akterje in ustvariti pogoje za boljše trženje in promocijo turistične ponudbe.

5.1.4 Stanje infrastrukture in opremljenosti z osnovnimi storitvami

Prometna infrastruktura

Na območju LAS je prometna infrastruktura zelo dobro razvita. Obstajajo pa razlike, predvsem med občinskimi središči in podeželskim zaledjem. Kar je za območje posebej pomembno je avtocestna povezava, ki omogoča hiter dostop do kateregakoli središča in s tem povezana dostopnost do zaposlitev in trga v Ljubljani. V obratni smeri je zagotovljena hitra dostopnost do podeželja za meščane izletnike in turiste.

V mestu Ljubljana in urbanih središčih je urbanizacija urejena ter prometna in komunalna infrastruktura dokaj urejena. Vse občine so v bližini avtocestnega križa Slovenije v smeri sever – jug in vzhod – zahod, kot tudi glavne železniške povezave. Hitro dostopno je tudi glavno slovensko letališče na Brniku. Kar zadeva prometne urejenosti je večji problem le cestna povezava med Ljubljano skozi Lavrico in Škofljico proti Kočevju. Tukaj se tvori velik prometni zamašek ob prometnih konic zaradi povečane delovna mobilnost v zaposlitveni center mesta Ljubljane. Še posebej to zmanjšuje prometno varnost pešcev in kolesarjev zaradi pomanjkanja kolesarskih in peš poti. S pomanjkanjem kolesarskih in peš poti se srečujejo pravzaprav vsa urbana naselja na območju LAS.

Mreža državnih cest

VIR: http://gis.arso.gov.si/atlasokolja/profile.aspx?id=Atlas_Okolja_AXL@Arso 7.1.2016

Ljubljanska urbana regija in s tem tudi območje LAS ima, kot stičišče medregionalnih povezav pomembno vlogo v povezovanju slovenskega in širšega prostora, tako zaradi svoje lege kot tudi zaradi opremljenosti s prometno infrastrukturo. Regionalno prometno omrežje je bistveno prispevalo k razvoju območja LAS, pomembno pa vpliva tudi na konkurenčnost območja v mednarodnem prostoru, zlasti s priključitvijo na transevropsko prometno omrežje, ki omogoča prevzemanje prometnih tokov, večjo dostopnost območja in s tem privlačnost za gospodarske naložbe.

Kot je razvidno iz tabele je večji del cestnih povezav kljub vsemu vezan na lokalne ceste, kjer pa imajo občine nemalo problemov zaradi vzdrževanja le-teh. Prav tako je zelo zanimiv podatek, da na območju LAS, všteti mesto Ljubljana nima razvejanih kolesarskih poti, saj jih premore le dobrih 6 km. Z vidika trajnostne mobilnosti in zdravega načina življenja predvsem v urbanih središčih je razvoj le teh bistvenega pomena. Prav tako je razvoj in ureditev sprehajalnih in kolesarskih poti pomemben tudi za podeželje, predvsem ob naravni in kulturni dediščini, saj vse več prebivalcev urbanih središč svoj prosti čas preživlja prav na podeželskem območju.

Potreba: Poskrbeti za izboljšanje varnosti prebivalcev, predvsem otrok, starostnikov in invalidov, ki živijo ob najbolj obremenjenih prometnicah v urbanih naseljih.

Potreba: Ureditev in vzpostavitev mreže pohodnih in kolesarskih poti.

Dolžine cest po: KATEGORIJA CESTE, OBČINE , LETO		
*uporabili smo podatke za leto 2012, ker nam podatki za referenčno leto 2014 niso bili dostopni		2012
Javne ceste - SKUPAJ	Grosuplje	279,6
	Ig	133,1
	Ljubljana	1152,5
	Škofljica	117,5
Državne ceste	Grosuplje	47,2
	Ig	30,5
	Ljubljana	122,8
	Škofljica	22,4
Občinske ceste	Grosuplje	232,4
	Ig	102,6
	Ljubljana	1029,7
	Škofljica	95,1
..javne poti - JP	Grosuplje	89,8
	Ig	61,3
	Ljubljana	314,7
	Škofljica	61,5
..javne poti za kolesarje - KJ	Grosuplje	-
	Ig	1
	Ljubljana	4,8
	Škofljica	-
Vse dolžine so v kilometrih. Seštevki se zaradi zaokroževanja ne ujemajo vedno.		
Vir: Direkcija Republike Slovenije za ceste http://pxweb.stat.si/pxweb/Dialog/varval.asp?ma=2221302S&ti=Dol%9Eine+cest+po+kategoriji%2C+ob%E8ine%2C+Slovenija%2C+letno&path=../Database/Ekonomsko/22_transport/02_22212_cestni_transport/01_22213_infrastruktura/&lang=2 8.1.2016		
KATEGORIJA CESTE Državne ceste Podatki za I. 2012 so popravljeni glede na objavo dne 22.4.2015 . Prejšnja objavljena vrednost je bila 3737,9. Za napako se opravičujemo in prosimo za razumevanje.		

Poleg cestnega omrežja ima regija tudi dobro razvejano železniško omrežje, ki omogoča mednarodni, državni, regionalni in lokalni promet, tako potniški kot blagovni promet. Tukaj je pomembna železniška povezava: Ljubljana - Metlika, meja – Novo mesto (glavna proga II. reda), in železniška povezava Ljubljana – Kočevje z vozliščno železniško postajo v Grosupljem, ki povezuje vse občine razen občine Ig. Kljub rahlemu povečanju tako potniškega kot blagovnega prometa je železniški promet, z vidika vplivov na okolje in podnebje premalo izrabljen.

Komunalna infrastruktura

Na področju komunalne infrastrukture je potrebno izpostaviti dejstvo, da so urbana središča v LAS dokaj uspešno rešila problem kanalizacije in čiščenja odpadnih in meteornih voda, medtem ko se podeželje, predvsem v odmaknjenih hribovitih delih še naprej ubada s to problematiko. Prav tako je relativno dobro poskrbljeno zbiranje komunalnih odpadkov, kjer pa prav tako prihaja do razlik med urbanih naselji in predvsem hribovitim zaledjem območja.

Potreba: Ureditev kanalizacijskega omrežja in čiščenja odpadnih voda v hribovitejših predelih LAS.

Nastali, zbrani in odloženi komunalni odpadki po izbranih kazalnikih za občine v letu 2014			
	Nastali komunalni odpadki (kg/prebivalca)	Komunalni odpadki, zbrani z javnim odvozom (kg/prebivalca)	Odloženi komunalni odpadki (kg/prebivalca)
SLOVENIJA	433	323	101
Grosuplje	422	313	124
Ig	335	227	107
Ljubljana	498	390	168
Škofljica	309	202	95

Opombe:

Vir: Ministrstvo za okolje in prostor, preračun Statistični urad Republike Slovenije.

Od leta 2012 so zaradi spremembe metodologije podatki o nastalih količinah komunalnih odpadkov dopolnjeni s podatki o količinah komunalnih odpadkov, ki so bili zbrani mimo obvezne občinske gospodarske javne službe zbiranja komunalnih odpadkov. Od leta 2013 pa so dodane še količine komunalnih odpadkov, ki so jih proizvajalci odpadkov začasno skladiščili ali izvozili v tujino.

Območje LAS je v dolinskih predelih dokaj poplavno ogroženo. Poplavna ogroženost izstopa na območju Ljubljanskega barja in Radenskega polja.

Območje je bogato z vodnimi viri pitne vode, a se kljub vsemu oddaljena naselja srečujejo s problematiko oskrbe s pitno vodo in predvsem z priključitvijo na javni vodovodni sistem.

Potreba: Zagotoviti vsem prebivalcem dostop do kvalitetne pitne vode preko javnih vodovodnih sistemov.

Komunalna odlagališča in čistilne naprave

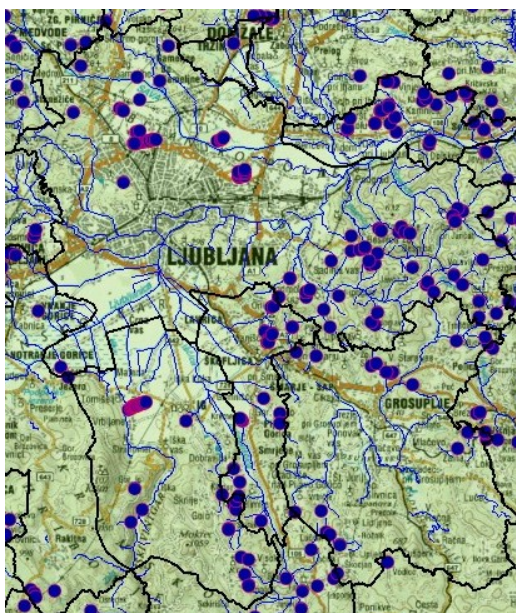

LEGENDA:

- Čistilne naprave
- Komunalne čistilne naprave
- Komunalna odlagališča

VIR: http://gis.arso.gov.si/atlasokolja/profile.aspx?id=Atlas_Okolja_AXL@Arso /8.1.2016/

Vodovarstvena območja in povodja v LAS

LEGENDA:

- WVO zajetja
- Vodotoki

VIR: http://gis.arso.gov.si/atlasokolja/profile.aspx?id=Atlas_Okolja_AXL@Arso /8.1.2016/

Energetika

Vse občine na območju LAS imajo izdelane in sprejete temeljne dokumente za učinkovito rabo energije v obliki Lokalnih energetskega konceptov. Izdelava lokalnega energetskega koncepta (v nadaljevanju LEK) zajema celovito oceno možnosti ter rešitev za načrtovanje občinske energetske strategije z namenom prispevati k dvigu energetske in ekonomske učinkovitosti vseh subjektov v občini, kot tudi uvajanju novih energetskega rešitev. LEK tako prispeva tudi k povečevanju osveščenosti in informiranosti porabnikov energije v občini.

Prav ti dokumenti so temelj za trajnostno ravnanje z energijo, ki je skladen tudi z Evropskimi cilji Evropa 2020, ki v prednostnih nalogah pametne, trajnostne in vključujoče rasti opredeljuje pomen razvoja energetske neodvisnosti, zmanjšanja negativnih vplivov na naravno okolje in podnebne spremembe.

Potreba: Lokalna akcijska skupina lahko na tem področju podpre manjše projekte predvsem pri osveščanju in informiranju prebivalcev območja kot tudi manjše projekte za izboljšanje energetske učinkovitosti predvsem v povezavi z obnovljivimi viri energije.

Šport in rekreacija

Sodobno pojmovanje športa in rekreacije si želi približati šport vsakomur in mu ga ponuditi v obliki in po vsebini glede na starost, sposobnosti in zmožnosti: od športa za najmlajše, šolskega športa, rekreativne športne dejavnosti in vrhunškega športa. Ti cilji so zaradi znanih selitvenih trendov težko uresničljivi, prav zaradi tega je sama organiziranost v okolju na pomanjkljivi ravni. Dejstvo je, da se je v zadnjih letih ozaveščenost o pomenu športa za zdrav način življenja pri večini prebivalstva dvignila. Glede na vse to lahko delimo pogoje, ki omogočajo realizacijo zelenih športno rekreativnih dejavnosti: na prostorske, kadrovske in finančne, ki pa so med seboj tesno povezani in v nenehni soodvisnosti.

Najbolj razširjena je rekreativna dejavnost po različnih ciljnih skupinah, ki pa marsikdaj nima ustreznih prostorskih pogojev in prav tukaj lahko svojo vlogo odigra tudi LAS.

Potreba: Vzpostaviti in urediti široko paleto različnih športno rekreativnih površin in dejavnosti za potrebe zdravega načina življenja prebivalcev in tudi obiskovalcev.

5.1.5 Okolje in prostor

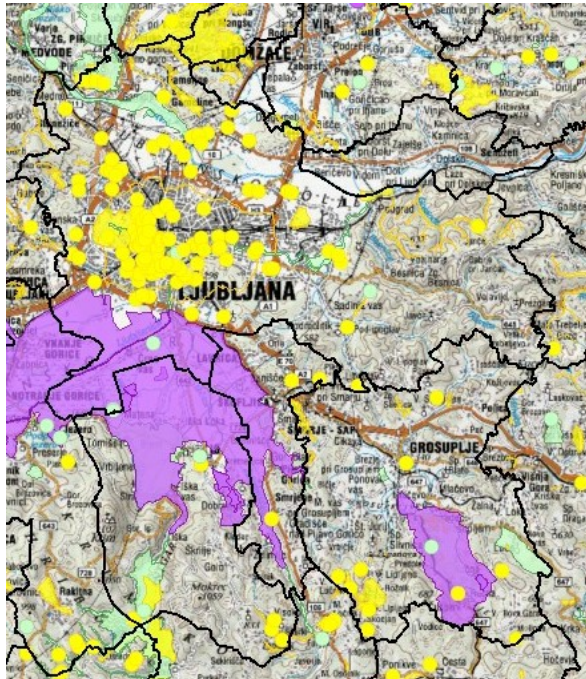
Za območje je značilna velika razgibanost terena, od dolin, ki so ugodna za kmetovanje, a hkrati tudi za večje poseljevanje in razvoj gospodarskih dejavnosti, do višinskih predelov s precej strmimi nakloni, ki se gibljejo od 10% - 15 % naklonov.

Naravno okolje občin sodelujočih v LAS »Sožitje med mestom in podeželjem« obsega zelo različne habitate od kraških in hribovitih predelov preko gozdov do močvirnih ravnin. Predvsem v ravninskih predelih je naravno okolje precej razdrobljeno zaradi goste poselitve. Posamezni otočki naravnega okolja v bližini naselij, še posebej v okolici Ljubljane, so priljubljene izletniške točke in zato dokaj obremenjeni. Naravno okolje ogroža predvsem intenzivna urbanizacija in suburbanizacija.

Na območju LAS se nahajata dva varovana območja državnega pomena - krajinska parka: Krajinski park Ljubljansko barje se iz MOL razteza na območje občine Ig in Škofljica; Krajinski park Radensko polje pa je umeščen v občino Grosuplje in omogoča ohranjanje edinstvene značilnosti območja tako imenovanega fluviokrasa = nepopolnega krasa. Dodatna zanimivost tega območja nepopolnega krasa je tudi precejšnje število kraških jam z najbolj znano Županovo jamo. Na območju je tudi nekaj lokalnih zavarovanih območij in posebej bi izpostavili Gajniče – Tlake – Mokrotni travniki, zavarovano območje v občini Grosuplje.

Naravne vrednote in varovana območja na območju LAS

LEGENDA:

- Naravne vrednote – točke
- Državna varovana območja
- Naravne vrednote

VIR: http://gis.arso.gov.si/atlasokolja/profile.aspx?id=Atlas_Okolja_AXL@Arso (8.1.2016)

NATURA 2000 na območju LAS

LEGENDA:

- natura 2000

VIR: http://gis.arso.gov.si/atlasokolja/profile.aspx?id=Atlas_Okolja_AXL@Arso (8.1.2016)

Naravno ohranjena območja opravljajo veliko ekoloških in socialnih funkcij, kot so varstvo zemljišč, naravnih virov in surovin, uravnavanje podnebnih in hidroloških razmer, blažitev posledic naravnih in drugih nesreč, strukturiranje podobe krajine ter zdravstvene, rekreacijske in estetske funkcije, kar je za glavno mesto in njeno neposredno okolico izrednega pomena.

Potreba: Ohraniti in povečati prepoznavnost in pomen varovanih območij narave.

Potreba: Izrabiti lokalne potenciale pestre naravne in kulturne dediščine za razvoj predvsem trajnostnega turizma.

5.1.6 Gospodarski položaj območja

Vse občine vključene v LAS so gospodarsko ene najbolj razvitih območij v Sloveniji in po večini statističnih kazalcev presegajo slovensko povprečje, kar kažejo tudi podatki koeficient razvitosti občin, ki se gibljejo med 1,11 v občini Ig, 1,22 v MOL, 1,29 v občini Grosuplje in 1,3 v občini Škofljica.

Tudi struktura dejavnosti v območju kaže na visoko razvito gospodarstvo. V letu 2014 je bil v storitvenih dejavnostih ustvarjen ca 74% delež dodane vrednosti, ca 25% delež v industriji in manj kot 1% delež v kmetijstvu. V primerjavi s Slovenijo ima območje manjši delež industrijskega sektorja, tržne in javne storitve pa so bolj razvite. V okviru storitvenih dejavnosti so najpomembnejša področja: predelovalne dejavnosti, trgovina, poslovanje z nepremičninami, najem in poslovne storitve, promet, skladiščenje, gostinstvo in gradbeništvo.

Največ ljudi je zaposlenih v dejavnosti trgovine, v predelovalnih dejavnostih, v javni upravi, v strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnostih ter v izobraževanju.

Podjetja po: OBČINE, LETO , MERITVE				
	2014			
	Število podjetij	Število oseb, ki delajo	Prihodek (1000 EUR)	Število oseb, ki delajo na podjetje v občini
SLOVENIJA	186433	827400	93571789	4,4
OSREDNJSLOVENS KA REGIJA	62066	324016	42837607	5,2
Grosuplje	1791	5628	553500	3,1
Ig	569	1473	83781	2,6
Ljubljana	39062	253589	35587756	6,5
Škofljica	923	2344	198363	2,5
LAS z LJUBLJANO	42345	263034	36423400	

Vir: Statistični urad Republike Slovenije.
http://pxweb.stat.si/pxweb/Dialog/varval.asp?ma=1418806S&ti=Podjetja+po+kohezijskih+in+statisti%28nih+regijah%2C+Slovenija%2C+letno&path=../Database/Ekonomsko/14_poslovni_subjekti/01_14188_podjetja/&lang=2 10.1. 2016

Enota opazovanja Enota opazovanja je podjetje, registrirano kot pravna ali fizična oseba, ki je med letom opazovanja izkazala prihodek ali zaposlene osebe oziroma osebe, ki delajo. Za enote po Standardni klasifikaciji institucionalnih sektorjev države in neprofitnih institucij, ki opravljajo storitve za gospodinjstva, upoštevajo tudi izkazani prihodki članarin, subvencij in drugih poslovnih prihodkov. Le-ti niso zajeti v prihodek.

MERITVE
Število podjetij
 Je število registriranih pravnih ali fizičnih oseb, ki so med letom opazovanja izkazale prihodek ali zaposlene osebe oziroma osebe, ki delajo. Za enote po Standardni klasifikaciji institucionalnih sektorjev države in neprofitnih institucij se pri opredelitvi podjetja upoštevajo tudi izkazani prihodki članarin, subvencij in drugih poslovnih prihodkov. Le-ti pa niso zajeti v prihodek.

Območje LAS, upoštevajoč tudi mesto Ljubljana, je imelo leta 2014 registriranih kar 68% vseh registriranih pravnih in fizičnih oseb v osrednjeslovenski statistični regiji ali skoraj 23 % vseh podjetij v Sloveniji. Skupaj je v teh subjektih delalo nekaj več kot 81% delavcev od vseh v regiji oz. nekaj manj kot 32% vseh delavcev v Sloveniji. Vse pravne in fizične osebe v Osrednjeslovenski regiji so ustvarila skoraj 46% vseh prihodkov v Sloveniji, od tega pa je območje LAS z mestom Ljubljana ustvarilo kar 85% vseh prihodkov v regiji.*

*Podatki so povzeti po podatkih iz dostopnih podatkov na spletni strani Ajpes, Statističnega urada RS in Gospodarske zbornice Slovenije.

Kljub temu, da je območje gospodarsko najbolj razvito v Sloveniji, pa se kažejo vedno novi izzivi.

Potreba: Ustvarjanje pogojev za oblikovanje in podporo inovativnih poslovnih modelov.

Potreba: Spodbujati pogoje za razvoj inovativnih podjetniških oblik z večjo družbeno odgovornostjo do okolja in človeka (socialno podjetništvo, zelena delovna mesta, kooperative,...)

Delovno aktivno prebivalstvo, registrirane brezposelne osebe in stopnje registrirane brezposelnosti po: OBČINE, SPOL, LETO , MERITVE				
		LETO 2014		
		2 Delovno aktivno prebivalstvo po prebivališču - SKUPAJ	3 Registrirane brezposelne osebe	4 Stopnja registrirane brezposelnosti
SLOVENIJA	Spol - SKUPAJ	797792	120109	13,1
	Moški	441486	60466	12,0
	Ženske	356306	59644	14,3
Grosuplje	Spol - SKUPAJ	8324	1074	11,4
	Moški	4539	575	11,2
	Ženske	3785	499	11,6
Ig	Spol - SKUPAJ	2960	304	9,3
	Moški	1604	172	9,7
	Ženske	1356	133	8,9
Ljubljana	Spol - SKUPAJ	109141	16645	13,2
	Moški	56972	9006	13,7
	Ženske	52169	7639	12,8
Škofljica	Spol - SKUPAJ	4169	439	9,5
	Moški	2183	221	9,2
	Ženske	1986	219	9,9

Vir: Statistični urad Republike Slovenije. (10.1.2016)

Iz zgornje tabele je razvidno, da je povprečna stopnja registrirane brezposelnosti v letu 2014 bila nižja od slovenskega povprečja, če seveda izvajamo mesto Ljubljana. Zanimivo je, da je registrirana brezposelnost žensk na območju LAS bistveno nižja od slovenskega povprečja in da je celo nižja od registrirane brezposelnosti moških na območju LAS. Glede na razvitost storitvenega sektorja in predvsem tudi razvejanost javnega sektorja imajo ženske pravzaprav enake ali celo boljše možnosti zaposlitve.

Potreba: Ne glede na ugodnejše kazalce kot v Sloveniji, pa je potrebno ustvarjati pogoje za zaposlovanje in zmanjšanje stopnje registrirane brezposelnosti.

5.1.7 Demografske in sociološke značilnosti na območju LAS

Število in gostota prebivalcev na obravnavanem območju

Območje LAS Sožitje med mestom in podeželjem obsega območje štirih občin: Grosuplje, Ig, Mestna občina Ljubljana in Škofljica. Skupna velikost območja je 550,9 km², kjer skupno živi 323.487 prebivalcev.

Podatki za leto 2014(H2)	Občina Grosuplje	Občina Ig	Občina Ljubljana	Občina Škofljica	Slovenija	Območje LAS
Gostota prebivalstva (preb/km ²)	149	71,9	1041,1	234,4	101,7	368,5

Vir: Statistični urad Republike Slovenije.(10.1.2016)

Celotna gostota prebivalcev na območju LAS je 3 krat večja kot v Sloveniji, vendar se ob upoštevanju števila prebivalcev, ki živijo v urbanih naseljih, v posameznih partnerskih občinah se gostota prebivalcev izrazito zmanjša.

Gostota naseljenosti in indeks feminitete po: OBČINA/NASELJE, LETO , MERITVE				
	2014			
	Prebivalstvo - SKUPAJ	Površina teritorialne enote (km²)	Gostota naseljenosti	Število naselij
032 GROSUPLJE	19842	133,8	148,3	67
032017 Grosuplje	7165	5,3	1359,5	
032048 Šmarje - Sap	1525	3,8	406,1	
Skupaj urbana naselja	8690	9,1	954,9	2
Skupaj ostala naselja	11152	124,7	89,4	65

Vir: Statistični urad Republike Slovenije. (10.1.2016)

Tako v občini Grosuplje v naselju Grosuplje in Šmarje Sap živi v dveh urbanih naseljih, Grosuplje in Šmarje Sap, kar 44 % vseh prebivalcev. Ti naselji sta upravičeni tudi do koriščenja sredstev iz ESRR. Podeželje, v ožjem pomenu, zajema tako 91 % celotne površine občine, na katerem pa živi le 56 % prebivalstva. Celotno območje občine je upravičeno do sredstev iz EKSRP, saj nobeno naselje v občini ne presega 10.000 prebivalcev.

Gostota naseljenosti in indeks feminitete po: OBČINA/NASELJE, LETO , MERITVE				
	2014			
	Prebivalstvo - SKUPAJ	Površina teritorialne enote (km²)	Gostota naseljenosti	Število naselij
037 IG	7046	98,8	71,3	25
037005 Ig	2290	12,1	189,0	
Skupaj urbana naselja	2290	12,1	189,2	1
Skupaj ostala naselja	4756	86,7	54,8	24

Vir: Statistični urad Republike Slovenije. (10.1.2016)

Od vseh občin vključenih v LAS ima občina Ig daleč najmanjšo gostoto poseljenosti. Če odštejemo gostoto poseljenosti v urbanem naselju Ig, ki je edino upravičeno do koriščenja sredstev iz ESRR, kjer kljub vsemu živi nekaj več kot 33 % vseh prebivalcev občine, je gostota naseljenosti celo manj kot 55 prebivalcev na km². Naj poudarimo tudi dejstvo, da je to občina, kjer ima tudi urbano središče Ig, precej podeželski značaj ali povedano drugače, Ig kot naselje je smiselno upravičen do koriščenja obeh skladov: EKSRP in ESRR.

Gostota naseljenosti in indeks feminitete po: OBČINA/NASELJE, LETO , MERITVE				
	2014			
	Prebivalstvo - SKUPAJ	Površina teritorialne enote (km²)	Gostota naseljenosti	Število naselij
061 LJUBLJANA	285857	275,0	1039,5	38
061011 Ljubljana	277554	163,8	1694,9	
061026 Spodnje Gameljne	573	2,3	248,1	
061027 Srednje Gameljne	666	1,6	404,8	
061038 Zgornje Gameljne	540	2,9	184,0	
Skupaj vsa urbana naselja (z mestom)	279333	170,6	1637,4	4
Skupaj ostala naselja	6524	104,4	62,5	32

Vir: Statistični urad Republike Slovenije. (10.1.2016)

Pri Mestni občini Ljubljana je potrebno poudariti, da od celotne površine občine, kar 38 % celotne površine obsega podeželje, kjer pa živi le 2,3 % vseh prebivalcev.

Tako je v sklopu CLLD za sklad EKSRP skupaj upravičenih 8402 prebivalcev. Za sklad ESRR so poleg mesta Ljubljana neupravičena tudi mestna naselja Spodnje, Srednje in Zgornje Gameljne. Glede na upravičenost naselij do koriščenja ESRR je tako celotno območje MOL neupravičeno do koriščenja teh sredstev.

Gostota naseljenosti in indeks feminitete po: OBČINA/NASELJE, LETO , MERITVE				
	2014			
	Prebivalstvo - SKUPAJ	Površina teritorialne enote (km2)	Gostota naseljenosti	Število naselij
123 ŠKOFLJICA	9988	43,3	230,7	18
123009 Lavrica	2911	9,9	293,6	
123015 Škofljica	2329	4,5	511,9	
Skupaj urbana naselja	5240	14,4	363,9	2
Skupaj ostala naselja	4748	28,9	164,3	16

Vir: Statistični urad Republike Slovenije.(10.1.2016)

V občini Škofljica živi v dveh urbanih naseljih, Škofljica in Lavrica, ki pokrivata dobrih 14 % celotne površine občine kar 53% vseh prebivalcev občine in sta upravičeni tudi do koriščenja sredstev iz ESRR. Občina je po površini najmanjša in zato tudi najgosteje naseljena. Prav tako je občina Škofljica ena izmed petih občin, ki ima največji prirast prebivalcev v Sloveniji.

Skupna ugotovitev je, da se je v zadnjih letih nekoč podeželsko območje srečalo z velikim vplivom urbanizacije. Neposredna bližina glavnega mesta in dobre prometne povezave, pa vendar pridih podeželja in s tem možnost boljše kvalitete življenja je botrovalo spremembam v načinu življenja na tem območju. Tako lahko govorimo o dveh na nek način povsem ločenih območjih: na eni strani o podeželju in izrazitih urbanih naseljih, ki imata vsaka svojo problematiko, a vseeno tvorita skupno celoto.

Potreba: Omogočiti čim boljše sodelovanje in povezovanje znotraj urbanih naselij in na podeželju, ter tudi med obema prostoroma, pri reševanju negativnih vplivov na okolje.

Gibanje števila prebivalstva na območju LAS v zadnjih desetih letih

Za območje LAS je značilen zelo velik predvsem selitveni prirast v občine Škofljica, Grosuplje in Ig, saj se je prebivalstvo vse do leta 2010 iz Ljubljane izrazilo preseljevalo v podeželsko okolico. Tako imajo vse tri ostale občine v LAS velik skupni prirast prebivalstva na 1000 prebivalcev. Pri tem pa še nekoliko bolj izstopa občina Škofljica, ki ima enega največjih prirastov v Sloveniji.

Skupni prirast prebivalstva po: OBČINE, MERITVE , LETO							
	Skupni prirast na 1000 prebivalcev						
	1995	2000	2005	2010	2011	2012	2013
Grosuplje	...	16,2	25	12	17,3	10,1	6,3
Ig	...	11,6	23,3	22,2	9,6	23,1	4,4
Ljubljana	...	-4	0,7	1,9	2	8,5	10,1
Škofljica	...	47,1	18,2	52,6	28,4	36,2	25

Vir: Statistični urad Republike Slovenije.

Ti podatki potrjujejo močan vpliv urbanizacije v območju in hkrati pojasnjujejo nastanek urbanih naselij na podeželskem območju LAS. Velik pozitiven prirast prebivalstva je na drugi strani prinesel tudi veliko problemov predvsem pri zagotavljanju ustrezne infrastrukture in dostopnosti do osnovnih storitev.

Izobrazbena struktura prebivalstva

Izobrazbena struktura prebivalcev na območju LAS je boljša od slovenskega povprečja. Delež prebivalcev z višješolsko in visokošolsko izobrazbo je dovolj visok in tako ima območje dovolj lastnih človeških kapacitet za razvoj območja.

Prebivalstvo po: SPOL, OBČINE, LETO, IZOBRAZBA											
		2013									
		Izobrazba - SKUPAJ	Brez izobrazbe, nepopolna osnovnošolska	Brez izobrazbe, nepopolna osnovnošolska v %	Osnovnošolska	Osnovnošolska v %	Srednješolska - Skupaj	Srednješolska v %	Višješolska, visokošolska - Skupaj	Višješolska, visokošolska v %	
Spol - SKUPAJ	SLOVENIJA	1760726	68926	3,9	411975	23,4	937913	53,3	341912	19,4	
	Grosuplje	16187	436	2,7	3399	21,0	8808	54,4	3544	21,9	
	Ig	5853	223	3,8	1295	22,1	3231	55,2	1104	18,9	
	Ljubljana	244301	4484	1,8	43810	17,9	123469	50,5	72538	29,7	
	Škofljica	7932	178	2,2	1448	18,3	4255	53,6	2051	25,9	

Vir: Statistični urad Republike Slovenije.

Stanje na področju izobraževanja in kulture na območju LAS

Predšolska vzgoja

Na območju LAS se ponašajo s sorazmerno dobro razvito mrežo vrtcev, ki v glavnem zadovoljujejo vse potrebe po vzgoji in varstvu predšolskih otrok. Vedno večje priseljevanje prebivalcev iz mesta v njeno zaledje izrazito vpliva tudi na nove potrebe organiziranosti predšolske vzgoje. Delež otrok vključenih v vrtce, razen v občini Škofljica, presega slovensko povprečje. Mrežo javnih vrtcev dopolnjujejo tudi zasebni vrtci. Po podatkih statističnega urada za leto 2013 so bili le v občini Ig vsi otroci vključeni v javni vrtce. V občini Grosuplje je bil delež otrok vključenih v zasebne vrtce s koncesijo občine, ki so del javne mreže kar 21%, v občini Škofljica 10% in v Ljubljani 4%.

Delež otrok, vključenih v vrtce po: OBČINE, ŠOLSKO LETO, KAZALNIK				
		2014		
		Delež vključenih - SKUPAJ (%)	Prvo starostno obdobje (%)	Drugo starostno obdobje (%)
SLOVENIJA		76,5	56,0	89,8
Grosuplje		79,1	60,4	90,3
Ig		88,2	75,9	96,7
Ljubljana		81,8	65,8	92,5
Škofljica		73,4	51,1	88,7

Vir: Statistični urad Republike Slovenije.
http://pxweb.stat.si/pxweb/Dialog/varval.asp?ma=0971402S&ti=&path=../Database/Dem soc/09 izobrazevanje/03 predsol vzgoja/03_09714 vrtci_kazalniki/&lang=2 (9.1.2016)

Pomemben je podatek, da imajo vsi vrtci zagotovljen celodnevni program in da imajo svoje enote tudi na podeželskem območju, kar pozitivno prispeva k oblikovanju identitete podeželja, zmanjšuje preseljevanje v mesto in zmanjšuje razvojne razlike.

Potreba: Na podeželskih enotah vrtcev imajo otroci dobre možnosti za zdravo življenje z naravo, po drugi strani, pa se ukvarjajo s pomanjkanjem urejenih prostorov in igralnih površin, opremljenimi s sodobnimi starosti primernimi igrali. V urbanih središčih je slika ravno obratna in so vrtci boljše opremljeni a z manj primernimi zunanjimi sonaravnimi igralnimi površinami.

Osnovno šolstvo

V partnerstvu je sistem osnovnega šolstva dobro razvit. Na razvoj osnovnega šolstva na obravnavanem območju LAS bistveno vpliva predvsem dejavnik lokalnega gibanja prebivalstva, priseljevanje v urbana središča območja. Tako so občine morale ob vedno večjem priseljevanju prebivalcev zagotoviti ustrezno povečanje kapacitet v šolah, predvsem v urbanih središčih. Kljub vsemu pa vlaganja v obnovo in vzdrževanje podružničnih šol ni bilo zanemarjeno.

Iz pridobljenih podatkov je razvidno, da je predvsem v podeželskem zaledju občin izrednega pomena delovanje podružničnih osnovnih šol. Njihov pomen se ne kaže le v lažjem dostopu otrok do same šole, ampak predvsem v povezanosti s kraji, v katerih te šole so. Ne-malokdaj so gonilna sila razvoja celotnega kraja. Ob tem pa imajo te šole velik vpliv pri vrednotenju in ohranjanju kulturne in naravne dediščine tega območja. Tako je na območju LAS 12 podružničnih šol, ena podružnična šola pa je specifična, saj je v urbanem naselju Šmarje Sap in je podružnična šola z devetletko.

Osnovne šole s svojimi raziskovalnimi nalogami marsikdaj bistveno pripomorejo k razpoznavnosti lastnega kraja in so pomemben dejavnik vrednotenja lastnih potencialov v lokalnem prostoru.

V partnerstvu, vključno z mestom Ljubljana, je osem osnovnih šol s prilagojenim programom. Tako je poskrbljeno tudi za šolanje otrok s posebnimi potrebami.

Potreba: Ohraniti in omogočiti razvoj čim širše palete izven-šolskih dejavnosti na podružničnih šolah predvsem na področju medgeneracijskega sodelovanja in širokega povezovanja mikro lokalnega okolja.

Srednje šolstvo

Glavni srednješolski center je Ljubljana, v kateri se nahajajo praktično vse srednje šole. Poleg tega je za to območje pomembna gimnazija Želimlje, v občini Škofljica. Večina dijakov tega območja tako pridobiva znanja na teh šolah. V času pouka so tako izrazite dnevne migracije dijakov, ki so v večini vezani na javna prevozna sredstva. Le manjši del dijakov se vozi v kraj šolanja tudi s starši. V današnjem času se že kažejo tendence lastnih prevozov z osebnimi avtomobili. Po dopolnjenem 18. letu starosti, ko mnogi dijaki pridobijo vozniški izpit, se vozijo sami. S tem se kažejo nove potrebe po urejanju dodatnih oz. novih parkirnih prostorih ob šolah in na povečan promet in s tem dodatno onesnaženost okolja.

Visoko šolstvo

Višje in visokošolski sistem izobraževanja, z univerzitetnim mestom Ljubljana, vključuje več kot trideset visokošolskih zavodov na katerih je študiralo približno tretjino vseh študentov v Sloveniji. Bližina in dostopnost do mesta Ljubljane z vidika območja LAS, kot največjega univerzitetnega centra, tako omogoča pestro izbiro šolanja. Prav tako ne smemo prezreti dejstva, da se je v zadnjem obdobju pojavilo veliko število manjših zasebnih šol, ki prav tako dajejo možnost pridobitve novih znanj in zato ne čudi dejstvo, da je povprečna izobrazbena struktura prebivalcev nad slovenskim povprečjem. S tem je zagotovljen dostop do izobrazbe tudi za odrasle in podatki za leto 2013 kažejo, da je bilo v to vrsto izobraževanja, vštevši Ljubljano, vključenih skoraj 30% vseh v Sloveniji.

Poleg razvitega visokošolskega izobraževalnega sistema je v regiji razvita raziskovalno razvojna dejavnost, ki je primarna naloga 15 znanstvenoraziskovalnih zavodov, ki so locirani v Ljubljani. Poleg javnih raziskovalnih zavodov so nosilci raziskovalne dejavnosti tudi visokošolske organizacije in številni raziskovalni oddelki v podjetjih.

Mnoge raziskovalne, seminarske in tudi diplomske naloge, so že in še bodo doprinesle k razvoju teh krajev.

Potreba: Zagotavljanje nenehnega dostopa do učenja za obnavljanje ali pridobitev splošnih in specifičnih znanj in spretnosti za nenehno prilagajanje družbenim spremembam.

Kulturne ustanove in društvena dejavnost

Kulturna dejavnost se predvsem v Ljubljani opravlja v profesionalnih organizacijah, večji del pa kot ljubiteljska dejavnost v okviru številnih društev. Številna ljubiteljska društva so izrazito pomembna pri povezovanju ljudi za posebno promocijo podeželskega prostora. Težko si predstavljamo različne prireditve na podeželju ali tudi v samih središčih občin brez sodelovanja le-teh. So duša prireditev, ki zadovoljujejo potrebe obiskovalcev in turistov. Ob ohranjanju kulturnega izročila in ohranjanju identitete tega prostora in človeka so pomembni, če ne kar najpomembnejši člen pri razvoju turistične ponudbe.

Prav tako kot dajejo življenju na podeželju pečat društva, so po drugi strani velikega pomena za kraje in vasi kulturne ustanove. Za razliko od mest se kulturna dejavnost v podeželskem prostoru največkrat odvija v združnih domovih. Marsikje se dejavnost odvija tudi v prostorih podružničnih osnovnih šolah ali pa v prostorih pod okriljem cerkve. Ne malo je tudi zasebne iniciative, tako da se marsikdaj te dejavnosti odvijajo v zasebnih prostorih. Predvsem gre tukaj za ponudbo zasebnih zbirk v okviru galerijske in muzejske dejavnosti. Vse te točke skupaj so mnogokrat tudi informacijske točke v danem okolju. Mnogi objekti se žal otepajo s problemi vzdrževanja, tudi lastninski odnosi, predvsem pri združnih domovih marsikje še niso urejeni. Izrednega pomena pri tem je odnos do ohranjanja kulturne dediščine. Podeželski prostor ima povsem svojsko podobo pri zadovoljevanju kulturnih potreb prebivalcev. Kulturna dejavnost nasploh je močno vtkana v življenje vseh prebivalcev in celotnega podeželskega prostora.

Bližina mesta Ljubljane, s svojo bogato ponudbo in profesionalnimi ustanovami, kot tudi močni trendi preseljevanja iz mesta v podeželski prostor narekujejo potrebo po dopolnitvi oz. spremembi ponudbe te dejavnosti.

Potreba: Ohraniti in dopolniti ponudbo društvene dejavnosti s povezovanjem med društvi in tudi s povezovanjem društev s profesionalnimi ustanovami.

Opis ranljivih skupin

Na območju LAS se pojavljajo pravzaprav vse ranljive skupine, kljub temu lahko izpostavimo ranljive skupine glede na urbani in podeželski del, kjer izstopata dve skupini: predšolski in šolski otroci do desetega leta starosti in skupina starostnikov.

Otroci v urbanih naseljih območja LAS se kljub temu, da šole zelo dobro skrbijo, srečujejo predvsem s problemom pomanjkanja prometne varnosti in zdravega načina preživljanja prostega časa, ki pa ga je mogoče izvajati na podeželskem delu območja, kjer pa primanjkuje urejenih športno rekreativnih površin. Poseben pomen imajo ob tem podružnične šole na podeželju. Tako je potrebno strmeti k zagotavljanju čim bolj kvalitetnega in zdravega načina življenja otrok in zmanjševati razlike med urbanih naselji in podeželjem na eni strani in dostopnosti do različnih interesnih dejavnosti otrok glede na premoženjsko moč staršev.

Tako kot pri ciljni skupini otrok se tudi starostniki srečujejo s posebnostmi življenja v urbanih naseljih ali na podeželju. Sistem oskrbe starostnikov je na območju LAS relativno dobro urejen, tudi sami so dokaj dobro organizirani v okviru društev upokojencev, kjer skrbijo za aktivno vključevanje starostnikov v družbo. Tudi oskrba na domu za ostarele je razvita in se izvaja preko javnih služb. Tukaj se pojavi problem, saj mnogi starostniki, predvsem na podeželju, le za malenkost prekoračijo mejo socialne ogroženosti in niso upravičeni do oskrbe. Ta del oskrbe sloni na humanitarnih in društvenih volonterskih organizacijah, ki jih je potrebno nadgraditi. Seveda se na območju pojavljajo različne iniciative, na eni strani zasebne podjetniške iniciative, ki pa so ekonomsko naravnane in so marsikdaj nedostopne in na drugi strani storitve, ki se izvajajo na »črnem trgu«, kjer ni nadzora nad kvaliteto. Potreba: Prve korake medgeneracijskega povezovanja je potrebno nadgraditi z vsegeneracijskim povezovanjem.

Potreba: Omogočiti čim bolj enakovredno vključevanje v družbo različnih ranljivih skupin tudi s spodbujanjem socialno družbeno odgovornega podjetništva.

Na območju LAS smo evidentirali tudi prebivalce Romske skupnosti, ki so potencialna posebna ranljiva skupina, ki ji bo v prihodnosti morda potrebno posvetiti več pozornosti. V pripravo SLR se niso vključevali ali sami ali pa organizacije, ki se ukvarjajo z njihovo problematiko a je prav, da jih vsaj evidentiramo.

Izkušnje z izvajanjem programa LEADER v programskem obdobju 2007 - 2013

Prvi koraki k povezovanju območja segajo v leto 2003, ko so občine, ki so sedaj vključene v LAS pristopile k pripravi skupnega Razvojnega programa podeželja (RPP). Že takrat se je začel uvajati pristop »od spodaj navzgor«, saj so bili v pripravo vključeni tudi prebivalci podeželja. Leta 2005 je k partnerstvu pristopila tudi občina Ivančna Gorica.

Težava se je pojavila, ko je bilo potrebno preiti iz strateške v izvedbeno fazo, saj so podpore potekale le preko nacionalnega nivoja. Uspešnost realizacije je tako bila odvisna od sposobnosti posameznega nosilca pri kandidiranju na nacionalen razpise. V sklopu RPP je bil uspešno realiziran tudi projekt ustanovitve Podeželskega razvojnega jedra, CIZA, zavod za razvoj podeželja, skupne organizacije, ki naj bi postalo podpora organizacija za razvoj podeželja na obravnavanem območju. CIZA je tako vse od ustanovitve do leta 2007/08 izvajala aktivnosti na področju razvoja podeželja z namenom seznanjanja, informiranja, osveščanja, usposabljanja in animacije prebivalstva na podeželju. Zaradi nadaljevanja kontinuitete, doseženih dobrih rezultatov na terenu, poznavanja problematike podeželja in sposobnosti prisluhniti ljudem, je CIZA postala tudi pobudnik za oblikovanje LAS in pripravo lokalne razvojne strategije. S podpisom Sporazuma o pristopu in sodelovanju v LAS Sožitje med mestom in podeželjem, februarja 2008, ki so ga podpisali župani današnjega območja LAS in občine Ivančna Gorica, se je tudi formalno začelo oblikovati lokalno javno zasebno partnerstvo v obliki LAS.

Strategija lokalnega razvoja je nastajala »od spodaj navzgor« z izvedbo delavnic s prebivalci na terenu. Prebivalci so sodelovali in bili najpomembnejši akterji tako pri analitičnem delu (analizi stanja in SWOT analizi) kot tudi pri oblikovanju razvojnih prioritet. Seveda je strategija upoštevala tudi posamezna strokovna izhodišča, predvsem z zakonodajnimi predpisi opredeljenimi razvojnimi izhodišči kot npr. varovanje naravne in kulturne dediščine, a kljub vsemu v povezavi z idejami, ki so prišle iz lokalnega okolja. Ob oddaji prijave na Javni razpis za pridobitev statusa delujoče LAS je bilo v partnerstvo vključenih 66 partnerjev, ki so bili iz vseh treh sektorjev (17 iz javnega sektorja, 42 iz zasebnega sektorja in 7 iz ekonomskega sektorja). Posebno težo pristopu »od spodaj navzgor« je LAS upošteval tudi pri organu upravljanja in vodenja LAS, Upravnem odboru (UO LAS). Le ta je bil sestavljen tako, da je enakomerno vključeval celotno območje LAS ter tudi enakomerno zastopanost javnega in zasebnega sektorja. Tako je območju posamezne občine pripadal en član iz javnega sektorja in en član iz zasebnega sektorja. Prav zaradi pristopa »od spodaj navzgor« je LAS in UO LAS opredelil, da se predsednika UO LAS in s tem predsednika LAS izvoli iz vrst zasebnega sektorja. Zaradi uravnovešenosti moči, pa tudi zaradi dela z javnimi sredstvi, je tako bilo sprejeto priporočilo, da predsednik nadzornega odbora pride iz vrst javnega sektorja.

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je izdalo Odločbo št. 33151-17/2008/4 z dne 12.01.2009 o dodelitvi statusa delujoče lokalne akcijske skupine Leader LAS Sožitje med mestom in podeželjem in Odločbo št. 33151-17/2008-6 z dne 5.2.2009 o pravici lokalne akcijske skupine do sredstev.

UO LAS, je kot organ odločanja LAS, sprejel Poslovnik in Pravilnik o izboru projektov. V obeh dokumentih je bilo posebej izpostavljeno področje nepristranskosti in izločitve iz odločanja zaradi navzkrižja interesov. UO LAS se je v programskem obdobju 2007 -2013, sestal na 39 sejah in od tega le dve seji nista bili sklepčni. LAS v celotnem programskem obdobju ni prejel nobene uradne pritožbe na izbor projektov.

Zaradi pozitivnih izkušenj pri pripravi SLR za obdobje 2007 – 2013, smo se dela pri pripravi SLR za obdobje 2014 – 2020 lotili po podobnem postopku in načinu dela. Pobuda za oblikovanje LAS po novih pravilih je prišla s strani starega upravnega odbora LAS. Koordinacijo in vodenje priprave nove SLR je prevzel CIZA, zavod za razvoj podeželja, ki je že v preteklem obdobju opravljal naloge upravljavca LAS in si s tem nabral bogate izkušnje in znanje ter vzpostavil kvalitetno sodelovanje s širokim krogom pomembnih lokalnih akterjev.

Opis možnosti izrabe obstoječih razvojnih struktur na opredeljenem območju

V preteklem programskem obdobju smo v lokalnem okolju različni akterji dobro sodelovali in uspešno uvedli temeljna načela LEADER v okolje. Pozitivne izkušnje, ki smo jih pridobili pri partnerskem sodelovanju, so dobra popotnica za uspešno nadaljevanje in nadgradnjo sodelovanja. Tako pri pripravi SLR kot tudi kasneje pri uresničevanju ciljev, so in bodo s svojimi znanji in izkušnjami sodelovali najprej lokalni akterji, ki delujejo na območju LAS. Seveda pa je za uresničitev zastavljenih ciljev nemalokrat podpora različnih strokovnih organizacij. Na območju LAS je zaradi vključenosti Mestne občine Ljubljana v partnerstvo pravzaprav na voljo vsa strokovna in razvojna struktura, vendar bi tukaj želeli izpostaviti nekaj najpomembnejših, ki so se tudi vključile v LAS:

- **Občine** oz. vse štiri lokalne skupnosti so že v preteklem obdobju bile eden najpomembnejših partnerjev LAS, ki so se aktivno vključile v razvojne aktivnosti LAS. Tudi v novem programskem obdobju bodo aktivno sodelovale pri izvajanju SLR.
- **Ožji deli lokalnih skupnosti (krajevne skupnosti, četrtne skupnosti)** so prav tako pomemben člen razvojnega načrtovanja in izvedbe, predvsem z vidika pristopa »od spodaj navzgor«.
- **Vzgojno izobraževalni javni zavodi** (vrtec, osnovna šola, Javni zavod Cene Štupar) bodo s svojimi kapacitetami lahko aktivno pripomogle pri uresničevanju SLR predvsem na področju prenosa znanj in veščin.
- **Zavod RS za varstvo narave in JZ Krajinski park Ljubljansko barje** bosta bistveno prispevali k realizaciji ciljev na tematskem področju varstva okolja in ohranjanje narave.
- **Kmetijsko gozdarski zavod Slovenije – Zavod Ljubljana** je pomemben partner LAS z vidika razvoja podeželja, predvsem kmetijstva in razvoja dopolnilnih dejavnosti na kmetijah, prav tako pa tudi z vidika koriščenja sredstev iz ukrepov Programa razvoja podeželja RS 2014 - 2020.
- **Civilna iniciativa združena v društva ter druge oblike formalnih in neformalnih specifičnih interesnih skupin** imajo kot lokalni akterji, ki poznajo ter delajo in živijo v lokalnem okolju pomembno vlogo pri oblikovanju in uresničevanju razvojnih pobud.
- **Lokalni akterji posamezniki** s svojim znanjem in izkušnjami so pravzaprav gonilo razvoja na mikro lokalnem nivoju saj je znano, da se stvari ne zgodijo same po sebi ampak mora največkrat posameznik dati začetno iniciativo in kasneje poskrbeti za povezovanje in uresničitev lokalnih razvojnih potreb.

Opis uspešno zaključenih projektov

Skupaj je bilo v celotnem programskem obdobju prijavljenih 64 projektov, odobrenih pa s strani LAS 53 projektov. Neodobreni projekti v večini primerov niso sledili ciljem strategije ali pa niso imeli zaključene finančne konstrukcije projektov. Od vseh odobrenih projektov LAS pa en projekt ni bil odobren s strani MKGP, ker nosilec projekta ob pozivu na dopolnitve in dodatna pojasnila le ta ni dostavil LAS-u a je vseeno vztrajal na prijavi. Pred podpisom pogodbe za izvedbo in v predpisanem roku so 3 projektni nosilci odstopili od izvedbe, dva projekta sta odstopila od izvedbe kasneje. Tako je LAS omogočil podporo za izvedbo 47 projektov. Višina pridobljenih evropskih LEADER sredstev za izvajanje projektov znaša skupno 864.605,03 €, medtem ko je LAS za upravljanje oz. vodenje prejel še dodatnih 167.602,02 €.

Od vseh izvedenih projektov, ki je vsak po svoje zanimiv, bomo predstavili le nekaj projektov, ki predstavljajo uresničevanje treh prioritarnih tematskih sklopov strategije 2007 – 2013: razvoj socialnega kapitala, razvoj raznolikih dejavnosti na podeželju in trženje ter promocija dobrin podeželja.

EPP LAS (enotna propaganda podeželja LAS) je bil projekt LAS, ki se izvajal prvo leto delovanja LAS in je z izdajo različnih promocijskih gradiv (zloženke, posterji, bilten EPP magazin ter oblikovanjem in izdelavo zastave LAS) poskrbel za informiranje prebivalcev območja LAS o poslanstvu LAS in pristopu LEADER. V okviru projekta je bil izveden tudi Promocijski dan, kjer so se

predstavile podružnične šole iz celotnega območja LAS kot eden pomembnejših soustvarjalcev razvoja podeželja na območju.

Žene izžanskega podeželja na spletu in Ko zadiši po peki na Ižanskem sta projekta manjše finančne vrednosti, a velikega vsebinskega doprinosa žensk podeželja k razvoju podeželja. Nosilec projekta je bilo Društvo žena iz Iga, ki je poskrbelo, da se članice društva vključile v sodobne družbene tokove uporabe IKT opreme za potrebe informiranja in promocije dejavnosti društva. Pri izdaji knjige receptov je sodelovalo 46 žensk, ki so pripravile 100 receptov. Knjigo so popestrile s fotografijami izdelkov ter povezale s tekstom o ženah in življenju na podeželju. Knjiga je postala tudi praktični vodnik in pripomoček na delavnicah peke tudi izven društvenega kroga.

Obnova otroškega in mladinskega igrišča v Šmarju Sap je največji projekt, ki je dobil podporo LAS, saj je celotna vrednost projekta znašala več kot 112.000 €, odobrenih je bilo 74.000 € LEADER sredstev. Občina Grosuplje je z izvedbo projekta poskrbela, da se je obnovil, posodobil in vsebinsko nadgradil prostor za aktivno preživljanje prostega časa otrok, mladine in starejših v naselju Šmarje Sap. Igrišče je umeščeno v središče kraja, ob sami šolski stavbi, s čemer je projekt prispeval tudi k revitalizaciji in obnovi vaških jeder.

Grajske dogodivščine na gradu Lisičje v občini Škofljica je projekt, ki je pokazal, da se tudi z relativno majhnimi sredstvi lahko pristopi k revitalizaciji in obnovi stroškovno zelo velikega projekta. Grad Lisičje je kulturni spomenik lokalnega pomena in hkrati tudi ena izmed najatraktivnejših razvojnih potencialov občine. Z ureditvijo prireditvenega prostora (dvorišča v atriju, levega krila pritličja), sanitarij, dveh razstavnih prostorov ter salona so se zagotovili osnovni pogoji za izvajanje različnih prireditev. Obenem je bilo poskrbljeno za ohranitev izjemne kulturne dediščine, ki je privlačna za ogled tako prebivalcem kot turistom.

Turistična informacijska točka na Krki je projekt Turističnega društva Krka, ki je v kraju uredilo turistično INFO pisarno. Prostor za svoje delovanje je našla v prazni stari stavbi podružnične šole. S tem je projekt omogočil izrabo praznih stavbnih kapacitet in poleg osnovnega poslanstva, dati obiskovalcem različne informacije o ponudbi kraja, ki se ponaša z bogato naravno in kulturno dediščino, poskrbel tudi za posredno ustvarjanje pogojev za razvoj turizma in možnosti odpiranja novih delovnih mest v okolju.

Skulptura na vasi je projekt družinskega podjetja Livartis d.o.o., ki je umeščeno globoko v jugovzhodni hriboviti del Ljubljanskega podeželja. Običajno umetniške livarne delajo za kiparje, so njihova podaljšana roka, redko pa imajo stik z livarno in postopki v livarni. V tej koloniji je bilo kiparjem omogočeno ustvariti intimen stik s postopki v livarni, kar jim je omogočilo uporabo »bližnjic« pri njihovem ustvarjanju. Ta kolonija je bila začetek Livartisovega umetniškega delovanja navzven, v povezavi z lokalnim in seveda z mednarodnim okoljem. Sedem kiparjev iz šestih držav je en teden ustvarjalo na ljubljanskem podeželju. Z obiski in ogledi okolice so poskrbeli za to, da se je umetnost približala lokalnim prebivalcem in s tem povečal pozitiven odnos do umetnosti. Hkrati je pomebno prispeval k rasti samozavesti prebivalcev teh krajev kot tudi do spoštovanja lastnega okolja in uspešnih posameznikov.

Podružnična šola – gibalno razvoja

Šest let trajajoč projekt PODRUŽNIČNA ŠOLA - GIBALO RAZVOJA je bil edini več partnerski projekt, ki je povezal skupaj 10 podružničnih šol na celotnem območju LAS. V tem obdobju je bilo aktivnosti projekta deležnih več kot 1000 otrok ter posredno dvakrat toliko staršev, dedkov, babic in ostalih prebivalcev, 47 učiteljic, 20 tehničnih delavcev šol in preko 120 zunanjih oseb (prenašalci tradicionalnih znanj, kmetje, turistična, kulturna in športna društva, upokojenci, zbori, glasbene skupine in nosilci dejavnosti).

S projektom Podružnična šola - gibalno razvoja je bila otrokom omogočena pestra izbira dodatnih obogatitvenih dejavnosti v domačem okolju: organiziranje 6. praznikov na vasi, 3 predstavitve pred Mestno hišo v Ljubljani, 8. medsebojnih obiskov podružničnih šol z ogledi posebnosti krajev, 5. pravljíčno-pustolovskih potepov po vzhodnem delu ljubljanskega podeželja z odkrivanjem vaških

posebnežev, izvedbo 6. iger brez meja in 165 kreativnih delavnic, od učenje ljudskih pesmi in plesov, priprave delavnic peke kruha in peciv na tradicionalni način, izdelava rož iz papirja in velikonočnih butar, polstenja volne, različnih kmečkih opravil, šeg in navad, izdelave izdelkov iz naravnih in odpadnih materialov z vidika ekologije, izdelave turističnih spominkov, številnih izvedb opazovanj okolice ter fotografiranj naravnih lepot, kulturne dediščine in posebnih trenutkov pri izvajanju nalog ter vsakoletno skupno kulturno-zabavno druženje s predstavitvijo rezultatov. Dogodki so se vsakič odvijali v drugem kraju. Rezultati inovativnega in s srčnostjo sodelujočih prepletene projekta so trajno shranjeni v šestih izdanih koledarjih ter dveh zbornikih.

Z izborom otrokom in okolju primernih aktivnost so otroci vzpostavljali neposreden osebni stik z lepoto in raznolikostjo narave in dosegli, da so z neformalnimi oblikami učenja in predvsem igro spoznali pomen in prednosti podeželja, kulturno, naravno in etnološko dediščino, razvijali ekološko osveščenost ter spoznavali lastne načine ohranjanja naravne in kulturne dediščine in njihovo presojanje možnosti za ohranjanje le-te, krepili identiteto, širili spoznanja ter vedenja o pomenu ter načinih varovanja okolja. Z vključitvijo prebivalcev so ustvarili živo medgeneracijsko sodelovanje ter povezali vse generacije ne samo v svojem okolju pač pa tudi preko občinskih meja.

6. Analiza razvojnih potreb in možnosti območja LAS, vključno z analizo prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti

Analiza razvojnih potreb in možnosti izhaja iz SWOT analize, ki izhaja iz opredelitve stanja v območju LAS in opredelitev prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti, ki smo jih opredelili na delavnicah s prebivalci območja.

SWOT ANALIZA

PREDNOSTI	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • Ugodna geolokacija; osrednja lega v Sloveniji ter bližina glavnega mesta Ljubljane in dobra prometna povezanost in dostopnost tako v slovenskem kot mednarodnem merilu • Dobro razvita javna storitvena dejavnost (šolstvo, zdravstvo, knjižnica, lastni vodni viri pitne vode,...) • Ena nižjih stopenj brezposelnosti v Sloveniji • Razvito podjetništvo v območju • Ugodna demografska gibanja (pozitiven naravni prirast in priseljevanje) • Prednost v obstoječem potencialu človeških virov – veliko različnih znanj • Bogato društveno in družbeno življenje na podeželju kot tudi v urbanih naseljih • Veliko število društev in dogodkov, ki jih te organizirajo (veliko vključenih posameznikov v društveno dejavnost) • Pestre naravne danosti (Barje, hribovje, gozdovi,...) • Zelo pestra biotska raznovrstnost in naravna dediščina tudi območja Natura 2000 • Bogata zgodovinska dediščina in obilica kulturne dediščine • Podružnične šole in enote vrtca na podeželju • Relativno dobro razvito kmetijstvo z obilico produktov • Že obstoječa turistična ponudba zasebnikov • Čudoviti pogoji za izvajanje različnih vrst športa in rekreacije v vseh letnih časih 	<ul style="list-style-type: none"> • Pomanjkljiva lokalna prometna infrastruktura in zaostajanje v razvoju trajnostne mobilnosti • Velika razlika med urbanih in podeželskim delom območja (vse storitve se plačujejo enako a je dostop in marsikdaj tudi kvaliteta storitev na podeželju precej slabša) • Urbana naselja v primestnih občinah postajajo le spalna naselja • Veliko priseljencev iz mesta na podeželje, ki se le poredko vključujejo v lokalni razvoj • Slaba povezanost med prebivalci in med društvi tako v urbanih naseljih kot na podeželskem območju • Premajhna ozaveščenost prebivalcev o potencialu naravne in kulturne dediščine podeželja za razvoj • Pomanjkanje prostorov za izvajanje priložnostnih aktivnosti za otroke, mlade, starejše in tudi za medgeneracijska in vse generacijska druženja • Kmetijstvo in predvsem lokalni produkti so premalo trženjsko povezani in območje nima organiziranih lokalno prepoznavnih tržnic vsaj v večjih urbanih naseljih • Premalo registriranih dopolnilnih dejavnosti na kmetiji, ki pa povečujejo dodano vrednost produktom • Turistična ponudba podeželja sloni v večji meri le na prostovoljni društveni dejavnosti

<ul style="list-style-type: none"> • Uspešno realizirani projekti v prejšnjem programskem obdobju, ki so zgled in podpora za nove prijavitelje 	<ul style="list-style-type: none"> • Pomanjkljiva urejenost vaških jeder • Veliko pomanjkanje urejenih površin za športno rekreativno dejavnost • Premajhna osveščenost o negativnih vplivih na okolje in o energetske učinkovitosti • Pasivnost občanov – ne verjamejo, da se bo kaj zgodilo
---	---

PRILOŽNOSTI	NEVARNOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • Povezovanje med akterji lokalnega razvoja predvsem urbanega in ruralnega območja • Izraba ugodnega geostateškega položaja območja z največjim kupnim potencialom za trženje različnih dobrin in produktov • Razvoj turizma z inovativnimi idejami tudi z uporabo sodobnih IKT možnosti usmerjenih v: <ul style="list-style-type: none"> • Podeželski turizem • Obmestni turizem • Ohranjanje naravne in kulturne dediščine • Ohranjanje naravnega okolja in biotske raznovrstnosti ter ciljno naravnani razvoj turizma na varovanih območjih • Ureditve obstoječih in izgradnja novih športno rekreativnih površin • Povezovanje in skupno nastopanje na trgu • Uvajanje novih inovativnih produktov (predelava, dodelava) • Trajno gospodarjenje z naravnimi viri • Usmerjanje v čim bolj energetske učinkovitost razvoja in večanje deleža obnovljivih virov energije • Zagotavljanje zdravega načina življenja v urbanih naseljih v povezavi s podeželskim zaledjem • Večanje preusmeritev primarnega kmetovanja v ekološko in razvoj dopolnilnih dejavnosti • Spodbujanje razvoja lokalnih tržnic za povečanje ponudbe lokalnih pridelkov in izdelkov • Izobraževanje in osveščanje prebivalstva • Medgeneracijsko in vse-generacijsko povezovanje kot posebna oblika ohranjanja lokalne identitete • Obnova in razvoj vasi predvsem vaških jeder • Spodbujanje različnih oblik partnerskega sodelovanja in povezovanja za omogočanje boljših pogojev za ustvarjanje delovnih mest • Uvajanje novih poslovnih modelov partnerstev na področju ustvarjanja delovnih mest • Ogledi in izmenjava izkušenj z drugimi območji • Povečanje trajnostne mobilnosti v urbanih naseljih 	<ul style="list-style-type: none"> • Ne zainteresiranost prebivalcev oz. lokalnih akterjev za povezovanje • Usmerjenost le v lasten dobiček brez družbeno odgovornega razvoja podjetništva • Premalo lastnih javnih in zasebnih finančnih sredstev za investicije v razvojne projekte • Omejen prostorski razvoj na varovanih območjih • Razdrobljeni interesi lokalnih akterjev, vsak misli le nase in svoje probleme • Spreminjanje zakonodaje oz. različnih pravil, ki vplivajo na izvedbo operacij oz. projektov • Nevarnost vse večjega pojav ekstremnih vremenskih pojavov (suše, deževja, poplave,...) • Velike birokratske zahteve ob potrjevanju SLR, izborov operacij in sprememb ter ob oddaji zahtevkov • Prepoznavanje projektov »lovcev na denar« • Nadaljnje večanje razvojnih razlik med urbani in ruralnimi deli območja LAS

Glede na opredeljena izhodišča v analizi stanja in SWOT analizi SLR je najbolj jasno razvidno, da bodo razvojne usmeritve morale iti v dveh smereh: razvoj podeželja in urbanega območja. Največji izziv pa bo v odpravljanju razvojnih razlik in ustvarjanju sožitja med obema območjema, ki skupaj oblikujeta in dajeta podobo življenja na tem območju.

RAZVOJNE POMANJKLJIVOSTI TER OPREDLITEV RAZVOJNIH POTREB NA PODEŽELJU

Na delavnicah z lokalnimi akterji in ob upoštevanju analize stanja smo opredelili ključne pomanjkljivosti in slabosti podeželskega območja LAS, ki so služile za opredelitev glavnih razvojnih potreb na podeželju.

POMANJKLJIVOSTI
Osnovne storitve na podeželju so težje dostopne in marsikdaj je kvaliteta storitev slabša kot v urbanih naseljih
Neurejenost oz. pomanjkljiva urejenost vaških jeder (prednostno v naseljih, ki že beležijo povečan obisk iz urbanih naselij in drugih naselij, ki zaradi pomanjkanja lokalnih finančnih virov ne morejo izboljšati kakovosti bivanja)
Premajhna prepoznavnost ter izraba in uporaba lokalnih posebnosti naravne in kulturne dediščine za razvoj, predvsem trajnostnega turizma (izpostavljena predvsem varovana območja narave)
Veliko pomanjkanje športno rekreativnih površin (po eni strani na območjih kjer je povečano število obiskovalcev, na drugi strani pa v odročnih območjih kjer tamkajšnji prebivalci sploh nimajo vzpostavljene kakršnekoli športno-rekreativne infrastrukture), ki bistveno prispevajo k zdravemu načinu življenja
Pomanjkanje urejenih prostorov za izvajanje prostočasnih aktivnosti vseh prebivalcev
Pomanjkljiva lokalna prometna infrastruktura – kolesarske steze, pohodne poti
Zaostajanje v razvoju trajnostne mobilnosti
Premajhna povezanost med lokalnimi akterji, tako med prebivalci kot društvi in premajhna povezanost med različnimi področji delovanja
Na področju kmetijstva so lokalni produkti premalo prepoznani, trženjsko nepovezani in tudi ni razvitega sistema lokalnih tržnic z lokalno ponudbo kratkih dobavnih verig
Dopolnilne dejavnosti na kmetiji, ki povečujejo dodano vrednost na kmetiji so, glede na povpraševanje, premalo razvite
Turistična ponudba na podeželju temelji predvsem na prostovoljnem delu društev in tudi sama ponudba ni povezana ne na lokalni občinski ravni in ne na ravni LAS
Premajhna osveščenost prebivalcev o negativnih vplivih na okolje in naravo
Premajhna prepoznavnost več funkcionalnega pomena gozdov
Premajhna povezanost med različnimi interesnimi skupinami prebivalcev in premalo med sektorskega sodelovanja
Premajhna naravnost in vključevanje posameznikov do specifičnih inovativnih izobraževanj in praktično naravnanih usposabljanj za prilagajanje nenehnim spremembam
Pasivnost prebivalcev – ne verjamejo, da se bo kaj spremenilo

RAZVOJNE POTREBE

Izražene potrebe iz analize stanja in SWOT analize so številne in vseh LAS ne bo naslavljaj, predvsem ko govorimo o problematiki cestne in komunalne infrastrukture.

Glede na opredeljene pomanjkljivosti na eni strani in seveda izpostavljenih endogenih potencialov na drugi strani smo opredelili najpomembnejše razvojne potrebe, ki smo jih porzdelili po izpostavljenih sklopih:

Področje kmetijstva in gozdarstva je izpostavljeno zaradi tega ker prav to daje identiteto podeželju:

PP1: Povečati prepoznavnost lokalnih kmetijskih proizvodov z vlaganji v razvoj lokalnih tržnic in povezovanju kmetijskih gospodarstev za skupen nastop na trgu kar bo omogočilo vzpostavitev kratkih dobavnih verig za povečanje lokalne samooskrbe.

PP 2: Povečati dodano vrednost kmetijskih gospodarstev z registracijo dopolnilnih dejavnosti.

PP 3: Ohraniti več-funkcionalnost gozdov.

Splošna opremljenost prostora omogoča boljšo kakovost bivanja prebivalcem podeželja in zmanjšuje razlike med urbanim in podeželskim prostorom

PP 4: Omogočiti boljši in kvalitetnejši dostop do IKT tudi v odročnejših območjih in povečati uporabo IKT na področju promocije in trženja dobrin podeželja.

PP 5: Ureditev in vzpostavitev mreže pohodnih in kolesarskih poti predvsem do že prepoznanih in obiskanih točk na podeželju.

PP 6: Zagotoviti vsem prebivalcem dostop do kvalitetne pitne vode preko javnih vodovodnih sistemov.

PP 7: Vzpostaviti in urediti različne športno rekreativne centre (površine) in dejavnosti za potrebe zdravega načina življenja vseh starostnih skupin prebivalcev.

Ohranjanje narave in varovanje okolja bistveno vpliva na zdrav način življenja hkrati pa s trajnostno naravnostjo omogoča ustrezen razvoj:

PP 8: Ohraniti in povečati prepoznavnost in pomen varovanih območij narave.

PP 9: Izrabiti lokalne potenciale pestre naravne in kulturne dediščine za razvoj, predvsem trajnostnega turizma.

PP 10: Naravi in okolju prijazna obnova in razvoj vasi

Človek je temelj vseh razvojnih aktivnosti zato je potrebno vključevanje čim širšega kroga prebivalcev, po principu enakih možnosti, v razvojna dogajanja. Razvoj človeških virov posega na vsa področja delovanja in življenja na podeželju, pri čemer so bile izpostavljene potrebe:

PP 11: Povezati različne lokalne akterje in ustvariti pogoje za boljše trženje in promocijo ponudbe podeželja.

PP 12: Osveščanje in informiranje prebivalcev območja kot tudi manjša vlaganja za izboljšanje energetske učinkovitosti predvsem v povezavi z obnovljivimi viri energije.

PP 13: Spodbujati pogoje za razvoj inovativnih podjetniških oblik z večjo družbeno odgovornostjo do okolja in človeka (socialno podjetništvo, zelena delovna mesta, kooperative,...)

PP 14: Ne glede na ugodnejše kazalce kot v Sloveniji, pa je potrebno ustvarjati pogoje za zaposlovanje in zmanjšanje stopnje registrirane brezposelnosti.

PP 15: Ohraniti in omogočiti večjo vključenost ranljivih skupin v družbo, predvsem otrok in starostnikov.

PP 16: Zagotavljanje nenehnega dostopa do učenja za obnavljanje ali pridobitev splošnih in specifičnih znanj in spretnosti za nenehno prilagajanje družbenim spremembam.

Na delavnicah s prebivalci in po pridobljenih projektih idejah je SLR je prednostno usmerjena v izboljšanje splošne opremljenosti prostora, ki bo zagotovil kvalitetnejše bivanje čim širšemu krogu prebivalcev. Ohranjanje narave in varovanje okolja omogoča zdrav in kvaliteten način življenja danes in predvsem zagotavlja možnosti kvalitetnega bivanja tudi v prihodnosti.

Ustrezen razvoj podeželja je v veliki meri odvisen od ustrezne usposobljenosti in motiviranosti vseh njenih prebivalcev in ker posega na vsa področja, je razvoj človeških virov po principu enakih možnosti posebej izpostavljeno. Pri tem ne smemo prezreti pomena nenehnega ustvarjanja novih zaposlitvenih možnosti na podeželju saj le to omogoča aktivno participacijo prebivalcev pri razvoju podeželja.

RAZVOJNE POMANJKLJIVOSTI TER OPREDLITEV RAZVOJNIH POTREB URBANIH NASELIJ

Že v sami analizi stanja, še bolj pa na delavnicah s prebivalci, je bil izpostavljen problem različnih potreb prebivalcev v urbanih naseljih v primerjavi s podeželjem. Na območju LAS imamo poleg Ljubljane, ki pa ni upravičeno naselje, še pet urbanih naselij: Grosuplje, Škofljica, Ig, Šmarje Sap in Lavrica. Za vsa ta naselja je skupna značilnost, da so se »urbanizirala« v zadnjih desetih letih. Izrazito veliko priseljevanje je botrovalo izrazito večjim občinskim vlaganjem v infrastrukturo za zagotavljanje osnovnih storitev v teh naseljih (ceste, komunalna ureditev, zagotovitev predšolske in osnovnošolske dejavnosti,...). S priseljevanjem se je spremenila tudi struktura prebivalcev teh naselij. Oblikovale so se nove potrebe za zagotavljanje kvalitete bivanja. Izpostavljene pomanjkljivosti in potrebe za urbana naselja:

POMANJKLJIVOSTI
Osnovne storitve v urbanih naseljih so dokaj dobro dostopne a je potrebno nenehno prilagajanje potrebam naraščanju števila prebivalcev v teh naseljih.
Neurejenost oz. pomanjkljiva urejenost urbanih središč.
Premajhna prepoznavnost ter izraba in uporaba lokalnih posebnosti kulturne dediščine znotraj urbanih naselij za razvoj trajnostnega turizma.
Veliko pomanjkanje športno rekreativnih površin, ki bistveno prispevajo k zdravemu načinu življenja prebivalcev urbanih naselij.
Pomanjkanje urejenih prostorov za izvajanje prostočasnih aktivnosti prebivalcev urbanih naselij.
Pomanjkljiva lokalna prometna infrastruktura – kolesarske steze, pohodne poti v urbanih naseljih in v povezavi z njimi

Zaostajanje v razvoju trajnostne mobilnosti urbanih naselij.
Premajhna povezanost med lokalnimi akterji, tako med prebivalci kot društvi in premajhna povezanost med različnimi področji delovanja.
V urbanih naseljih ni razvitega sistema lokalnih tržnic z lokalno ponudbo kratkih dobavnih verig, ki bi omogočala vzpostavitev večjega deleža lokalne samooskrbe.
Premajhna osveščenost prebivalcev urbanih naselij o negativnih vplivih na okolje in naravo.
Premajhna prepoznavnost potreb in vlaganj v boljšo energetske učinkovito urejenost naselij.
Premajhna povezanost med različnimi interesnimi skupinami prebivalcev in premalo med sektorskega sodelovanja.
Premajhna naravnost in vključevanje posameznikov do specifičnih inovativnih izobraževanj in praktično naravnanih usposabljanj za prilagajanje nenehnim spremembam
Pasivnost prebivalcev – ne verjamejo, da se bo kaj spremenilo

RAZVOJNE POTREBE URBANIH NASELIJ

UP 1: Povečati vlaganja v razvoj lokalnih tržnic v urbanih naseljih in povezovanju kmetijskih gospodarstev za skupen nastop na trgu kar bo omogočilo vzpostavitev kratkih dobavnih verig za povečanje lokalne samooskrbe. Povpraševanje presega ponudbo.

UP 2: V povezavi s podeželjem in kmetijstvom se v urbanih naseljih kažejo potrebe po razvoju in zagotavljanju »urbanih« vrtov in sadovnjakov.

UP 3: Ureditev in vzpostavitev mreže pohodnih in kolesarskih poti v urbanih naseljih.

UP 4: Osveščanje in informiranje prebivalcev območja kot tudi podpora za manjše projekte za izboljšanje energetske učinkovitosti predvsem v povezavi z obnovljivimi viri energije v urbanih naseljih.

UP 5: Vzpostaviti in urediti široko paleto različnih športno rekreativnih dejavnosti za potrebe zdravega načina življenja prebivalcev v urbanih naseljih.

UP 6: Spodbujati pogoje za razvoj inovativnih podjetniških oblik z večjo družbeno odgovornostjo do okolja in človeka (socialno podjetništvo, zelena delovna mesta, kooperative,...) v urbanih naseljih ali zaradi potreb v teh naseljih.

UP 7: Ne glede na ugodnejše kazalce kot v Sloveniji, pa je potrebno ustvarjati pogoje za zaposlovanje in zmanjšanje stopnje registrirane brezposelnosti.

UP 8: Omogočiti čim boljše sodelovanje in povezovanje znotraj urbanih naselij pri reševanju negativnih vplivov na okolje.

UP 9: Zagotavljanje nenehnega dostopa do učenja za obnavljanje ali pridobitev splošnih in specifičnih znanj in spretnosti za nenehno prilagajanje družbenim spremembam.

UP 10: Ohraniti in dopolniti ponudbo društvene dejavnosti s povezovanjem med društvi in tudi s povezovanjem društev s profesionalnimi ustanovami za boljše vključevanje ranljivih skupin v družbo in za boljše medgeneracijsko sodelovanje.

Skupna ugotovitev je, da se je v zadnjih letih nekoč podeželsko območje srečalo z velikim vplivom urbanizacije. Neposredna bližina glavnega mesta in dobre prometne povezave, pa vendar pridih podeželja in s tem možnost boljše kvalitete življenja je botrovalo spremembam v načinu življenja na tem območju. Tako lahko govorimo o dveh na nek način povsem ločenih območjih: na eni strani o podeželju in na drug strani izrazitih urbanih naseljih, ki imata vsaka svojo problematiko, a vseeno tvorita skupno celoto. Vplivi urbanizacije na podeželje so lahko pozitivni (pospešen prenos znanja in inovacij, informacij, povečane možnosti dohodka, dvig izobrazbene ravni prebivalstva), kot tudi negativni (izginjanje neposrednosti medsebojnih stikov, starih običajev in avtohtone kulture, degradacija okolja, vnos tujih vzorcev življenja na podeželja) zato bo potrebno posebno pozornost nameniti iskanju »sožitja« med urbanih naselji in podeželjem.

7. Podroben opis tematskih področij ukrepanja

Skladno z opredeljenim ciljem CLLD »Zelena delovna mesta in skladen vzdržen razvoj podeželja, ki temelji na razvoju endogenih potencialov podeželja« in »spodbujanje socialnega vključevanja ter boj proti revščini in kakršnikoli diskriminaciji, zmanjševanje regionalnih razlik in gospodarski razvoj območja« in z opredeljenimi tematskimi področji izvajanja CLLD bo LAS Sožitje med mestom in podeželjem vključeval vsa štiri tematska področja ukrepanja:

- **TP1: USTVARJANJE DELOVNIH MEST** (izvajalo se bo v okviru EKSRP in ESRR)
- **TP2: RAZVOJ OSNOVNIH STORITEV** (izvajalo se bo le v okviru EKSRP)
- **TP3: VARSTVO OKOLJA IN OHRANJANJE NARAVE** (izvajalo se bo v okviru EKSRP in ESRR)
- **TP\$: VEČJA VKLJUČENOST MLADIH, ŽENSK IN DRUGIH RANLJIVIH SKUPIN** (izvajalo se bo v okviru EKSRP in ESRR)

Tematsko področje 1: Ustvarjanje delovnih mest

Kljub temu, da je za območje LAS, sploh, če izvzamemo mesto Ljubljana, bila ugotovljena manjša stopnja registrirane brezposelnosti kot v Sloveniji, pa je ustvarjanje novih delovnih mest in s tem zmanjšanje brezposelnosti ena izmed zaznanih potreb, ki bo omogočila dolgoročni razvoj območja.

LAS bo za to tematsko področje prispeval z doseganjem ciljev namenjenih tako razvoju podeželja (EKSRP) kot urbanim naseljem (ESRR).

Pri ustvarjanju pogojev za nova delovna mesta bomo izkoristili endogene potenciale območja, spodbujali bomo ustvarjanje inovativnih partnerstev oz. poslovnih modelov z večjo družbeno odgovornostjo do okolja in človeka.

Tematsko področje Ustvarjanje delovnih mest bo neposredno in posredno naslavljalo naslednje ključne potrebe območja:

PP1: Povečati prepoznavnost lokalnih kmetijskih proizvodov z vlaganji v razvoj lokalnih tržnic in povezovanju kmetijskih gospodarstev za skupen nastop na trgu kar bo omogočilo vzpostavitev kratkih dobavnih verig za povečanje lokalne samooskrbe.

PP 2: Povečati dodano vrednost kmetijskih gospodarstev z registracijo dopolnilnih dejavnosti.

PP 4: Omogočiti boljši in kvalitetnejši dostop do IKT tudi v odročnejših območjih in povečati uporabo IKT na področju promocije in trženja dobrin podeželja.

PP 9: Izrabiti lokalne potenciale pestre naravne in kulturne dediščine za razvoj, predvsem trajnostnega turizma.

PP 11: Povezati različne lokalne akterje in ustvariti pogoje za boljše trženje in promocijo ponudbe podeželja.

PP 12: Osveščanje in informiranje prebivalcev območja kot tudi manjša vlaganja za izboljšanje energetske učinkovitosti predvsem v povezavi z obnovljivimi viri energije.

PP 13: Spodbujati pogoje za razvoj inovativnih podjetniških oblik z večjo družbeno odgovornostjo do okolja in človeka (socialno podjetništvo, zelena delovna mesta, kooperative,...)

PP 14: Ne glede na ugodnejše kazalce kot v Sloveniji, pa je potrebno ustvarjati pogoje za zaposlovanje in zmanjšanje stopnje registrirane brezposelnosti.

PP 16: Zagotavljanje nenehnega dostopa do učenja za obnavljanje ali pridobitev splošnih in specifičnih znanj in spretnosti za nenehno prilagajanje družbenim spremembam.

UP 1: Povečati vlaganja v razvoj lokalnih tržnic v urbanih naseljih in povezovanju kmetijskih gospodarstev za skupen nastop na trgu kar bo omogočilo vzpostavitev kratkih dobavnih verig za povečanje lokalne samooskrbe.

UP 2: V povezavi s podeželjem in kmetijstvom se v urbanih naseljih kažejo potrebe po razvoju in zagotavljanju »urbanih« vrtov in sadovnjakov.

UP 4: Osveščanje in informiranje prebivalcev območja kot tudi podpora za manjše projekte za izboljšanje energetske učinkovitosti predvsem v povezavi z obnovljivimi viri energije v urbanih naseljih.

UP 6: Spodbujati pogoje za razvoj inovativnih podjetniških oblik z večjo družbeno odgovornostjo do okolja in človeka (socialno podjetništvo, zelena delovna mesta, kooperative,...) v urbanih naseljih ali zaradi potreb v teh naseljih.

UP 7: Ne glede na ugodnejše kazalce kot v Sloveniji, pa je potrebno ustvarjati pogoje za zaposlovanje in zmanjšanje stopnje registrirane brezposelnosti.

UP 9: Zagotavljanje nenehnega dostopa do učenja za obnavljanje ali pridobitev splošnih in specifičnih znanj in spretnosti za nenehno prilagajanje družbenim spremembam.

LAS se bo za doseganje ciljev iz tega tematskega področja ukrepanja povezoval z lokalnimi skupnostmi, regionalnimi akterji, ki skrbijo za razvoj podjetništva, gospodarstva in zmanjševanja brezposelnosti ter drugimi državnimi inštitucijami, ki pokrivajo omenjeno področje.

Tematsko področje 2: Razvoj osnovnih storitev

Območje LAS je po eni strani dobro pokrito z osnovnimi storitvami, tako s področja zagotavljanja oskrbe (komunalnih, energetskih, prometno-infrastrukturnih) kot tudi dostopnost do javnih storitev (zdravstvo, šolstvo, kultura, ...). Prav tako je poskrbljeno za bogato ponudbo priložnosti. A na drugi strani se kaže velik problem v pomanjkanju naštetih storitev v oddaljenih podeželskih območjih LAS.

Las bo tako usmeril svoja prizadevanja v zmanjševanje razlik v dostopnosti in kvaliteti osnovnih storitev na podeželju, za kar bo namenil sredstva EKSRP. Osnovne storitve na lokalni ravni so eno izmed najpomembnejših potreb za ustvarjanje enakovrednih pogojev bivanja na podeželju.

To tematsko področje bo neposredno in posredno naslavljalo naslednje ključne potrebe:

PP1: Povečati prepoznavnost lokalnih kmetijskih proizvodov z vlaganji v razvoj lokalnih tržnic in povezovanju kmetijskih gospodarstev za skupen nastop na trgu kar bo omogočilo vzpostavitev kratkih dobavnih verig za povečanje lokalne samooskrbe.

PP 4: Omogočiti boljši in kvalitetnejši dostop do IKT tudi v oddaljenih območjih in povečati uporabo IKT na področju promocije in trženja dobrin podeželja.

PP 5: Ureditev in vzpostavitev mreže pohodnih in kolesarskih poti predvsem do že prepoznanih in obiskanih točk na podeželju.

PP 6: Zagotoviti vsem prebivalcem dostop do kvalitetne pitne vode preko javnih vodovodnih sistemov.

PP 7: Vzpostaviti in urediti različne športno rekreativne centre (površine) in dejavnosti za potrebe zdravega načina življenja vseh starostnih skupin prebivalcev.

PP 9: Izrabiti lokalne potenciale pestre naravne in kulturne dediščine za razvoj, predvsem trajnostnega turizma.

PP 10: Naravi in okolju prijazna obnova in razvoj vasi

PP 12: Osveščanje in informiranje prebivalcev območja kot tudi manjša vlaganja za izboljšanje energetske učinkovitosti predvsem v povezavi z obnovljivimi viri energije.

PP 13: Spodbujati pogoje za razvoj inovativnih podjetniških oblik z večjo družbeno odgovornostjo do okolja in človeka (socialno podjetništvo, zelena delovna mesta, kooperative,...)

PP 15: Ohraniti in omogočiti večjo vključenost ranljivih skupin v družbo, predvsem otrok in starostnikov.

PP 16: Zagotavljanje nenehnega dostopa do učenja za obnavljanje ali pridobitev splošnih in specifičnih znanj in spretnosti za nenehno prilagajanje družbenim spremembam.

Tematsko področje 3: Varstvo okolja in ohranjanje narave

Območje LAS je kljub urbanizaciji dokaj uspešno ohranilo čisto okolje in ohranjeno naravo s pestro biotsko raznolikostjo. Ne le da to ohranja kulturno krajino in podobo podeželja ampak le to omogoča zares visoko kvaliteto bivanja. Prav zaradi tega prepletanja bo LAS namenil sredstva EKSRP in ESRR.

Naravno okolje občin sodelujočih v LAS »Sožitje med mestom in podeželjem« obsega zelo različne habitate od kraških in hribovitih predelov preko gozdov do močvirnih ravnin. Na območju LAS se nahajata dva varovana območja državnega pomena: Krajinski park Ljubljansko barje se iz MOL razteza na območje občine Ig in Škofljica; Krajinski park Radensko polje pa je umeščen v občino Grosuplje. Na območju je tudi precej lokalnih zavarovanih območij, ki omogočajo ohranjanje edinstvene značilnosti območja LAS, tako imenovanega fluviokrasi = nepopolnega krasi, ki že privablja obiskovalce in omogoča razvoj trajnostnega turizma (Iški vintgar, Županova jama,...).

V zadnjih letih je veliko priseljevanje in urbanizacija nekoč predvsem podeželskih naselij pustilo tudi negativen pečat v naravnem okolju. Tukaj izstopa velik vpliv povečanja cestnega prometa na onesnaženost zraka in nezmožnost hitrega prilagajanja povečanim potrebam energetske intenzivnosti v urbanih naseljih. Poseben problem je urbanizacija pustila tudi v naravnem okolju saj se je izrazito povečal obisk prepoznanih naravnih lepot, ki je poleg obremenitve okolja večkrat negativno vplival tudi na življenje domačinov na podeželju (težja dostopnost do kmetijskih in gozdnih površin ob povečanem prometu, nekontrolirani posegi v kmetijske in gozdne površine predvsem z parkiranjem in piknik prostori, ni dovolj razvitih pohodnih in kolesarskih poti,...).

V samih urbanih naseljih bo pozornost usmerjena v ozaveščanje o energetske revščini, zmanjševanje negativnih vplivov energetske intenzivnosti in ustvarjanje pogojev za zvišanje energetske učinkovitosti s pomočjo inovativnih partnerstev in poslovnih modelov, ki posegajo na to področje. Poleg tega je potrebno pozornost usmeriti v zdrav način življenja in ustvarjanje boljših pogojev za trajnostno mobilnost.

Tematsko področje Varovanje okolja in ohranjanje narave bo tako neposredno in posredno vključevalo potrebe:

PP 3: Ohraniti več-funkcionalnost gozdov.

PP 5: Ureditev in vzpostavitev mreže pohodnih in kolesarskih poti predvsem do že prepoznanih in obiskanih točk na podeželju.

PP 6: Zagotoviti vsem prebivalcem dostop do kvalitetne pitne vode preko javnih vodovodnih sistemov.

PP 7: Vzpostaviti in urediti različne športno rekreativne centre (površine) in dejavnosti za potrebe zdravega načina življenja vseh starostnih skupin prebivalcev.

PP 8: Ohraniti in povečati prepoznavnost in pomen varovanih območij narave.

PP 9: Izrabiti lokalne potenciale pestre naravne in kulturne dediščine za razvoj, predvsem trajnostnega turizma.

PP 10: Naravi in okolju prijazna obnova in razvoj vasi

PP 12: Osveščanje in informiranje prebivalcev območja kot tudi manjša vlaganja za izboljšanje energetske učinkovitosti predvsem v povezavi z obnovljivimi viri energije.

PP 13: Spodbujati pogoje za razvoj inovativnih podjetniških oblik z večjo družbeno odgovornostjo do okolja in človeka (socialno podjetništvo, zelena delovna mesta, kooperative,...)

PP 15: Ohraniti in omogočiti večjo vključenost ranljivih skupin v družbo, predvsem otrok in starostnikov.

UP 2: V povezavi s podeželjem in kmetijstvom se v urbanih naseljih kažejo potrebe po razvoju in zagotavljanju »urbanih« vrtov in sadovnjakov.

UP 3: Ureditev in vzpostavitev mreže pohodnih in kolesarskih poti v urbanih naseljih

UP 4: Osveščanje in informiranje prebivalcev območja kot tudi podpora za manjše projekte za izboljšanje energetske učinkovitosti predvsem v povezavi z obnovljivimi viri energije v urbanih naseljih.

UP 6: Spodbujati pogoje za razvoj inovativnih podjetniških oblik z večjo družbeno odgovornostjo do okolja in človeka (socialno podjetništvo, zelena delovna mesta, kooperative,...) v urbanih naseljih ali zaradi potreb v teh naseljih.

UP 8: Omogočiti čim boljše sodelovanje in povezovanje znotraj urbanih naselij pri reševanju negativnih vplivov na okolje.

UP 10: Ohraniti in dopolniti ponudbo društvene dejavnosti s povezovanjem med društvi in tudi s povezovanjem društev s profesionalnimi ustanovami za boljše vključevanje ranljivih skupin v družbo in za boljše medgeneracijsko sodelovanje.

Tematsko področje 4: Večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin

Izhajajoč iz analize je razvidno, da so v sklopu ranljivih skupin izpostavljeni otroci in starostniki na eni strani ter društvena dejavnost na drugi strani. Na območju že imamo inštitucije in društva, ki izvajajo aktivnosti za posamezne skupine prebivalcev – s povezovanjem lokalnih akterjev bomo dosegli širši krog uporabnikov. SLR bo usmerjena v povezovanje in sodelovanje med različnimi akterji pri reševanju problematike s področja večje socialne vključenosti in enakosti prebivalcev tako na

podeželju kot v urbanem območju. Ukrepi niso usmerjeni le v reševanje problemov posamezne ciljne skupine, ampak tudi širše, kar pomeni, da se smiselno vključujejo tudi druge ranljive skupine, ki morda v tej fazi še niso bile prepoznane. Problematiko ne bomo reševali le na posameznem območju (ruralno in urbano), ampak tudi v povezovanju obeh območij, kar pomeni da bomo za ta namen uporabili sredstva EKSRP in ESRR.

Spodbujali različne aktivnosti usmerjene v vse-generacijsko sodelovanje, prenos znanj in izkušenj tako znotraj posameznih skupin kot med generacijami, vključno z manjšimi investicijami v podporo teh dejavnosti. Podpirali bomo aktivnosti usmerjene v vzpostavljanje inovativnih partnerstev, ki bodo sposobna razširiti mrežo storitev za zmanjšanje tveganja socialne izključenosti in revščine.

Podprti bodo projekti, ki bodo inovativno reševali problematiko aktivnega in zdravega načina življenja tako na podeželju in urbanem območju. Poudarek bo predvsem na odkrivanju novih inovativnih oblik povezovanja dejavnosti za aktivno in zdravo preživljanje prostega časa otrok in omogočanje dostopnosti do zdravega načina življenja starostnikov (dnevni centri, oskrba na domu, mobilne enote za osnovno preverjanje zdravstvenega stanja – merjenje krvnega tlaka, sladkorja,...). Predvidevamo tudi manjše investicije v podporo zagotavljanja prostorov in opreme za te potrebe.

Tematsko področje Večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin bo vključevalo potrebe:

PP 4: Omogočiti boljši in kvalitetnejši dostop do IKT tudi v odročnejših območjih in povečati uporabo IKT na področju promocije in trženja dobrin podeželja.

PP 7: Vzpostaviti in urediti različne športno rekreativne centre (površine) in dejavnosti za potrebe zdravega načina življenja vseh starostnih skupin prebivalcev.

PP 9: Izrabiti lokalne potenciale pestre naravne in kulturne dediščine za razvoj, predvsem trajnostnega turizma.

PP 11: Povezati različne lokalne akterje in ustvariti pogoje za boljše trženje in promocijo ponudbe podeželja.

PP 13: Spodbujati pogoje za razvoj inovativnih podjetniških oblik z večjo družbeno odgovornostjo do okolja in človeka (socialno podjetništvo, zelena delovna mesta, kooperative,...)

PP 15: Ohraniti in omogočiti večjo vključenost ranljivih skupin v družbo, predvsem otrok in starostnikov.

PP 16: Zagotavljanje nenehnega dostopa do učenja za obnavljanje ali pridobitev splošnih in specifičnih znanj in spretnosti za nenehno prilagajanje družbenim spremembam.

UP 5: Vzpostaviti in urediti široko paleto različnih športno rekreativnih dejavnosti za potrebe zdravega načina življenja prebivalcev v urbanih naseljih.

UP 6: Spodbujati pogoje za razvoj inovativnih podjetniških oblik z večjo družbeno odgovornostjo do okolja in človeka (socialno podjetništvo, zelena delovna mesta, kooperative,...) v urbanih naseljih ali zaradi potreb v teh naseljih.

UP 9: Zagotavljanje nenehnega dostopa do učenja za obnavljanje ali pridobitev splošnih in specifičnih znanj in spretnosti za nenehno prilagajanje družbenim spremembam.

UP 10: Ohraniti in dopolniti ponudbo društvene dejavnosti s povezovanjem med društvi in tudi s povezovanjem društev s profesionalnimi ustanovami za boljše vključevanje ranljivih skupin v družbo in za boljše medgeneracijsko sodelovanje.

8. Opis in način doseganja ter zasledovanja horizontalnih ciljev Evropske unije

LAS Sožitje med mestom in podeželjem bo z izvajanjem načrtovanih ukrepov v SLR prispevala k uresničevanju vseh treh horizontalnih ciljev Evropske unije.

BLAŽENJE PODNEBNIH SPREMEMB IN PRILAGAJANJE NANJE

Blažitev in prilagajanje podnebnim spremembam je zelo pomembno za zagotavljanje trajnostnega razvoja. Ključna področja na katere se lahko navezujemo in k njim doprinesemo pri izvajanju strategije lokalnega razvoja LAS so: povečanje energetske učinkovitosti, preusmerjanje v ekološko kmetijstvo, krajšanje prehranskih verig, trajnostna mobilnost, ravnanje z odpadki ter trajnostni turizem.

V SLR načrtujemo ukrepe, ki vključujejo aktivnosti ozaveščanja in informiranja o pomembnosti in koristi blaženja podnebnih sprememb. Naši ukrepi, med drugim, vključujejo tudi spodbujanje za ekološko kmetijstvo, ki je glede na konvencionalno kmetijstvo bolj prilagojeno na podnebne spremembe in tudi manj negativno vpliva na podnebje in okolje. Prav tako bomo z ukrepi in operacijami načrtovanimi v SLR pripomogli k večji stopnji trajnostne mobilnosti, s čimer bomo spodbujali zdrav življenjski slog in uporabo okolju prijaznih prevozov, ki zmanjšuje izpust CO₂.

SKRB ZA VAROVANJE OKOLJA

Varovanje okolja se dotika tem, kot so ekosistemi, biodiverziteti, kakovost zraka, tla, gozdovi itd. Pozornost je treba nameniti skrbi za okolju in naravi prijazno življenje in ohraniti biotsko raznolikost, ki daje okolju poseben pečat.

Za območje naše LAS je značilna velika krajinska pestrost, ohranjena narava, biotska raznovrstnost in relativno visoka gozdnatost in to kljub umeščeni v najbolj urbani prostor v Sloveniji. Imamo bogat rastlinski in živalski svet ter bogato kulturno, etnološko in tehniško dediščino. Varovanje okolja je tema, ki je nekako vpeta v vsa tematska področja naše SLR. Skozi predvidene ukrepe dajemo poudarek naravovarstvenim vsebinam. K temu so usmerjeni tudi ukrepi za izobraževanje, osveščanje in animacijo prebivalcev za varstvo narave in okolja. Predvidene imamo tudi aktivnosti za spodbujanje trajnostne mobilnosti in povečanja energetske učinkovitosti v urbanih območjih.

V SLR bomo na področju varovanja okolja podprli operacije s t.i. mehko vsebino – ozaveščanje, obveščanje in promocija okoljsko naravnanih aktivnosti. Prav tako bomo pri načrtovanju podprtih aktivnosti sledili načelom ohranjanja ali vzpostavljanja naravnih pogojev za ohranitev biotske raznolikosti in s tem izboljšanje kakovosti življenja na podeželju.

V SLR smo kot cilj zapisali tudi razvoj trajnostnega turizma usmerjenega v ohranjanje naravne in kulturne dediščine na podeželju..

SPODBUJANJE INOVATIVNOSTI

Inovativnost je eno od osnovnih načel lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost. Že sam način načrtovanja ter uresničevanja lokalnega razvoja preko LAS in njene SLR, z uporabo pristopa »od spodaj navzgor«, ima velik inovativni potencial. Inovacije so tako horizontalna tema, ki posega v vse tematske cilje ukrepanja SLR. Inovacija je pogosto razumljena kot nova ideja, ki se nadgradi s splošno uporabo oziroma izkaže svojo uporabnost v praksi zato bomo podpirali aktivnosti, ki ustvarjajo pogoje za razvoj novih proizvodov, praks, storitev in modelov povezovanja, ki na območju LAS predstavljajo novost ali novo dodano vrednost.

SPODBUJANJE ENAKOSTI MOŠKIH IN ŽENSK IN NEDISKRIMINACIJA

Že ob samem ustanavljanju partnerstva je LAS upošteval načelo spodbujanja enakosti obeh spolov in nediskriminatornost prebivalcev glede na raso, versko, politično ali drugo pripadnost.

Enakost med spoloma in nediskriminatornost je vpeta v vse tematske sklope SLR, še posebej pa je to področje izpostavljeno v 4. Tematskem področju: Večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin. Pri izboru operacij je LAS predvidel tudi specifično merilo 07: Vpliv operacije na doseganje horizontalnih ciljev EU.

9. Opis SLR in njenih ciljev vključno z določitvijo mejnikov in ciljnih vrednosti kazalnikov

POS LANSTVO LAS

Poslanstvo LAS-a je zблиževanje razvoja podeželja in urbanega območja s spodbujanjem različnih interesnih lokalnih skupin k iskanju in uresničevanju idej z namenom ustvarjanja okolju prijaznega in socialno vzdržnega življenjskega in bivalnega okolja na načelih enakih možnosti in partnerskega sodelovanja.

RAZVOJNA VIZIJA LAS

Skupaj ustvarjamo sožitje med mestom in podeželjem!

LAS bo poskrbela za ustvarjanje partnerskega sodelovanja in pozitivno prepletanje skupnega življenja podeželja in urbanih območij.

S strategijo bo zagotovljena celostna obravnava območja z enakimi možnostmi sodelovanja prav za vse, kar se bo odražalo v boljši kakovosti življenju na celotnem območju.

Strateške usmeritve razvoja:

- 1) Omogočiti trajnostno naravnani in skupno vzdrženi življenjski prostor na območju LAS
- 2) Ohraniti identiteto podeželja na pragu glavnega mesta
- 3) Ustvariti varno, zdravo in privlačno življenjsko okolje za aktivno in ustvarjalno življenje ljudi po načelih enakih možnosti na območju LAS.

Ob upoštevanju izpostavljenih strateških usmeritev razvoja območja in opredeljenih tematskih področij ukrepanja v okviru SLR smo oblikovali za ta področja dolgoročne splošne cilje, ki omogočajo povezovanje vizije razvoja in strateških usmeritev LAS po načelih pristopa »od spodaj navzgor« in s cilji izvajanja »lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost« (CLLD).

Tematsko področje 1: Ustvarjanje delovnih mest

Vpliv globalizacije in dolgotrajne ekonomske krize, ki je prizadel svetovno gospodarstvo je močno vplival tudi na državo in s tem na območje LAS.

Kljub temu, da je za območje LAS, sploh, če izvzamemo mesto Ljubljana, bila ugotovljena manjša stopnja registrirane brezposelnosti kot v Sloveniji, pa je ustvarjanje novih delovnih mest in s tem zmanjšanje brezposelnosti ena izmed zaznanih potreb, ki bo omogočila dolgoročni razvoj območja.

Splošen cilj, ki smo ga na tem področju zastavili je:

SC 1: Nenehno prilagajanje in omogočanje pogojev za ustvarjanje novih delovnih mest in izboljšanje zaposlitvenih možnosti z zagotavljanjem nenehnega dostopa do specifičnih znanj in spretnosti potrebnih v družbi znanja.

Cilj je usmerjen v celotno območje LAS (podeželje in urbana naselja) in ukrepi bodo tako podprti iz obeh skladov: EKSRP in ESRR.

Za lažje doseganje zastavljenega splošnega cilja smo oblikovali dva posebna cilja, ki omogočata obravnavanje specifičnih potreb v okolju.

PC 1: Pridobivanje specifičnih znanj in spretnosti za zvišanje usposobljenosti in osebnostnih kompetenc za lažjo zaposlitev.

PC 2: Spodbujati in omogočiti uresničevanje novih poslovnih priložnosti

S specifičnim ciljem SC 1 želimo tako zagotoviti dostop do vedno novih poslovnih znanj in osebnostnih spretnosti za uspešno prilagajanje spremembam na trgu delovne sile, tako na podeželju kot urbanih naseljih.

S specifičnim ciljem SC 2 želimo spodbujati kreativnost in inovativnost pri omogočanju realizacije poslovnih idej. Pri tem bomo posebno pozornost namenili spodbujanju novih družbeno odgovornih, okoljsko sprejemljivih in socialno naravnanih podjetniških iniciativ predvsem v urbanih naseljih vendar v povezavi tudi s podeželjem.

Tematsko področje	Splošni cilj	Posebni cilj
TP 1 USTVARJANJE DELOVNIH MEST	SC 1: Nenehno prilagajanje in omogočanje pogojev za ustvarjanje novih delovnih mest in izboljšanje zaposlitvenih možnosti z zagotavljanjem nenehnega dostopa do specifičnih znanj in spretnosti potrebnih v družbi znanja.	PC 1 Pridobivanje specifičnih znanj in spretnosti za zvišanje usposobljenosti in osebnostnih kompetenc za lažjo zaposlitev.
		PC 2 Spodbujati in omogočiti uresničevanje novih poslovnih priložnosti

Splošen cilj in posebni cilji se navezujejo na naslednje ključne potrebe okolja: PP1, PP2, PP4, PP9, PP11, PP12, PP13, PP14, PP 16; UP1, UP2, UP4, UP6, UP 7,UP9.

Ukrepi s katerimi bomo omogočali doseganje zastavljenih ciljev so tako naslednji:

U 1: Ustvarjanje pogojev za nova delovna mesta z različnimi oblikami izobraževanj in usposabljanj

U 2: Spodbujati in omogočiti uresničevanje novih poslovnih zamisli

Opremljen splošni cilj SC 1 je skladen tudi z ostalimi splošnimi cilji, še posebej s ciljem SC 4 v sklopu tematskega področja Večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin in s ciljem SC 3 v sklopu tematskega področja Varstvo okolja in ohranjanje narave.

Kazalniki s katerimi bo omogočeno doseganje ciljev:

- Število izvedenih usposabljanj in izobraževanj;
- Število vključenih v izvedena usposabljanja in izobraževanja;
- Število podprtih partnerstev;
- Število kmetijskih gospodarstev z registrirano dopolnilno dejavnostjo;
- Število novo ustvarjenih delovnih mest.

Tematsko področje 2: Razvoj osnovnih storitev

Razvoj lokalne infrastrukture in lokalnih osnovnih storitev na podeželskih območjih je bistveni element prizadevanj za uresničitev potenciala rasti in spodbujanje trajnosti podeželskih območij. Na vsa področja razvoja ima velik vpliv dobro vzpostavljena in razvita mreža osnovnih storitev, ki so pomembne tako za gospodarski razvoj podeželja kot za podeželsko prebivalstvo samo, saj so osnova za kvaliteto bivanja na podeželju. Glede na analizo stanja in SWOT analizo se tukaj kažejo največje potrebe po vlaganjih, ki jih bomo uporabili v okviru EKSRP.

Splošni cilj, ki mu bomo sledili je:

SC 2: Zmanjšati razvojne razlike med urbani in podeželskimi naselji, ustvariti privlačno bivalno okolje in dvigniti kvaliteto bivanja na podeželju.

Za lažje doseganje splošnega cilja smo oblikovali dva posebna cilja.

PC 3: Omogočiti razvoj javne lokalne infrastrukture

PC 4: Zagotoviti pogoje za trajnostno naravnan razvoj turizma ter omogočiti zdravo in aktivno okolje prebivalcem z izrabo lokalnih endogenih potencialov

S ciljem PC 3 želimo omogočiti razvoj javne infrastrukture, ki je v širšem interesu vseh prebivalcev in s tem prispevati k decentralizaciji dostopnosti do osnovnih storitev na podeželju.

Cilj PC 4 je usmerjen v zagotavljanje čim boljše dostopnosti zdravega preživljanja prostega časa prebivalcev podeželja kot tudi izrabiti naravne in kulturnozgodovinske posebnosti podeželja za razvoj trajnostno naravnega turizma.

Tematsko področje	Splošni cilj	Posebni cilj
TP 2 RAZVOJ OSNOVNIH STORITEV	SC 2: Zmanjšati razvojne razlike med urbanimi in podeželskimi naselji, ustvariti privlačno bivalno okolje in dvigniti kvaliteto bivanja na podeželju.	PC 3 Omogočiti razvoj javne lokalne infrastrukture.
		PC 4 Zagotoviti pogoje za trajnostno naravn razvoj turizma ter omogočiti zdravo in aktivno okolje prebivalcem z izrabo lokalnih endogenih potencialov

Splošen cilj in posebni cilji se navezujejo na naslednje ključne potrebe okolja: PP1, PP4, PP5, PP6, PP7, PP9, PP10, PP12, PP13, PP 15, PP16.

Predvidevamo dva ukrepa za doseganje zastavljenih ciljev:

U 3: Investicijska vlaganja v lokalno javno infrastrukturo na podeželju

U 4: Vlaganja v podporo razvoja trajnostnega turizma

Opremljen splošni cilj SC 2 je skladen tudi z ostalimi splošnimi cilji, še posebej s ciljem SC 4 v sklopu tematskega področja Večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin.

Kazalniki s katerimi bo omogočeno doseganje ciljev:

- število novih ali obnovljenih javnih infrastrukturnih objektov ali površin;
- število novih ali prenovljenih elementov naravne in kulturne dediščine vključenih v turistično ponudbo.

Tematsko področje 3: Varstvo okolja in ohranjanje narave

Že v viziji SLR je LAS opredelil pomen trajnostne naravnosti in naravi ter okolju prijazno življenje. Prav zaradi tega je splošni cilj usmerjen v:

SC 3: Ohranjati in obvarovati pestre naravne danosti in biotsko raznolikost na podeželju ter zagotavljati podporo za zmanjševanje in odpravljanje negativnih vplivov na okolje.

Glede na izpostavljene posebnosti v cilju bomo za uresničevanje zastavljenega cilja uporabili sredstva EKSRP in ESRR.

Za lažje doseganje splošnega cilja smo opredelili dva posebna cilja:

PC 5: Aktivno varovanje narave, trajnostna raba kmetijskih in gozdnih površin in ohranjanje biotske pestrosti na podeželju (podprt z EKSRP)

PC 6: Spodbujanje naravi prijaznega in okoljsko ter energetske odgovornega življenja v urbanih naseljih (podprt z ESRR)

S ciljem PC 5 želimo ohraniti in očuvati pestre naravne posebnosti in biotsko raznolikost ter povečati prepoznavnost in vključenost varovanih območij narave v trajnostno naravn razvoj turizma.

S ciljem PC 6 želimo najprej ozavestiti in potem tudi omogočiti izboljšanje kakovosti okolja in s tem življenja v urbanih naseljih.

Tematsko področje	Splošni cilj	Posebni cilj
TP 3 VARSTVO OKOLJA IN OHRANJANJE NARAVE	SC 3: Ohranjati in obvarovati pestre naravne danosti in biotsko raznolikost na podeželju ter zagotavljati podporo za zmanjševanje in odpravljanje negativnih vplivov na okolje.	PC 5 Aktivno varovanje narave, trajnostna raba kmetijskih in gozdnih površin in ohranjanje biotske pestrosti na podeželju.
		PC 6 Spodbujanje naravi prijaznega in okoljsko ter energetske odgovornega življenja v urbanih naseljih.

Splošen cilj in posebni cilji se navezujejo na naslednje ključne potrebe okolja: PP3, PP5, PP6, PP7, PP8, PP9, PP10, PP12, PP13, PP15; UP2, UP3, UP4, UP6, UP8, UP10.

Ukrepa s katerimi bomo dosegali te cilje sta:

U 5: Ohranjanje narave in biotske raznolikosti na podeželju

U 6: Krepitev zdravega in okolju prijaznega življenja v urbanih naseljih

Zastavljeni splošni cilj SC 3 je skladen tudi z ostalimi cilji opredeljenih tematskih področij in še posebej povezan s ciljem SC 2 v okviru tematskega področja Razvoj osnovnih storitev.

Ključni kazalniki s katerimi bomo spremljali doseganje ciljev so:

- število izvedenih dejavnosti osveščanja in informiranja prebivalcev;
- število podprtih operacij varovanja narave in naravne dediščine;
- število podprtih inovativnih partnerstev na področju energetske učinkovitosti in trajne mobilnosti.

Tematsko področje 4: Večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin

Izhajajoč iz analize je razvidno, da so v sklopu ranljivih skupin izpostavljeni otroci in starostniki na eni strani ter društvena dejavnost in civilna družba na drugi strani. Ne bomo pa usmerjeni le v reševanje problemov opredeljene posamezne ciljne skupine, ampak tudi širše, kar pomeni, da se smiselno vključujejo tudi druge ranljive skupine, ki morda v tej fazi še niso bile prepoznane. Problematiko ne bomo reševali le na posameznem območju (ruralno in urbano), ampak tudi v povezovanju obeh območij zato bomo podprli operacije s sredstvi EKSRP in ESRR.

Splošen cilj, ki smo ga opredelili za to področje je:

SC 4: Omogočiti čim večjo socialno vključenost in enakost prebivalcev

Na območju LAS so že prisotne različne državne strokovne institucije, ki že izvajajo aktivnosti za posamezne ranljive skupine. Prav tako je na območju že razvita organiziranost civilne družbe, ki naslavlja problematiko ranljivih skupin. Tako se bomo usmerili v povezovanje in sodelovanje med različnimi akterji, da dosežemo čim širši krog prebivalcev.

Lažje doseganje zastavljenega splošnega cilja, ki je zelo kompleksen, bo omogočeno z opredelitvijo dveh posebnih ciljev.

PC 7: Zagotoviti čim širšo mrežo storitev za zmanjšanje socialne izključenosti prebivalcev.

Podpirali bomo aktivnosti usmerjene v vzpostavljanje inovativnih partnerstev, ki bodo sposobna razširiti mrežo storitev za zmanjšanje tveganja socialne izključenosti in revščine.

PC 8: Spodbujanje med sektorskega in vse generacijskega povezovanja za zagotavljanje zdravega razvoja otrok in zagotavljanje pogojev za aktivno in kakovostno participacijo starostnikov v družbo.

Poudarek bo predvsem na odkrivanju in vzpostavljanju novih inovativnih oblik povezovanja dejavnosti za aktivno in zdravo preživljanje prostega časa otrok in omogočanje dostopnosti do zdravega načina življenja starostnikov.

Tematsko področje	Splošni cilj	Posebni cilj
TP 3 VEČJA VKLJUČENOST MLADIH, ŽENSK IN DRUGIH RANLJIVIH SKUPIN	SC 4: Omogočiti čim večjo socialno vključenost in enakost prebivalcev tako na podeželju kot v urbanih naseljih.	PC 7 Zagotoviti čim širšo mrežo storitev za zmanjšanje socialne izključenosti prebivalcev.
		PC 8 Spodbujanje med sektorskega in vse generacijskega povezovanja za zagotavljanje zdravega razvoja otrok in pogojev za aktivno in kakovostno participacijo starostnikov v družbo.

Splošen cilj in posebni cilji se navezujejo na naslednje ključne potrebe okolja: PP4, PP7, PP9, PP11, PP13, PP15, PP16; UP5, UP6, UP9, UP10.

Ukrepa, ki bosta omogočala doseganje zastavljenih ciljev sta:

U 7: Povečati pestrost in kakovost storitev za večjo socialno vključenost in enakost prebivalcev.

U 8: Zagotoviti aktivno in zdravo življenje otrok in starostnikov

Kazalniki s katerimi bomo spremljali doseganje zastavljenih ciljev so:

- število podprtih inovativnih partnerstev;
- število vključenih otrok v operacije;
- število vključenih starostnikov v operacije.

Skladnost SLR z drugimi programi

Strateški cilji območja so trajnostno naravnani in obsegajo daljše časovno obdobje. Skladajo se z drugimi lokalnimi, regionalnimi ali sektorskimi programi, ki se bodo izvajali na območju.

Splošni cilji SLR so v skladu s cilji programov:

- **PRP 2014-2020**

PRP 2014 – 2020 v ukrepu M19 - Podpora za lokalni razvoj v okviru pobude LEADER (lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost) opredeljuje ukrep LEADER, ki se izvaja kot del skupnega pristopa CLLD.

Naša SLR je skladna s petim težiščem ukrepanja kot je določeno v PRP 2014 – 2020 in se glasi: »Zelena delovna mesta in skladen vzdržen razvoj podeželja, ki temelji na razvoju endogenih potencialov podeželja«. Še posebej pa prispeva k šesti prednostni nalogi EU, opredeljenih v Uredbi za razvoj podeželja (Uredba 1305/2013/EU): »Spodbujanje socialne vključenosti, zmanjšanje revščine in ekonomski razvoj podeželskih območij, s poudarkom na pospeševanju lokalnega razvoja podeželskih območij«.

- **OP ZA KOHEZIJSKO POLITIKO 2014-2020**

Ključne usmeritve in cilji evropske kohezijske politike v programskem obdobju 2014 -2020 so namenjene vlaganjem v omejeno število prednostnih naložb, s katerimi bo dosežena večja tematska osredotočenost, povečala pa se bo tudi učinkovitost intervencij. Naša SLR bo tako prispevala k ciljem prednostne osi 9. Socialna vključenost in zmanjševanje tveganja revščine, aktivno staranje in zdravje, kamor spada tudi ukrep 2.9.7. Vlaganja v okviru strategij lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost, katerega specifični cilj je: Boljša gospodarska in socialna vključenost skupnosti na območjih LAS.

- **RRP LUR**

Ključne usmeritve RRP LUR 2014 – 2016 so opredeljene v šestih razvojnih ciljih. Naša SLR je skladna z vsemi tremi prioriteta RRP LUR in šestimi razvojnimi cilji. Še posebej pa z drugim razvojnim ciljem: »Regija, ki preudarno uporablja svoj prostor, naravne vire in energijo« ter 6. razvojnim ciljem: »Regija ki zagotavlja visoko kakovost bivanja«.

Tematsko področje	Cilj	Kazalnik	Sklad	Ciljna vrednost kazalnika na dan 31. 12. 2023
Ustvarjanje delovnih mest	PC1 Pridobivanje specifičnih znanj in spretnosti za zvišanje usposobljenosti in osebnostnih kompetenc za lažjo zaposlitev.	Število izvedenih usposabljanj in izobraževanj	EKSRP	5
			ESRR	5
			ESPR	/
		Število vključenih v izvedena usposabljanja in izobraževanja	EKSRP	30
			ESRR	30
			ESPR	/
	PC2. Spodbujati in omogočiti uresničevanje novih poslovnih priložnosti	Število podprtih partnerstev	EKSRP	/
			ESRR	6
			ESPR	/
		Število novo ustvarjenih delovnih mest	EKSRP	1
			ESRR	4
			ESPR	/
	Število novo registriranih kmetijskih dopolnilnih dejavnosti	EKSRP	10	
		ESRR	/	
		ESPR	/	
Razvoj osnovnih storitev	PC 3 Omogočiti razvoj javne lokalne infrastrukture	Število podprtih operacij	EKSRP	5
			ESPR	/
		Število novih ali obnovljenih javnih infrastrukturnih objektov ali površin	EKSRP	5
			ESPR	/
	PC 4 Zagotoviti pogoje za trajnostno naravnan razvoj turizma ter omogočiti zdravo in aktivno okolje prebivalcem z izrabo lokalnih endogenih potencialov	Število novih ali prenovljenih elementov naravne in kulturne dediščine vključenih v turistično ponudbo	EKSRP	4
			ESPR	/
			EKSRP	/
			ESPR	/
		EKSRP	/	
		ESPR	/	
Varstvo okolja in ohranjanje narave	PC 5: Aktivno varovanje narave, trajnostna raba kmetijskih in gozdnih površin in ohranjanje biotske pestrosti na podeželju (podprt z EKSRP)	število izvedenih dejavnosti osveščanja in informiranja prebivalcev	EKSRP	8
			ESRR	/
			ESPR	/
		število podprtih operacij varovanja narave in naravne dediščine	EKSRP	3
			ESRR	/
			ESPR	/
	PC 6 Spodbujanje naravi prijaznega in okoljsko ter energetske odgovornega življenja v urbanih naseljih.	število izvedenih dejavnosti osveščanja in informiranja prebivalcev	EKSRP	/
			ESRR	8
			ESPR	/

		število podprtih inovativnih partnerstev na področju energetske učinkovitosti in trajne mobilnosti	EKSRP	/	
			ESRR	4	
			ESPR	/	
			EKSRP		
			ESRR		
			ESPR		
Večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin	PC 7: Zagotoviti čim širšo mrežo storitev za zmanjšanje socialne izključenosti prebivalcev	število podprtih inovativnih partnerstev	EKSRP	2	
			ESRR	6	
			ESPR	/	
				EKSRP	/
				ESRR	/
				ESPR	/
	PC 8: Spodbujanje med sektorskega in vse generacijskega povezovanja za zagotavljanje zdravega razvoja otrok in zagotavljanje pogojev za aktivno in kakovostno participacijo starostnikov v družbo.	število vključenih otrok v operacije		EKSRP	80
				ESRR	100
				ESPR	/
		število vključenih starostnikov v operacije		EKSRP	80
				ESRR	100
				ESPR	/
			EKSRP		
			ESRR		
			ESPR		

EKSRP:

Mejnik/kazalnik	Mejnik na dan 31. 12. 2018	Ciljna vrednost kazalnika na dan 31. 12.2023
Število novo ustvarjenih delovnih mest	0	1
Število zaključenih operacij v primerjavi z odobrenimi operacijami	6	24
Delež dodeljenih sredstev v odločitvi o potrditvi operacije primerjavi z določenim finančnim okvirjem	60 %	100 %
Delež izplačanih sredstev v primerjavi z dodeljenimi sredstvi v odločitvi o potrditvi operacije	25 %	97 %
Število izvedenih usposabljanj in izobraževanj	2	5
Število novih ali obnovljenih javnih infrastrukturnih objektov in površin	4	8
Število novih ali prenovljenih elementov narave ter naravne in kulturne dediščine vključenih v operacije	1	4

Število izvedenih dejavnosti osveščanja in informiranja prebivalcev	4	8
Število podprtih inovativnih partnerstev za zmanjšanje socialne izključenosti prebivalcev	1	2

ESRR:

Mejnik/kazalnik	Mejnik na dan 31. 12. 2018	Ciljna vrednost kazalnika na dan 31. 12. 2023
Število novo ustvarjenih delovnih mest	0	4
Število zaključenih operacij v primerjavi z odobrenimi operacijami	4	16
Delež dodeljenih sredstev v odločitvi o potrditvi operacije primerjavi z določenim finančnim okvirjem	46 %	100 %
Delež izplačanih sredstev v primerjavi z dodeljenimi sredstvi v odločitvi o potrditvi operacije	20 %	97 %
Število deležnikov na lokalni ravni vključenih v izvajanje operacij CLLD	10	30
Število izvedenih usposabljanj in izobraževanj	2	5
Število podprtih partnerstev pri uresničevanju novih poslovnih priložnosti	2	6
Število izvedenih dejavnosti osveščanja in informiranja prebivalcev	4	8
Število podprtih inovativnih partnerstev za zmanjšanje socialne izključenosti prebivalcev	2	4

ESPR: (nismo upravičeni)

Mejnik/kazalnik	Mejnik na dan 31. 12. 2018	Ciljna vrednost kazalnika na dan 31. 12. 2023
Število novo ustvarjenih delovnih mest	/	/
Število zaključenih operacij v primerjavi z odobrenimi operacijami	/	/
Delež dodeljenih sredstev v odločitvi o potrditvi operacije primerjavi z določenim finančnim okvirjem	/	/
Delež izplačanih sredstev v primerjavi z dodeljenimi sredstvi v odločitvi o potrditvi operacije	/	/

Hierarhija ciljev SLR

Razvojne potrebe LAS so bile oblikovane na podlagi analize stanja in z aktivnim vključevanjem lokalnih interesov iz javnega in zasebnega sektorja, kjer so sodelovali predstavniki civilne družbe ter ekonomskega sektorja. Na podlagi teh potreb so bili oblikovani štiri (4) splošni cilji in osem (8) posebnih ciljev, pri katerih so bile upoštevane možnosti izvajanja operacij ob upoštevanju pravil in izhodišč znotraj ukrepa CLLD.

V nadaljevanju predstavljamo hierarhijo po tematskih področjih in zastavljenih ciljev po vrstnem redu pomembnosti za LAS.

I. RAZVOJ OSNOVNIH STORITEV

SC 2: Zmanjšati razvojne razlike med urbanimi in podeželskimi naselji, ustvariti privlačno bivalno okolje in dvigniti kvaliteto bivanja na podeželju.

1. PC 3: Omogočiti razvoj javne lokalne infrastrukture
2. PC 4: Zagotoviti pogoje za trajnostno naravn razvoj turizma ter omogočiti zdravo in aktivno okolje prebivalcem z izrabo lokalnih endogenih potencialov

II. VEČJA VKLJUČENOST MLADIH, ŽENSK IN DRUGIH RANLIVIH SKUPIN

SC 4: Omogočiti čim večjo socialno vključenost in enakost prebivalcev tako na podeželju kot v urbanih naseljih

3. PC 7: Zagotoviti čim širšo mrežo storitev za zmanjšanje socialne izključenosti prebivalcev.
4. PC 8: Spodbujanje med sektorskega in vse generacijskega povezovanja za zagotavljanje zdravega razvoja otrok in zagotavljanje pogojev za aktivno in kakovostno participacijo starostnikov v družbo.

III. VARSTVO OKOLJA IN OHRANJANJE NARAVE

SC 3: Ohranjati in obvarovati pestre naravne danosti in biotsko raznolikost na podeželju ter zagotavljati podporo za zmanjševanje in odpravljanje negativnih vplivov na okolje.

5. PC 5: Aktivno varovanje narave, trajnostna raba kmetijskih in gozdnih površin in ohranjanje biotske pestrosti na podeželju (podprt z EKSRP)
6. PC 6: Spodbujanje naravi prijaznega in okoljsko ter energetsko odgovornega življenja v urbanih naseljih (podprt z ESRR)

IV. USTVARJANJE DELOVNIH MEST

SC 1: Nenehno prilagajanje in omogočanje pogojev za ustvarjanje novih delovnih mest in izboljšanje zaposlitvenih možnosti z zagotavljanjem nenehnega dostopa do specifičnih znanj in spretnosti potrebnih v družbi znanja.

7. PC 2: Spodbujati in omogočiti uresničevanje novih poslovnih priložnosti
8. PC 1: Pridobivanje specifičnih znanj in spretnosti za zvišanje usposobljenosti in osebnostnih kompetenc za lažjo zaposlitev.

Inovativnost SLR

Inovativnost SLR se kaže v vključevanju prebivalcev območja v sam začetek oblikovanja partnerstva za oblikovanje LAS, njihovo aktivno sodelovanje na delavnicah za pripravo strateškega dokumenta, povezovanju različnih akterjev lokalnega okolja (civilna družba, ekonomski in javni sektor) za namene opredelitev skupnih najpomembnejših izzivov za boljše življenje na območju LAS. Izdelana strategija lokalnega razvoja temelji na lokalnih zmogljivostih ljudi in posebnosti okolja.

Posebnost pristopa »od spodaj navzgor« se ne kaže le v pripravi SLR ampak tudi pri omogočanju odločanja pri izboru operacij, kjer je posebna teža dana civilni družbi in ekonomskemu sektorju.

Ocena okoljskih učinkov

LAS daje v okviru SLR posebno težo varovanju okolja in ohranjanju narave, saj je le ta vpliva na kvaliteto življenja prebivalcev tega območja. Kljub urbanizaciji bomo skrbeli da podprte operacije prispevajo pozitivne učinke na okolje ter omogočila ohranjanje narave in biotske raznovrstnosti kar bo omogočilo življenje v sožitju z naravo.

Posebej bo viden pozitiven vpliv na okolje in naravo v okviru izvajanja operacij tematskega področja Varstvo okolja in ohranjanje narave.

10. Opis postopka vključitve skupnosti v pripravo SLR

Opis poziva za oblikovanje LAS ter aktivnosti

LAS Sožitje med mestom in podeželjem je uspešno deloval že v preteklem programskem obdobju. Takrat je obsegal območje petih občin, ker je v partnerstvu sodelovala tudi občina Ivančna Gorica.

Pobudnik ustanovitve novega LAS je bil upravni odbor LAS, ki je postal iniciativni odbor za oblikovanje novega LAS. Ta je združeval interes tako civilne družbe kot javnega in ekonomskega sektorja. Želja je bila, da se celotno območje, ki je delovalo v starem programskem obdobju, opredeli tudi za novo programsko obdobje. Občina Ivančna Gorica je tehtala več različnih možnosti in se po dolgotrajnem razmišljanju le opredelila in 13.7. 2015 izstopila iz našega LAS in se pridružila novo ustanovljenemu LAS Stik. S tem je bilo definirano območje LAS in tako je bil popravljen že objavljen javni poziv za članstvo v LAS na območju občin Grosuplje, Ig, Mestna občina Ljubljana in Škofljica.

Z prvimi aktivnostmi za vzpostavitev LAS za novo programsko obdobje smo pričeli že v letu 2014. Pripravili smo pet predstavitvenih delavnic za splošno javnost, po eno v vsaki občini. Udeležencem smo predstavili dosežke LAS v preteklem obdobju in jih pozvali, da aktivno sodelujejo pri pripravi SLR za novo programsko obdobje. LAS in koristno porabljena sredstva LEADER smo predstavljali tudi na spletni strani upravljavca in občin.

Začeto iniciativo smo nadaljevali tudi v letu 2015. Za potrebe LAS se je upravljavec udeleževal sestankov, delavnic, posvetov, ki jih je organiziralo MKGP, Mreža za razvoj podeželja in Društvo za razvoj slovenskega podeželja. Lokalno prebivalstvo je bilo vseskozi obveščeno o aktualnem dogajanju, saj smo na spletni strani sproti objavljali informacije in gradiva s posvetov LAS, predstavitev ministrstev, ... Po objavi Uredbe CLLD in Javnega poziva za oblikovanje LAS smo ponovno začeli aktivno informirati in animirati prebivalce območja LAS. Izvedli smo štiri informativne predstavitve programa CLLD za prebivalce, v vsaki občini po eno. Nadaljevali smo z izvajanjem delavnic v podporo priprave SLR in tako smo izvedli po dve dodatni delavnici v vsaki občini. Poleg tega smo se odzivali na lokalne pobude tudi s pogovori in ogledi projektnih idej na terenu.

Partnersko pogodbo o ustanovitvi LAS je podpisalo 52 članov iz vseh treh sektorjev v prostorih Mestne hiše v Ljubljani, 24. novembra 2015, ki ji je sledila tudi ustanovna skupščina LAS. Sledila je objava Javnega poziva LAS za zbiranje projektnih idej in aktivno obdobje priprave SLR, ki je bila posredovana vsem članom LAS v razpravo in katero je najprej obravnaval Upravni odbor LAS ter jo Skupščina LAS potrdila januarja 2016. V februarju bodo izvedene javne predstavitve SLR na celotnem območju LAS v obliki animacijskih delavnic po občinah.

Več podrobnejših podatkov je na spletni strani LAS: <http://www.las-smp.si/index.php>

11. Akcijski načrt, iz katerega izhaja opis prenosa ciljev v ukrepe, odgovornost za izvajanje ukrepov, vključno s časovno opredelitvijo letnih aktivnosti

Na podlagi analize stanja in SWOT analize pripravljene s sodelovanjem lokalnih akterjev so bile izpostavljene bistvene pomanjkljivosti in potrebe razvoja območja. V zadnjih letih je urbanizacija močno posegla v podeželsko območje LAS saj se je z velikim naraščanjem priseljevanja povečala in

spremenila struktura prebivalstva kar je vplivalo na oblikovanje urbanih naselij (Grosuplje, Ig, Škofljica, Lavrica in Šmarje Sap). Predvsem na delavnicah izvedenih na terenu se je izkazalo, da so potrebe prebivalcev podeželja in urbanih naselij marsikdaj zelo drugačne, v mnogih primerih pa se zelo prepletajo. Tudi vizija razvoja območja s svojimi strateškimi usmeritvami sledi tem spremembam.

Zaradi lažjega doseganja dolgoročnih smernic v skladu tudi z opredelitvami predvsem LEADER pristopa in danih možnosti izvajanja CLLD po opredeljenih tematskih sklopih, smo v SLR oblikovali štiri (4) splošne cilje, ki celovito zajemajo območje. Vsi cilji sledijo izraženim strateškim usmeritvam v viziji LAS.

Glede na hierarhijo zastavljenih ciljev so ti splošni cilji sledeči:

Cilj 1: Zmanjšati razvojne razlike med urbani in podeželskimi naselji, ustvariti privlačno bivalno okolje in dvigniti kvaliteto bivanja na podeželju (opredeljuje cilje razvoja podeželja)

Cilj 2: Omogočiti čim večjo socialno vključenost in enakost prebivalcev tako na podeželju kot v urbanih naseljih (opredeljuje cilje na podeželju in urbanih naseljih)

Cilj 3: Ohranjati in obvarovati pestre naravne danosti in biotsko raznolikost na podeželju ter zagotavljati podporo za zmanjševanje negativnih vplivov na okolje (opredeljuje cilje na podeželju in urbanih naseljih)

Cilj 4: Nenehno prilagajanje in omogočanje pogojev za ustvarjanje delovnih mest in izboljšanje zaposlitvenih možnosti z zagotavljanjem nenehnega dostopa do specifičnih znanj in spretnosti (opredeljuje cilje na podeželju in urbanih naseljih)

Zaradi zaznanih potreb v okolju in opredelitvami izvajanja CLLD so za lažje doseganje splošnih ciljev opredelili osem (8) specifičnih ciljev iz katerih izhajajo ukrepi, ki jih je prav tako osem (8). Posamezni specifični cilji in iz njih izhajajoči ukrepi so tako usmerjeni v reševanje posameznega prostora (ali podeželje ali urbana naselja), posamezni ukrepi pa pokrivajo oba prostora (podeželje in urbana naselja).

Na podeželskem območju LAS, kamor ne sodi naselje Ljubljana, se bodo izvajali vsi ukrepi iz naslova EKSRP. Ukrepi omogočajo izvajanje vseh štirih tematskih področij in so:

- U 1: - Ustvarjanje pogojev za nova delovna mesta z različnimi oblikami izobraževanj in usposabljanj
- U 2: - Spodbujati in omogočiti uresničevanje novih poslovnih zamisli
- U 3: - Investicijska vlaganja v lokalno javno infrastrukturo na podeželju
- U 4: - Vlaganja v podporo razvoja trajnostnega turizma
- U 5: - Ohranjanje narave in biotske raznolikosti na podeželju
- U 7: - Povečati pestrost in kakovost storitev za socialno vključenost in enakost prebivalcev
- U 8: - Zagotoviti aktivno in zdravo življenje otrok in starostnikov

V urbanih naseljih, ki so: Grosuplje, Ig, Škofljica, Lavrica in Šmarje Sap, se bodo izvajali ukrepi podprti z ESRR. Pokrivajo tematska področja: Ustvarjanje delovnih mest, Varstvo okolja in narave in Večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin. Ti ukrepi so:

- U1: - Ustvarjanje pogojev za nova delovna mesta z različnimi oblikami izobraževanj in usposabljanj
- U 2: - Spodbujati in omogočiti uresničevanje novih poslovnih zamisli
- U 6: - Krepitev zdravega in okolju prijaznega življenja v urbanih naseljih
- U 7: - Povečati pestrost in kakovost storitev za socialno vključenost in enakost prebivalcev
- U 8: - Zagotoviti aktivno in zdravo življenje otrok in starostnikov

PODROBNEJŠI OPIS UKREPOV PO TEMATSKIH PODROČJIH

➤ TP 1 – USTVARJANJE DELOVNIH MEST

Ukrep 1: USTVARJANJE POGOJEV ZA NOVA DELOVNA MESTA Z RAZLIČNIMI OBLIKAMI IZBRAŽEVANJ IN USPOSABLJANJ

Vključevanje čim večjega kroga različnih udeležencev v razvojna dogajanja zahteva uveljavitev principa enakih možnosti ter partnerskega sodelovanja.

Zagotoviti splošen in nenehen dostop do učenja in s tem do znanj za pridobitev in obnovo spretnosti je pogoj za nenehno participacijo prebivalcev in prilagajanju v družbi znanja.

Ukrepi so tako prioritarno usmerjeni v različna ciljno usmerjena usposabljanja in izobraževanja formalnih in neformalnih skupin in tudi posameznikov.

Glede na razvojne potrebe in potenciale je na podeželskem območju usmeritev dana predvsem na področje lokalne pridelave in predelave ter ustvarjanja trženja dobrin podeželja. Cilji ukrepanja so usmerjeni k dvigu dodane vrednosti kmetijskim in živilskim proizvodom z večanjem števila registriranih dopolnilnih dejavnosti na kmetijah ter s tem prispevati k povečanju tržno naravnanih kmetijskih gospodarstev. Ukrep bo pripomogel tudi k povezovanju in vzpostavitvi kratkih dobavnih verig za povečanje lokalne samooskrbe, prav to pa omogoča tudi povezovanje z urbanimi naselji in vključevanje posameznikov in skupin tudi iz tega območja.

Podprte bodo operacije v smeri zagotavljanja različnih strokovnih in specifičnih znanj, podjetniških in projektnih znanj, podpora vzpostavljanju partnerstev, pomoč pri razvoju proizvodov in storitev ter zagotavljanju kakovosti in skupnih tržnih poti. Podpirali bomo tudi prenos dobrih praks in programe osebnostnega razvoja za dvig zaposlitvenih kompetenc posameznika.

Odgovornost za izvajanje ukrepa: izobraževalne organizacije, območne obrtno podjetniške zbornice, KGZS, ZRSZ, lokalni akterji.

Ukrep se bo izvajal v okviru EKSRP in ESRR.

Predviden finančni okvir in delež podpore za izvajanje ukrepa po skladih:

Sklad	Finančni okvir za izvedbo ukrepa	Delež podpore v %
EKSRP	20.000,00 €	85
ESRR	30.000,00 €	80

Ukrep 2: SPODBUJATI IN OMOGOČITI URESNIČEVANJE NOVIH POSLOVNIH ZAMISLI

Kot glavna pomanjkljivost v okolju je bila izpostavljena nepovezanost med lokalnimi akterji, nepovezanost znotraj sektorjev in med sektorji zato je cilj ukrepanja usmerjen v podporo oblikovanju inovativnih partnerstev in mrež v povezavi z povezovanjem proizvajalcev, razvojem skupnih blagovnih znamk, skupen nastop na trgu. Prav tako bomo podpirali povezovanje na področju turizma ter naravne in kulturne dediščine za oblikovanje celovitih turističnih produktov. Podprli bomo tudi aktivnosti za skupno promocijo. V urbanih naseljih pa bodo podprte operacije, ki bodo usmerjena v oblikovanje inovativnih partnerstev na področju socialne ekonomije, energetske učinkovitosti in zelenega gospodarstva.

Odgovornost za izvajanje ukrepa: Občine, lokalni akterji, zadruga, KGZS, ZRSZ, CSD, Domovi za ostarele, varstveno delovni centri.

Ukrep se bo izvajal v okviru EKSRP in ESRR.

Predviden finančni okvir in delež podpore za izvajanje ukrepa po skladih:

Sklad	Finančni okvir za izvedbo ukrepa	Delež podpore v %
EKSRP	30.000,00 €	85
ESRR	150.000,00 €	80

➤ TP 2: RAZVOJ OSNOVNIH STORITEV

Ukrep 3: INVESTICIJSKA VLAGANJA V LOKALNO JAVNO INFRASTRUKTURO NA PODEŽELJU

Prednostno so cilji ukrepanja namenjeni investicijam lokalnih skupnosti v obnovo in razvoj vasi ter vaških jeder, ohranjanje in revitalizacija kulturne dediščine z uvajanjem novih vsebin, ter investicijam za zagotavljanje skupnih javnih površin (kulturno umetniških, prireditvenih in vse generacijskih prostorov ter obnovi in izgradnji športno rekreativnih objektov in površin ter drugih objektov in površin za izvajanje aktivnosti prebivalcev podeželja). Ukrepanje bo omogočilo dvig kvalitete življenja prebivalcev na podeželju in hkrati prispevalo k ustvarjanju boljših pogojev za razvoj drugih dejavnosti (predvsem trajnostnega turizma, ki je opredeljen kot eden pomembnejših razvojnih potencialov območja).

Odgovornost za izvajanje ukrepa: Občine, lokalni akterji na podeželju

Ukrep se bo izvajal samo v okviru EKSRP.

Predviden finančni okvir in delež podpore za izvajanje ukrepa po skladih:

Sklad	Finančni okvir za izvedbo ukrepa	Delež podpore v %
EKSRP	350.000,00 €	85
ESRR	/	/

Ukrep 4: VLAGANJA V PODPORO RAZVOJA TRAJNOSTNEGA TURIZMA

Za območje LAS ima turizem še poseben pomen saj je Ljubljana najbolj prepoznana turistična destinacija Slovenije in se je v letu 2013 že približala 1.000.000 nočitev. Izrazit potencial razvoja turizma pa žal ostale občine niso izrabile. Razvoj trajnostnega turizma in s turizmom povezanih dejavnosti je bil izpostavljen kot eden največjih potencialov območja.

Tako so cilji delovanja ukrepa usmerjeni v vlaganja na področju revitalizacije naravne in kulturne dediščine z vsebinsko usmerjenostjo v razvoj trajnostne turistične ponudbe ter omogočale razvoj inovativnih oblik turistične ponudbe na temelju izrabe endogenih potencialov.

Odgovornost za izvajanje ukrepa: Občine, lokalna podjetja, lokalna društva ter drugi lokalni akterji na podeželju

Ukrep se bo izvajal samo v okviru EKSRP.

Predviden finančni okvir in delež podpore za izvajanje ukrepa po skladih:

Sklad	Finančni okvir za izvedbo ukrepa	Delež podpore v %
EKSRP	100.000,00 €	85
ESRR	/	/

➤ TP 3: VARSTVO OKOLJA IN OHRANJANJE NARAVE

Ukrep 5: OHRANJANJE NARAVE IN BIOTSKE RAZNOLIKOSTI NA PODEŽELJU

Ukrep je izrecno namenjen podeželju. Podprli bomo različne operacije, ki bodo vključevale aktivnosti na področju informiranja in osveščanja in manjša vlaganja v izvedbene projekte varovanja narave in naravne dediščine (vključno z gozdovi) s posebnim poudarkom na varovanih območjih narave.

Odgovornost za izvajanje ukrepa: občine, Zavod RS za varstvo narave, Zavod za gozdove, KGZS, izobraževalne ustanove, lokalna okoljska in naravovarstvena društva in drugi lokalni akterji

Ukrep se bo izvajal samo v okviru EKSRP.

Predviden finančni okvir in delež podpore za izvajanje ukrepa po skladih:

Sklad	Finančni okvir za izvedbo ukrepa	Delež podpore v %
EKSRP	69.774,00 €	85
ESRR	/	/

Ukrep 6: KREPITEV ZDRAVEGA IN OKOLJU PRIJAZNEGA ŽIVLJENJA V URBANIH NASELJIH

Ukrep je izrecno namenjen urbanim naseljem.

V sklopu tega ukrepanja bomo podprli aktivnosti osveščanja in usposabljanja prebivalcev o pomenu varovanja okolja in narave, negativnih vplivih na okolje ter pomenu razvoja energetske učinkovitosti, trajnostne mobilnosti in zdravega življenjskega sloga. Podpirali bomo različne oblike povezovanja in manjše javne investicije za izboljšanje energetske učinkovitosti, podprli operacije za povečanje prometne varnosti in trajnostne mobilnosti ter zdravega načina življenja na urbanih območjih z namenom zmanjšanja negativnih vplivov na okolje in podnebnih sprememb.

Odgovornost za izvajanje ukrepa: občine, Zavod RS za varstvo narave, Zavod za gozdove, KGZS, lokalna komunalna podjetja, izobraževalne ustanove, lokalna okoljska in naravovarstvena društva in drugi lokalni akterji

Ukrep se bo izvajal samo v okviru ESRR.

Predviden finančni okvir in delež podpore za izvajanje ukrepa po skladih:

Sklad	Finančni okvir za izvedbo ukrepa	Delež podpore v %
EKSRP	/	/
ESRR	200.000,00 €	80

➤ **TP 4: VEČJA VKLJUČENOST MLADIH, ŽENSK IN DRUGIH RANLJIVIH SKUPIN**

Ukrep 7: POVEČATI PESTROST IN KAKOVOST STORITEV ZA VEČJO SOCIALNO VKLJUČENOST IN ENAKOST PREBIVALCEV

Z ukrepom bomo spodbujali različne aktivnosti usmerjene v med sektorsko in vse-generacijsko sodelovanje, prenos znanj in izkušenj tako znotraj posameznih skupin kot tudi sodelovanje med različnimi ranljivimi skupinami, vključno z manjšimi investicijami v podporo teh dejavnosti. Podprte bodo operacije usmerjene v vključevanje oseb s posebnimi potrebami v družbo, vseživljenjskega učenja, dvigovanje strpnosti do drugačnih, zmanjševale socialnih razlik, ohranjale in spodbujale izvajanje različnih prireditev, ki vključujejo čim širšo prepoznavnost in sprejemljivost ranljivih skupin v družbi.

Odgovornost za izvajanje ukrepa: občine, izobraževalne, socialne in humanitarne ustanove, lokalna društva in drugi lokalni akterji.

Ukrep se bo izvajal v okviru EKSRP in ESRR.

Predviden finančni okvir in delež podpore za izvajanje ukrepa po skladih:

Sklad	Finančni okvir za izvedbo ukrepa	Delež podpore v %
EKSRP	30.000,00 €	85
ESRR	100.000,00 €	80

Ukrep 8: ZAGOTOVITI AKTIVNO IN ZDRAVO ŽIVLJENJE OTROK IN STAROSTNIKOV

Na območju je bila posebej izpostavljena ranljivost otrok in starostnikov zato je ta ukrep namenjen tej ciljni skupini. Podprli bomo operacije, ki bodo inovativno reševale problematiko aktivnega in zdravega načina življenja predvsem manjših otrok in starostnikov tako na podeželju in urbanem območju. Poudarek bo predvsem na odkrivanju novih inovativnih oblik povezovanja

dejavnosti za aktivno in zdravo preživljanje prostega časa otrok in omogočanje dostopnosti do zdravega načina življenja starostnikov (dnevni centri, oskrba na domu, mobilne enote za osnovno preverjanje zdravstvenega stanja – merjenje krvnega tlaka, sladkorja,...). Prav tako bomo podpirali aktivnosti medgeneracijskega povezovanja, prenosa znanj in izkušenj, ohranjanja tradicionalnih znanj in spretnosti, starih obrti, šeg in navad ter skupnem kulturno umetniškem in športnem ustvarjanju. V sklopu tega ukrepa predvidevamo tudi manjše investicije v podporo zagotavljanja prostorov in opreme za te potrebe.

Odgovornost za izvajanje ukrepa: Občine, izobraževalne ustanove (predvsem lokalne osnovne šole in podružnične osnovne šole ter vrtci), lokalna društva, nevladne organizacije in drugi lokalni akterji.

Ukrep se bo izvajal v okviru EKSRP in ESRR.

Predviden finančni okvir in delež podpore za izvajanje ukrepa po skladih:

Sklad	Finančni okvir za izvedbo ukrepa	Delež podpore v %
EKSRP	80.000,00 €	85
ESRR	75.696,00 €	80

Ukrep	Odgovornost za izvajanje	Sklad	Časovna opredelitev izvajanja (2016, 2017, 2018, 2019, 2020)	Načrtovana sredstva (EU + SLO) (v EUR)
1) USTVARJANJE POGOJEV ZA NOVA DELOVNA MESTA Z RAZLIČNIMI OBLIKAMI IZBRAŽEVANJ IN USPOSABLJANJ	izobraževalne organizacije, območne obrtno podjetniške zbornice, KGZS, ZRSZ, lokalni akterji	EKSRP	2016 - 2020	20.000,00
		ESRR	2016 - 2020	30.000,00
		ESPR		
2) SPODBUJATI IN OMOGOČITI URESNIČEVANJE NOVIH POSLOVNIH ZAMISLI	Občine, lokalni akterji, zadruga, KGZS, ZRSZ, CSD, Domovi za ostarele, različni varstveno delovni centri	EKSRP	2016 - 2020	30.000,00
		ESRR	2016 - 2020	150.000,00
		ESPR		
3) INVESTICIJSKA VLAGANJA V LOKALNO JAVNO INFRASTRUKTURO NA PODEŽELJU	Občine, lokalni akterji	EKSRP	2016 - 2020	350.000
		ESRR	/	/
		ESPR		
4) VLAGANJA V PODPORO RAZVOJA TRAJNOSTNEGA TURIZMA	Občine, Lokalna podjetja, Lokalna društva, Drugi lokalni akterji	EKSRP	2016 - 2020	100.000
		ESRR	/	/
		ESPR		

5) OHRANJANJE NARAVE IN BIOTSKE RAZNOLIKOSTI NA PODEŽELJU	Občine, Zavod RS za varstvo narave, Zavod za gozdove, KGZS, izobraževalne ustanove, lokalna okoljska in naravovarstvena društva in drugi lokalni akterji	EKSRP	2016 - 2020	69.774,00
		ESRR	/	/
		ESPR		
6) KREPITEV ZDRAVEGA IN OKOLJU PRIJAZNEGA ŽIVLJENJA V URBANIH NASELJIH	Občine Javna komunalna podjetja ZVN Okoljska društva	EKSRP	/	/
		ESRR	2016 - 2020	200.000
		ESPR		
7) POVEČATI PESTROST IN KAKOVOST STORITEV ZA VEČJO SOCIALNO VKLJUČENOST IN ENAKOST PREBIVALCEV	občine, izobraževalne, socialne in humanitarne ustanove, lokalna društva in drugi lokalni akterji	EKSRP	2016 - 2020	30.000
		ESRR	2016 - 2020	100.000
		ESPR		
8) ZAGOTOVITI AKTIVNO IN ZDRAVO ŽIVLJENJE OTROK IN STAROSTNIKOV	Občine, izobraževalne ustanove (predvsem lokalne osnovne šole in podružnične osnovne šole ter vrtci), lokalna društva, nevladne organizacije in drugi lokalni akterji	EKSRP	2016 - 2020	80.000
		ESRR	2016 - 2020	75.696
		ESPR		
		ESRR		
		ESPR		

12. Opis sistema spremljanja in vrednotenja SLR

Vrednotenje v okviru CLLD poteka na dveh ravneh: na ravni programov zadevnih skladov (v okviru organov upravljanja) in na lokalni ravni (LAS). LAS bo vzpostavila sistem spremljanja in vrednotenja ter koordinirala aktivnosti na lokalni ravni.

S spremljanjem in vrednotenjem bomo ocenjevali izvajanje SLR v smislu njene ustreznosti in uspešnosti, hkrati pa bodo rezultati vrednotenja na lokalni ravni prispevali k ocenjevanju doseganja posebnih ciljev, ki jih je potrebno doseči v okviru posameznega programa skladov vključenih v CLLD. Organi upravljanja vključenih skladov bodo prevzeli vrednotenje učinkovitosti in vpliva izvajanja na ravni programov.

Pri spremljanju in vrednotenju izvajanja SLR bomo zasledovali uspešnost doseganja ciljev ter kazalnikov rezultata in učinka, ki smo jih podrobneje opredelili znotraj posameznega tematskega področja ukrepanja v SLR.

Glede na ugotovljene potrebe in rezultate spremljanja operacij se bo LAS sproti odločala o uvajanju specifičnih tem vrednotenja, ki so lahko: upravljanje, ključne vsebine, vključenost posebnih ciljnih skupin, partnersko sodelovanje, inovativnost, ...

Aktivnosti vrednotenja so razdeljene po priporočilih na:

- aktivnost 1: presoja operacij/projektov - spremljanje in analiza ciljev vsakega projekta,
- aktivnost 2: spremljanje in analizo ciljev in kazalnikov SLR na letni ravni
- aktivnost 3: vmesno vrednotenje SLR, ki se bo izvajalo na vsake dve leti
- aktivnost 4 : naknadno vrednotenje SLR ob koncu programa

Sistem zagotavljanja podatkov

Za LAS bo vso dokumentacijo v zvezi s postopki spremljanja in vrednotenja SLR, operacij in delovanja partnerstva hranil vodilni partner LAS na svojem poslovnem naslovu. Dokumentacija, ki se navezuje na vrednotenje delovanja LAS bo vodena ločeno od dokumentacije, ki se navezuje na operacije v izvajanju in izvedenih operacijah. Prav tako bo vodilni partner na podlagi ustreznega označevanja omogočal sledljivost vseh dokumentov, ki se nanašajo na posamezne izvedene operacije. S tem bodo zagotovljeni tudi potrebni podatki za vrednotenje SLR.

Sistem zbiranja podatkov za namene spremljanja in vrednotenja bo zagotovljen iz več virov. Osnovni podatki in informacije se bodo črpali iz vlog za operacije, na osnovi poročil o izvajanju operacij s strani upravičencev in iz pripravljenih zahtevkov za izplačilo.

Podatke pa bomo pridobivali tudi iz naslednjih virov:

- SURS – podatki o stanju na območju LAS, ki so dostopni na ravni občin ali regije
- AJPES – letna poročila o poslovanju gospodarskih subjektov, podatki o gospodarskih subjektih, nosilcih registriranih dopolnilnih dejavnostih, idr.
- Kmetijsko gozdarski zavod: podatki o stanju kmetijstva na območju LAS,
- Gospodarska zbornica in Obrtno podjetniška zbornica: podatki o poslovanju gospodarskih subjektov, podjetnikov, obrtnikov, inovacijski aktivnosti podjetij, ipd.
- Drugi viri: izvedene študije na lokalni, regionalni ali nacionalni ravni, druga poročila javnih institucij s področij, ki zadevajo območje LAS ali področje tematik, ki jih naslavlja LAS, izvedeni popisi, monitoringi stanja okolja, idr.

Skladno s potrebami bomo podatke zagotavljali tudi na osnovi izvedbe lastnih anket, lastnih analiz ali drugih oblik zagotavljanja podatkov (npr. ciljnih skupin, delavnic z upravičenci, ...)

Poročanje organom LAS:

V programskem obdobju bomo spremljali in vrednotili izvajanje SLR, izvedenih posameznih operacij kot tudi uspešnost delovanja lokalnega partnerstva.

LAS bo na podlagi morebitnih odstopanj pri izvajanju strategije ter doseganju kazalnikov sprejel ustrezne ukrepe in v evalvacije vključil tudi elemente ugotavljanja in reševanja tveganj pri izvedbi posameznih nalog oziroma aktivnosti.

Uporabljeni viri podatkov

LAS bo potrebna finančna sredstva za izvajanje aktivnosti spremljanja in vrednotenja zagotavljala iz sredstev iz podukrepa Podpora za tekoče stroške in animacijo.

Vodilni partner bo prevzel odgovornost za izvajanje spremljanja in vrednotenja SLR. Aktivnosti vezane na zagotavljanje podatkov za letno poročanje OU se bodo izvajale s človeškimi viri, ki jih bo zagotovil vodilni partner skupaj s člani LAS.

LAS se bo odločila ali zadošča lastno vrednotenje z notranjimi strokovnimi delavci ali pa se bodo po potrebi vključili zunanji strokovnjaki. Lahko pa vrednotenje v celoti izvedejo zunanji izvajalci.

Ker je vrednotenje SLR nova obveznost za LAS, bomo pričakovali in potrebovali podporo s strani organov upravljanja. V procesih spremljanja in vrednotenja bodo sodelovali tudi upravičenci, ki zagotavljajo informacije o podprtih operacijah. LAS oz. vodilni partner bo zagotavljal ustrezno računalniško podporo za shranjevanje in obdelovanje podatkov spremljanja in vrednotenja.

Način obveščanja javnosti o rezultatih vrednotenj

Obveščanje javnosti je pomembna naloga LAS, saj gre za povečanje prepoznavnosti dosežkov v lokalnem razvoju, kot tudi transparentnosti delovanja LAS.

Zagotavljanje informacij o rezultatih vrednotenij je prav tako ena od pomembnih aktivnosti v sklopu informiranja in obveščanja. Javnost, ki jo obvešča in informira LAS je: organi LAS, člani LAS, potencialni prijavitelji operacij, upravičenci operacij v izvajanju, Organ upravljanja in Mreža za podeželje, strokovna javnost in druge LAS ter širša javnost.

LAS se bo, glede na pridobljene izkušnje in možnosti, odločala o izbiri načinov obveščanja. Uporabila bo najmanj naslednje načine:

- izjave za javnost in prispevki v medijih,
- novinarske konference,
- izdelava letnih in končnih poročil o uresničevanju strategije za člane LAS (predstavitev na sejah UO in NO, Skupščini LAS ter ostalih strokovnih in javnih dogodkih.
- organiziranje javnih dogodkov (okrogle mize, predstavitev dobrih praks, organizacija strokovnih predavanj, na katerih bodo zainteresirani javnosti predstavljeni rezultati in učinki izvajanja SLR na območju LAS).

Mehanizmi za spremljanje uporabo rezultatov vrednotenja

Vrednotenje je upravljavsko orodje s katerim lahko izboljšamo izvajanje obstoječe SLR oziroma se lahko bolje pripravimo na naslednje programsko obdobje in na pripravo naslednje SLR.

Uporaba rezultatov vrednotenja bo lahko podlaga za spremembe SLR, ki bi izhajale iz spremenjenih okoliščin na območju LAS in bi vplivale na doseganje ciljev LAS, zastavljenih v SLR.

Mehanizem za uporabo rezultatov vrednotenja in morebitno potrebno ukrepanje bo zagotavljal upravni odbor LAS, ki bo seznanjen z rezultati vrednotenja in bo obravnaval rezultate in odločil ukrepih. Vodilni partner bo zagotavljal informacije upravnemu odboru glede izvajanja dogovorjenih ukrepov.

Terminski načrt spremljanja in vrednotenja SLR

Terminski okvir spremljanja in vrednotenja SLR sledi vsem ključnim dokumentom za izvajanje programa CLLD:

- Sprotno spremljanje izvajanja SLR v času izvajanja operacij
- Ob zaključku izvajanja operacij
- Letno spremljanje izvajanja SLR pred oddajo poročila zadevnemu skladu
- Ob mejnikih (preverjanje uspešnosti na dan 31.12.2018)
- Ob zaključku programskega obdobja.

Terminski načrt bomo časovno prilagodili obveznostim poročanja Organu upravljanja, ki zahteva, da se poročilo posreduje vsako leto do 31. marca za obdobje do 31. decembra preteklega leta. Poročanje bo vključevalo standardno poročanje o spremljanju in razširjeno poročanje z vsebinami vrednotenja v letih 2017, 2019 in 2024.

Terminska opredelitev poročanja Organu upravljanja:

Leto	Vrsta poročanja	Rok za oddajo poročila	Obdobje, na katero se nanaša poročanje
2016	Ni obveznosti poročanja	/	/
2017	Letno poročilo	31.3.2017	Za leti 2015 in 2016 – do 31.12.2016
2018	Letno poročilo	31.3.2018	do 31.12.2017
2019	Letno poročilo + vsebine vrednotenja	31.3.2019	do 31.12.2018
2020	Letno poročilo	31.3.2020	do 31.12.2019
2021	Letno poročilo	31.3.2021	do 31.12.2020
2022	Letno poročilo	31.3.2022	do 31.12.2021
2023	Letno poročilo	31.3.2023	do 31.12.2022
2024	Letno poročilo + vsebine vrednotenja v okviru naknadnega vrednotenja (za PRP)	31.3.2024	do 31.12.2023

Poročanje organom LAS:

V poslovnih organih LAS so opredeljeni roki za vsakoletno poročanje organom LAS.

V programskem obdobju bomo spremljali in vrednotili izvajanje SLR, izvedenih posameznih operacij kot tudi uspešnost delovanja lokalnega partnerstva.

LAS bo na podlagi morebitnih odstopanj pri izvajanju strategije ter doseganju kazalnikov sprejel ustrezne ukrepe in v evalvacije vključil tudi elemente ugotavljanja in reševanja tveganj pri izvedbi posameznih nalog oziroma aktivnosti.

13. Opis postopka določitve vodilnega partnerja LAS in opis kadrovskih kapacitet, finančni viri, izkušnje in znanje

Uredba o izvajanju lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost, v programskem obdobju 2014-2020 (Uradni list RS, št. 42/2015; v nadaljevanju besedila Uredba CLLD) v 11. členu 14. odstavek omogoča lokalnemu partnerstvu, da kot vodilnega partnerja, ki bo opravljal naloge vodenja in upravljanja LAS, izbere enega izmed članov LAS. Kot druga možnost izbora vodilnega partnerja je navedena možnost izbora v skladu s predpisi, ki urejajo javno naročanje. Lokalno partnerstvo LAS Sožitje med mestom in podeželjem se je odločilo za izbor Vodilnega partnerja izmed članov LAS, kar se je dokončno potrdilo s podpisom Partnerske pogodbe o ustanovitvi LAS Sožitje med mestom in podeželjem, z dne 24.11.2015.

Opis postopka določitve vodilnega partnerja LAS

Pobudnik ustanovitve novega LAS je bil upravni odbor LAS, ki se je dogovoril, da aktivnosti za oblikovanje LAS prevzame dotedanji upravljavec Ciza, zavod za razvoj podeželja, saj je pravzaprav edini iz območja, ki se je redno udeleževal delavnic MKGP in MGRT za izvajanje CLLD. Bil je seznanjen z vsemi novostmi in imel večletne izkušnje pri izvajanju aktivnosti razvoja podeželja na območju LAS. V sklopu dogovarjanja na lokalnem nivoju je bila podana pobuda, da se Vodilni partner opredeli že v Partnerski pogodbi o ustanovitvi LAS Sožitje med mestom in podeželjem, da se po eni strani zagotovi kontinuirano delovanje in po drugi strani izogne težavam z časovno dinamiko ob izboru novega vodilnega partnerja. Ustanovni člani LAS so tako že v Partnerski pogodbi o ustanovitvi LAS Sožitje med mestom in podeželjem, da postane Vodilni partner Ciza, zavod za razvoj podeželja, kar so potrdili tudi na Ustanovni skupščini. Določitev nalog Vodilnega partnerja in osnovna razmerja med LAS in Vodilnim partnerjem so prav tako opredeljena že v Partnerski pogodbi o ustanovitvi LAS Sožitje med mestom in podeželjem, podrobneje pa v Pogodbi med LAS in Vodilnim partnerjem.

Dodatna obrazložitev:

LAS se je odločil za izbor vodilnega partnerja izmed svojih članov. Pobuda za tak izbor je prišla s strani iniciativnega odbora LAS. Člani LAS so bili s tem seznanjeni in so se strinjali in z njihove strani ni bilo drugih predlogov. Iniciativni odbor za ustanovitev LAS je predlagal, da se izbor partnerja uvrsti v Partnersko pogodbo o ustanovitvi LAS, saj za izvedbo javnega razpisa niso našli zainteresiranega, prav tako pa bi z javnim razpisom za izbor vodilnega partnerja težko ulovili rok za oddajo prijave na Javni poziv za oblikovanje LAS iz Uredbe CLLD. Vsi člani so pred podpisom Partnerske pogodbe prejeli osnutek Partnerske pogodbe v obravnavo in na opredelitev izbire vodilnega partnerja ni bilo podanih nobenih pripomb ali predlogov. S podpisom pogodbe so se strinjali z izborom vodilnega partnerja.

Glede izbora vodilnega partnerja in umestitve v Partnersko pogodbo o ustanovitvi LAS je bilo zastavljeno vprašanje tudi KO CLLD, ki je odgovoril: »Da. Drugače pa je priprava ustanovne pogodbe in ureditev obligacijskih razmerij stvar lokalnega partnerstva. Upoštevati je potrebno predpis, ki ureja obligacijska razmerja.«

Vodilni partner je član LAS, ki zastopa LAS v upravnih in finančnih zadevah ter opravlja sledeče naloge:

- pripravi SLR LAS za obdobje 2014 – 2020 skladno z Javnim pozivom za oblikovanje lokalnih partnerstev in pripravo strategij lokalnega razvoja (Uradni list RS, št. 46/15),
- organizira delovanje LAS in skrbi za dokumentacijo LAS,
- organom LAS nudi strokovno, prostorsko, logistično, administrativno in tehnično podporo, ki jo ti potrebujejo za svoje delovanje,
- informira člane LAS o svojem delu,
- izvaja informiranje, animacijo in motivacijo prebivalcev ter drugih subjektov in jih spodbuja k sodelovanju na javnih pozivih LAS,
- skrbi za krepitev lokalnih akterjev za razvoj in izvajanje operacij, vključno z izvajanjem strokovnega svetovanja in nudenja druge podpore pri pripravi, upravljanju in vodenju projektov,
- skrbi za tekoče izvajanje postopkov izbora projektov, kar zajema tudi preverjanje upravičenosti stroškov, skladnosti s Strategijo lokalnega razvoja in operativnimi programi,
- predloži izbrane projekte v potrditev ustreznemu skladu,
- informira izvajalce projektov o njihovih pravicah in obveznostih,
- upoštevajoč splošne akte LAS pripravi javni poziv LAS in ga objavi na spletni strani LAS,
- posreduje vloge in zahteve za izplačila, pri čemer pred tem preveri, da so upoštevana vsa pravila glede označevanja,
- pripravlja poročila in zahteve za povračila stroškov za delovanje LAS in za izvedene projekte v okviru LAS,
- zagotavlja vse potrebne informacije, potrebne za omogočanje spremljanja in vrednotenja SLR,
- opravlja nadzor nad izvedbo projektov in financiranjem,
- nadzoruje izvajanje SLR,
- pripravi letno poročilo o delu in finančno poročilo LAS in ju da v sprejem Upravnemu odboru LAS,
- zagotavlja ločen transakcijski račun za LAS in z njim upravlja,
- zagotavlja sprejem pošte za LAS in zagotavlja varen elektronski predal za prejem elektronske pošte za LAS in kvalificirano elektronsko potrdilo za oddajo vlog in zahtevkov,
- zagotavlja in upravlja spletno stran LAS, na kateri se objavljajo javni pozivi LAS,
- zagotavlja ločen računovodski sistem ali ustrezne računovodske kode za vse transakcije, opravljene v okviru transakcijskega računa za LAS,
- zagotavlja preglednost svojega delovanja za LAS ter sledljivost in nadzor nad zakonito porabo javnih sredstev,
- zagotavlja javnosti delovanja LAS in opravlja dejavnosti stikov z javnostjo,
- opravlja druge naloge, določene v tej pogodbi, drugih splošnih aktih LAS ali v predpisih in naloge, ki se še dodatno določijo v pogodbi med LAS in vodilnim partnerjem.

Vodilni partner ne sme opravljati nalog za LAS, s katerimi bi povzročil navzkrižje interesov.

Vodilni partner sodeluje z državnimi organi, revizijskimi in nadzornimi organi v skladu s predpisi.

Vodilni partner oziroma njegov predstavnik v organih LAS nimata pravice glasovanja v zadevah, ki vplivajo na položaj Vodilnega partnerja v LAS ali glede pravic in obveznosti Vodilnega partnerja v razmerju do LAS.

- Osnovni podatki vodilnega partnerja:

Naziv: CIZA, zavod za razvoj podeželja

Naslov: Šmartinska cesta 134 a, 1000 Ljubljana

Zakoniti zastopnik: Josip Pintar

Telefon: 01 544 5446; Mobilni telefon: 031 515 875

Matična številka: 2047519000

Davčna številka: SI 40092119

Elektronski naslov: josip.pintar@ciza.si; info@ciza.si

Spletna stran: <http://www.ciza.si>

Transakcijski račun: SI56 2900 0005 5252 609 oprt pri Unicredit banki Slovenije

Opis kadrovskih kapacitet, finančnih virov, izkušenj in znanj vodilnega partnerja

CIZA, zavod za razvoj podeželja je zasebni zavod, ki je že v preteklih letih vodil vse aktivnosti na področju razvoja podeželja z namenom seznanjanja, informiranja, osveščanja, usposabljanja in animacije prebivalstva na območju LAS z namenom, da se oblikuje in vzpostavi oblikovanje skupne razvojne organizacije. Občine so že leta 2005 v prvi vrsti podprle projekt Podeželskega razvojnega jedra in s tem omogočile ustanovitev Zavoda za razvoj podeželja – CIZA. Zaradi nadaljevanja kontinuitete, doseženih dobrih rezultatov na terenu, poznavanja problematike podeželja in sposobnosti prisluhniti ljudem, je CIZA že ves čas izvajala aktivnosti za oblikovanje LAS v programskem obdobju 2007 do 2013.

Ciza, Zavod za razvoj podeželja je v svoji opredelitvi nevladna in neprofitna organizacija, za področje lokalnega razvoja. Zavod razpolaga z ustreznimi prostorskimi pogoji (1 pisarna, sanitarije in sejna soba), ki jih ima v najemu v poslovni stavbi Gradis G, d.o.o., na Šmartinski cesti 134 a v Ljubljani. Poslovni prostori so opremljeni z vso potrebno opremo (pisarniško pohištvo, računalniki, tiskalniki, kopirni stroj, fax, telefonsko in internetno omrežje, spletna stran, elektronski naslov).

CIZA ima izkušnje z upravljanjem javnih sredstev, saj pridobiva pretežni del prihodkov za svoje delo iz različnih virov javnih sredstev: občinski proračuni, nacionalnih sredstev in Evropskih sredstev za izvajanje projektov in razvojnih programov. Na začetku je zavod del dohodkov pridobival tudi z opravljanjem storitev za trgu, ki pa se je zaradi 100 % usmerjenosti v podporo izvajanju LEADER krčilo in sedaj obsega le 5 % celotnih prihodkov.

Zavod ima eno redno zaposleno osebo za nedoločen čas, ki bo 100 % delala za potrebe LAS. Zaposleni ima izkušnje in reference z upravljanjem razvojnih programov, s pripravo in izvajanjem razvojnih projektov, izvedbo svetovanj, izvedbo in organizacijo izobraževanj in drugih dogodkov in opravljanjem drugih nalog za družbo. Zaposleni ima opravljen tudi strokovni izpit iz splošnega upravnega postopka.

Za potrebe finančno računovodskih del ima sklenjeno pogodbo z zunanjim servisom ER Kondor d.o.o.. Prav tako ima za potrebe vzpostavitve in vzdrževanja spletne strani za LAS sklenjeno pogodbo z zunanjim izvajalcem Računalniški inženiring, Viktor Bučar s.p.. Zavod je za potrebe LAS že pridobil in registriral varen elektronski predal pri EIUS d.o.o, Vrtna 22, 1000 Ljubljana.

Za administrativno pisarniško podporo občasno koristi storitve Študentskega servisa.

Pri izvajanju CLLD pa se uporabljajo tudi znanja in sposobnosti posameznikov, ki so bili imenovani v organe LAS. Pri tem gre v prvi vrsti za predsednico LAS in upravnega in nadzornega odbora LAS ter ocenjevalne komisije, ki so strokovna podpora pri izvajanju nalog LAS.

14. Opis nalog, odgovornosti in postopkov sprejemanja odločitev organov LAS

Skupščina LAS je najvišji organ LAS. Sestavljajo jo vsi člani LAS (ustanovni in novi člani), ki so enakopravni člani. Vsak član ima en glas. Odločitve se sprejemajo z navadno večino prisotnih.

Skupščina LAS ima naslednje naloge in pristojnosti:

- na predlog Upravnega odbora LAS sprejme letno poročilo o delu in finančno poročilo LAS,
- sprejema splošne akte LAS, če za to ni pristojen drug organ,
- sodeluje pri pripravi SLR in jo potrdi na predlog Upravnega odbora LAS,
- na predlog Upravnega odbora LAS potrdi spremembe SLR,
- izmed članov LAS izvoli in potrdi člane Upravnega odbora LAS in Nadzornega odbora LAS,

- razreši člane Upravnega odbora LAS in Nadzornega odbora LAS, če ti delujejo v nasprotju s Partnersko pogodbo o ustanovitvi LAS, splošnimi akti LAS, sklepi organov LAS ali v nasprotju z nameni in interesi LAS,
- lahko daje Upravnemu odboru LAS in Predsedniku LAS pobude za delo,
- odloča o drugih zadevah, določenih s splošnimi akti LAS ali predpisi, in o najpomembnejših zadevah za LAS,
- sprejme Poslovnik o delu LAS.

Pri delovanju Skupščine bo LAS zagotavljal dosledno upoštevanje pogojev iz 32. člena Uredbe 1303/2013. Pri evidentiranju glasov na Skupščini se bo tako preverilo tudi iz katerega sektorja je posamezen član. V kolikor bi se ugotovilo, da je predstavnikov enega sektorja več kot 49%, bodo ti člani imeli skupaj največ 49% glasov (kot to zahteva partnerska pogodba) in se bodo tako njihovi glasovi porazdelili med to kvoto. Razlika nad 49% glasov se ne bo upoštevala. Če posamezen sektor presega 49 % od skupnega števila prisotnih, se njihovi glasovi pomnožijo z določenim ponderjem. Ponder ni fiksni, ampak se vsakič sproti izračuna.

Upravni odbor LAS je organ upravljanja in odločanja LAS, ki šteje devet (9) članov:

- 4 predstavniki javnega sektorja – posamezne občine, ki jih predlaga župan posamezne občine in izvoli Skupščina LAS,
- 4 predstavniki zasebnega sektorja, tako da pripada po en član območju vsake posamezne občine, ki ga na predlog zasebnega sektorja posamezne občine izvoli Skupščina LAS,
- 1 predstavnik ekonomskega sektorja, ki ga izvoli Skupščina LAS izmed svojih članov.

Člane Upravnega odbora LAS je izvolila Skupščina LAS za celotno programsko obdobje 2014 - 2020. Upravni odbor LAS je sklepčen, če so na seji zastopani vsi sektorji (javni, ekonomski in zasebni) z najmanj enim predstavnikom in je na seji prisotnih več kot polovica članov odbora. Nobena posamezna interesna skupina nima večinskega deleža glasov ali več kot 49 % glasovalnih pravic. Upravni odbor LAS mora v primeru izbora in potrjevanja operacij (projektov) zagotoviti odločanje skladno z upoštevanjem B točke, drugega odstavka 32. člena Uredbe 1303/2013/EU.

V kolikor bi se ugotovilo, da je predstavnikov enega sektorja več kot 49%, bodo ti člani imeli skupaj največ 49% glasov in se bodo tako njihovi glasovi porazdelili med to kvoto. Razlika nad 49% glasov se ne bo upoštevala. Če posamezen sektor presega 49 % od skupnega števila prisotnih, se njihovi glasovi pomnožijo z določenim ponderjem. Ponder ni fiksni, ampak se vsakič sproti izračuna.

Člana Upravnega odbora LAS lahko na seji Upravnega odbora LAS zastopa pooblaščenec s pisnim pooblastilom.

Naloge Upravnega odbora LAS so:

- skrbi za učinkovito delovanje LAS, njeno plačilno sposobnost in usklajenost postopkov LAS z veljavno zakonodajo, kar zajema tudi ugotavljanje in preprečevanje tveganj, ki ogrožajo delovanje LAS,
- daje Predsedniku LAS in Vodilnemu partnerju navodila za delovanje,
- skrbi za izvajanje sklepov Skupščine LAS,
- se glede svojih odločitev lahko dodatno posvetuje z zainteresiranimi člani LAS,
- sprejme predlog SLR ter njene spremembe in jih da v potrditev Skupščini LAS,
- sprejme letno poročilo o delu in finančno poročilo LAS, ki ju pripravi Vodilni partner in ju da v potrditev Skupščini LAS,
- sprejme letni načrt aktivnosti LAS,
- sprejme odločitve, potrebne za izvajanje SLR, kar zajema tudi vzpostavitev sistema njenega spremljanja in vrednotenja,

- pripravi poseben akt LAS o izboru operacij, v katerem opredeli način izvedbe javnih pozivov LAS, pregleden, neodvisen in odprt način izbire predlogov projektov za financiranje in nepristranska merila za izbor projektov, in ga da v potrditev Skupščini LAS,
- imenuje člane in nadomestne člane Ocenjevalne komisije,
- na podlagi poročila Ocenjevalne komisije za vsak projekt odloči ali se bo financiral in o tem poroča Skupščini LAS,
- izvaja evalvacijo rezultatov izbranih projektov za financiranje,
- predlaga projekte, ki jih lahko izvaja LAS,
- določi besedilo pogodbe z Vodilnim partnerjem, v kateri opredeli obseg nalog in njihovo finančno vrednotenje,
- opravlja druge naloge, določene s splošnimi akti LAS ali predpisi, in naloge, ki mu jih naloži Skupščina LAS.

Predsednika LAS izvolijo člani Upravnega odbora LAS izmed svojih članov. Predsednik LAS je izvoljen iz vrst zasebnega socialnega ali ekonomskega sektorja članov Upravnega odbora LAS, s čemer se najbolje zagotovi načelo pristopa »od spodaj navzgor«.

Predsednik Upravnega odbora LAS je tudi predsednik LAS in svoje delo opravlja v skladu s smernicami in navodili Upravnega odbora LAS in Skupščine LAS.

Za svoje delo je Predsednik LAS odgovoren Upravnemu odboru LAS in Skupščini LAS.

Mandat Predsednika LAS velja za celotno programsko obdobje 2014 -2020.

Predsednik LAS ima naslednje pristojnosti in naloge:

- samostojno in neomejeno predstavlja in zastopa LAS,
- podpisuje dokumente in listine v imenu in za račun LAS,
- sklicuje in vodi seje Upravnega odbora LAS,
- sklicuje in vodi seje Skupščine LAS,
- skupaj z Vodilnim partnerjem zagotavlja javnost delovanja LAS,
- opravlja druge naloge v skladu s splošnimi akti LAS ali sklepi Skupščine LAS in UO LAS.

Podpredsednik LAS ima enake pristojnosti in naloge kot Predsednik LAS, vključno z zastopanjem LAS in podpisovanjem listin v imenu LAS, če je predsednik LAS odsoten, nedosegljiv, nezmožen za delo ali ko bi lahko prišlo do navzkrižja interesov.

Podpredsednika Upravnega odbora LAS in s tem podpredsednika LAS izvolijo člani Upravnega odbora LAS izmed svojih predstavnikov iz javnega sektorja.

Nadzorni odbor LAS je nadzorni organ LAS in je sestavljen iz treh (3) članov, in sicer:

- enega (1) predstavnika javnega sektorja,
- enega (1) predstavnika ekonomskega sektorja in
- enega (1) predstavnika zasebnega sektorja.

Člane Nadzornega odbora LAS voli in razrešuje Skupščina LAS za celotno programsko obdobje 2014 - 2020. Član Nadzornega odbora LAS ne more biti član Upravnega odbora LAS ali Ocenjevalne komisije, oseba, ki opravlja finančno-računovodske posle za LAS, ali oseba, ki opravlja delo pri Vodilnem partnerju, ali druga oseba, če bi prišlo do navzkrižja interesov.

Nadzorni odbor LAS sklicuje in vodi predsednik Nadzornega odbora LAS, ki ga izmed svojih članov izvolijo člani Nadzornega odbora LAS. Zaradi pravila, da se predsednika LAS izvoli iz vrst zasebnega sektorja se predlaga Nadzornemu odboru, da izberejo svojega predsednika iz vrst javnega sektorja. Tak predlog pa za izvolitev predsednika nadzornega odbora ni zavezujoč.

Nadzorni odbor LAS ima naslednje pristojnosti in naloge:

- nadzira finančno in materialno poslovanje LAS,
- nadzira delo Predsednika LAS, Podpredsednika LAS in Upravnega odbora LAS,
- nadzira delo Vodilnega partnerja,
- nadzira gospodarnost poslovanja LAS,

- na zahtevo Predsednika LAS ali Upravnega odbora LAS poda oceno o pravilnosti ali gospodarnosti posameznega posla LAS ali delovanja Vodilnega partnerja,
- najmanj enkrat (1x) letno o svojem delu poroča Skupščini LAS,
- pred sprejemom letnega poročila o delu in finančnega poročila LAS poda Skupščini LAS svoje mnenje o obeh poročilih,
- daje Upravnemu odboru LAS soglasje k letnemu načrtu aktivnosti LAS,
- opravlja druge naloge, določene s Partnersko pogodbo o ustanovitvi LAS, drugimi splošnimi akti LAS ali predpisi.

Člani Nadzornega odbora LAS lahko sodelujejo na sejah Upravnega odbora LAS brez pravice glasovanja. Nadzorni odbor LAS ima pravico do vpogleda v vse listine in dokumentacijo LAS. Nadzorni odbor LAS je za svoje delo odgovoren Skupščini LAS.

Ocenjevalna komisija je delovno telo LAS, ki pregleduje in ocenjuje prijave na javne pozive LAS ter o tem poroča Upravnemu odboru LAS. Ima tri (3) člane in nadomestnega člana in je sestavljena iz neodvisnih strokovnjakov, ki imajo ustrezna znanja predvsem s področja evropskih strukturnih skladov kot sta EKSRP in/ali ESRR, poznavanje programa razvoja podeželja 2014 - 2020, predvsem pa poznavanje projektnega managementa.

Člane Ocenjevalne komisije in nadomestnega člana imenuje Upravni odbor LAS za celotno programsko obdobje 2014 – 2020 izmed evidentiranih ocenjevalcev pri Društvu za razvoj slovenskega podeželja. Upravni odbor LAS lahko razreši člana Ocenjevalne komisije, če ta deluje v nasprotju s Partnersko pogodbo o ustanovitvi LAS, splošnimi akti LAS, sklepi organov LAS, če svojega dela ne opravlja strokovno, korektno in neodvisno ali če ugotovi, da je prišlo do konflikta interesov. Član Ocenjevalne komisije se izloči iz pregledovanja in ocenjevanja prijav na javni pozive in ga nadomesti nadomestni član, kadar je zasebno ali poslovno povezan s prijaviteljem na javni razpis ali njegovim partnerjem v projektu, ali kadar bi iz drugih razlogov nastalo navzkrižje interesov. Seje Ocenjevalne komisije sklicuje Vodilni partner, vodi pa jih predsednik Ocenjevalne komisije, ki ga člani Ocenjevalne komisije izvolijo izmed sebe. Za svoje delo je Ocenjevalna komisija odgovorna Upravnemu odboru LAS. Natančneje so navodila članom Ocenjevalne komisije za delo opredeljena v Pravilniku o izboru operacij.

15. Merila za izbor operacij in opis postopka izbora operacij

Merila in postopki za izbor operacij so opredeljeni v osnutku Pravilniku o postopku izvedbe javnih pozivov in izboru operacij. Pravilnik je pripravljen tako, da upošteva določila Uredbe CLLD (URL RS št: 42/2015 in 28/2016) v programskem obdobju 2014-2020, in sicer opredeljuje nediskriminatoren in pregleden izbirni postopek, nepristranska merila za izbor operacij ter preprečuje konflikt interesov.

Postopek izbora operacij bo potekal za vsak sklad posebej a v naslednjih korakih:

1. Priprava in objava javnega poziva
2. Zbiranje vlog prispelih na javni poziv
3. Preveritev prijav z vidika popolnosti vloge in splošnih meril
4. Pozivi na dopolnitve v kolikor so potrebni
5. Obvestilo tistim vlagateljem, ki so bili izločeni iz ocenjevanja
6. Ocenjevanje in razvrščanje predlogov operacij s strani neodvisne Ocenjevalne komisije
7. Izbor ter potrditev operacij s strani Upravnega odbora LAS
8. Obvestilo vlagateljem o izboru operacij s strani LAS
9. Dokončen izbor oz. potrditev operacij za sofinanciranje s strani pristojnega organa upravljanja CLLD

Podlaga za objavo Javnega poziva za izbor operacij iz naslova »Podpora za izvajanje operacij v okviru strategije lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost« (v nadaljevanju: javni poziv) je s strani Koordinacijskega odbora CLLD z Odločbo potrjena SLR za obdobje 2014-2020.

Osnutek besedila javnega poziva je sestavni del prijave na Javni poziv SLR in se praviloma ne sme spreminjati, razen v primerih, ko se spreminja tudi SLR ali na zahtevo koordinacijskega odbora CLLD oziroma na zahtevo pristojnega ministrstva.

Upravni odbor LAS po prejemu Odločbe o potrditvi SLR obravnava in potrdi čistopis javnega poziva ter določi način in rok objave. Javni poziv se objavi na spletni strani LAS www.las-smp.si in na spletnih straneh vseh štirih občin na območju LAS, ter na druge načine, ki jih določi Upravni odbor LAS.

Javni poziv je odprt najmanj 30 dni. V celotnem obdobju objave javnega poziva je potencialnim prijaviteljem omogočena pridobitev razpisne dokumentacije na spletni strani LAS. Vodilni partner v času objave javnega poziva vsakodnevno nudi informacije o javnem pozivu in odgovarja na vprašanja potencialnih prijaviteljev.

Prijavitelji vloge pošiljajo na predpisanem obrazcu v papirni obliki in na elektronskem mediju (CD, DVD ali USB ključek) s priporočeno pošto na naslov LAS, ki je hkrati tudi naslov vodilnega partnerja. Šteje se, da je vloga prispela pravočasno, če je bila priporočeno oddana na pošto zadnji dan roka.

Javni poziv mora vsebovati najmanj:

- ime LAS v imenu katerega vodilni partner objavi javni poziv,
- namen javnega poziva,
- predmet sofinanciranja,
- okvirno vrednost razpoložljivih sredstev za sofinanciranje,
- navedbo oblike, obsega sofinanciranja in upravičenih stroškov,
- pogoje, ki jih mora izpolnjevati prijavitelj in njegovi morebitni partnerji,
- pogoje, ki jih mora izpolnjevati predlog operacije za sofinanciranje,
- časovni okvir izvedbe operacije za sofinanciranje,
- območja, kjer se operacija lahko izvaja, in morebitna naselja, kjer se ne sme,
- obveznosti upravičencev do sofinanciranja,
- sankcije zaradi neizpolnjevanja obveznosti upravičencev do sofinanciranja,
- merila za izbiro operacij za sofinanciranje
- najnižje število točk, ki jih mora doseči prijava, da se lahko sofinancira,
- način izbora operacij, ki se bodo sofinancirale,
- rok za vložitev prijave, ki ne sme biti krajši od enega meseca od objave javnega poziva na spletni strani LAS,
- način vložitve in morebitne dopolnitve prijave, kar zajema tudi obveznost, da se izvod prijave vloži v elektronski obliki,
- opis postopka obravnave in ocenjevanja prijav,
- navedbo celotne razpisne dokumentacije, ki zajema najmanj obrazec za prijavo, vzorec pogodbe o sodelovanju med prijaviteljem in partnerjem, izjavo prijavitelja o izpolnjevanju obveznosti do LAS, katalog najvišjih priznanih vrednosti, ki določa omejitve upravičenih stroškov, opremo ovojnice in vzorec pogodbe o sofinanciranju, v kolikor je ta na voljo s strani Agencije RS za kmetijske trge in razvoj podeželja oz Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo
- rok v katerem bodo prijavitelji obveščeni o izidu javnega poziva in
- kontaktne podatke za pridobitev dodatnih informacij o javnem pozivu.

Izjava prijavitelja o izpolnjevanju obveznosti do LAS zajema obveznost prijavitelja, da bo v primeru sofinanciranja predlagane operacije:

- omogočil vodilnemu partnerju, da spremlja izvajanje operacije, tako da mu bo na njegovo zahtevo poročal o doseganju mejnikov in ciljev operacije,
- omogočil vodilnemu partnerju, da izvaja nadzor nad izvedbo in financiranjem operacije, kar zajema tudi nadzor po izplačilu sredstev,

- pravočasno posredoval vodilnemu partnerju vsa poročila in dokazila o izvajanju operacije, ki jih bo ta potreboval za posredovanje zahtevkov za izplačilo Agenciji RS za kmetijske trge in razvoj podeželja, omogočil vodilnemu partnerju, da jih preveri in jih po potrebi dopolni,
- omogočil vodilnemu partnerju, da preverja, kako izvedba sofinancirane operacije prispeva k ciljem Strategije lokalnega razvoja in
- posredoval vodilnemu partnerju pojasnila ali dokazila, ki bi jih ta potreboval za izvedbo svojih nalog iz prejšnjih alinej te točke.

Zbiranje in evidentiranje vlog prispelih na javni poziv opravlja Vodilni partner.

Ocenjevanje vlog opravi ocenjevalna komisija.

Naloge Ocenjevalne komisije so:

- preveri administrativno ustreznost prispelih vlog,
- preveri pogoje za upravičenost,
- pregleda dopolnitve vlog,
- popolne vloge oceni,
- po potrebi od prijaviteljev zahteva dodatna pojasnila,
- pripravi poročilo o rezultatih ocenjevanja (zapisnik),
- pripravi predlog za izbiro operacij, glede na doseženo število točk pri ocenjevanju, ter ga predloži Upravnemu odboru LAS.

Ocenjevalci se s pisno izjavo o nepristranskosti in zaupnosti zavežejo, da bodo z vlogami ravnali kot z dokumenti zaupne narave in da ne bodo reproducirali ali drugače razširjali dokumentov, njihove vsebine in podatkov pridobljenih v ocenjevalnem postopku in da z njimi ne bodo seznanjali nepooblaščenih oseb. Po opravljenem ocenjevanju bodo vso originalno dokumentacijo vrnili LAS, pomožno dokumentacijo uničili, elektronske datoteke pa izbrisali.

S pisno izjavo o nepristranskosti pri delu ocenjevalci izjavijo, da se zavezujejo, da bodo, če bodo menili, da obstaja konflikt interesov, o tem pisno obvestili predsednika LAS ter se umaknili iz postopka ocenjevanja.

Odpiranje in ocenjevanje vlog, ki prispejo na naslov določen v javnem pozivu, ni javno in poteka na sedežu LAS. Vsaka prispela vloga je označena z zaporedno številko glede na datum in čas prispetja.

Pregled vlog poteka večstopenjsko:

1. Pregled formalne popolnosti vlog in ustreznosti predlaganih operacij

Odpiranje in formalni pregled vlog, ki prispejo na sedež LAS se izvede najkasneje v roku osmih delovnih dni od zaključka javnega poziva. Vloge se odpirajo po vrstnem redu prispetja. Odpiranje vlog ni javno.

Ocenjevalna komisija odpira samo v roku oddane in pravilno označene ovojnice. Nepravočasno prispele ali nepravilno označene ovojnice evidentira ter jih s spremnim dopisom neodprte vrne prijavitelju. Dokazila, da so bile prijave nepravočasne oziroma nepravilno označene, so sestavni del uradne dokumentacije.

Ocenjevalna komisija najprej preveri administrativno popolnost vlog in pripravi Poročilo o popolnosti vlog. Vloga je administrativno popolna, kadar je uporabljen in pravilno ter v celoti izpolnjen predpisan prijavi obrazec in so priloženi vsi zahtevani dokumenti. V primeru administrativno nepopolnih vlog komisija obvesti Vodilnega partnerja, ki najkasneje v treh dneh po prejemu poročila ocenjevalne komisije, pisno pozove vlagatelje, da jih dopolnijo. Rok za dopolnitev določi ocenjevalna komisija a ne more biti krajši od osem dni od datuma prejema poziva za dopolnitev.

Pozivi za dopolnitev vlog se pošiljajo po elektronski pošti na elektronski naslov, ki je naveden v vlogi (prijavitelj v vlogi izrecno soglaša s prejemom poziva za dopolnitev vloge na elektronski naslov). Prijavitelji dopolnitve pošljejo po redni pošti, priporočeno na naslov LAS. Vsebinske dopolnitve vlog

niso dovoljene. Vloga se formalno dopolnjuje samo enkrat. Po prejemu dopolnitev, se dopolnjena vloga ponovno pregleda, da se ugotovi ali je vloga administrativno popolna.

Vodilni partner na podlagi poročil Ocenjevalne komisije obvesti prijavitelja, ki ni ustrezno dopolnil prijave, in prijavitelja, ki je oddalil prijavo, ki ne izpolnjuje pogojev za upravičenost, da je njegova prijava zavržena in s tem izločena iz nadaljnega postopka. Obvestilo se posreduje po pošti na način, ki izkazuje kdaj ga je prijavitelj prejel. V obvestilu navede:

- podlago za odločitev,
- odločitev v obliki izreka,
- obrazložitev odločitve in
- pravni pouk.
- ocenjevanje in razvrščanje predlogov operacij s strani neodvisne Ocenjevalne komisije

2. Ocenjevanje in razvrščanje predlogov operacij s strani Ocenjevalne komisije

Ocenjevalna komisija vse prijave, ki izpolnjujejo pogoje za upravičenost, oceni z vidika specifičnih meril in o pregledu pripravi poročilo za vodilnega partnerja, v katerem navede:

- število doseženih točk pri vsakem posameznem specifičnem merilu, ki je lahko samo celo število,
- obrazložitev števila točk pri posameznem merilu (zakaj je prijavitelj dobil dodeljeno število točk, zakaj ni dobil vseh točk, itd.) in
- skupno število točk po vseh specifičnih merilih.

Ocenjevalna komisija lahko v primeru nejasnosti v vlogi pozove prijavitelja, da v danem roku, ki ne sme biti krajši od treh dni in daljši od 15 dni, predloži dodatna pojasnila ali dokazila v zvezi s predlagano operacijo. Če prijavitelj pojasnil in dokazil ne posreduje, Ocenjevalna komisija presodi vlogo glede na podatke, s katerimi razpolaga.

Poročilo iz točke podpišejo vsi člani Ocenjevalne komisije, ki so bili prisotni na seji, kjer se je ocenjevalo prijave. Ocenjevalna komisija posreduje poročilo vodilnemu partnerju najkasneje v 45 dneh od poteka roka za prijavo na javni poziv.

Izbor ter potrditev operacij s strani Upravnega odbora LAS

Upravni odbor na podlagi poročila Ocenjevalne komisije za vsako operacijo odloči, ali se bo sofinancirala, pri čemer mora za veljavnost takšne odločitve glasovati članov Upravnega odbora, pri čemer noben sektor ne sme imeti več kot 49% glasov.

Upravni odbor za sofinanciranje izbere predloge operacij, ki so dosegle najvišje število skupnih točk po specifičnih merilih do porabe predvidenih sredstev.

Če je na zadnjem mestu za sofinanciranje predlog operacije, katerega zaprosena sredstva za sofinanciranje presegajo sredstva, ki so še na voljo, lahko UO LAS predlaga prijavitelju, da se operacija spremeni tako, da jo je mogoče izvesti z znižanimi sredstvi. Če prijavitelj sprejme predlagani predlog, se operacijo izbere za sofinanciranje, pri čemer se stopnja sofinanciranja ne zniža.

Prijavitelj ne more biti izbran za sofinanciranje, če njegova prijava ne doseže skupaj vsaj 60% točk po specifičnih merilih.

Vodilni partner na podlagi poročila odločitve Upravnega odbora v 60. dneh od poteka roka za prijavo na javni poziv obvesti prijavitelje o odločitvi glede njihove prijave. Obvestilo se posreduje po pošti na način, ki izkazuje, kdaj ga je prijavitelj prejel. V obvestilu navede:

- podlago za odločitev,
- odločitev v obliki izreka,
- obrazložitev odločitve, ki zajema tudi doseženo število točk pri posameznem specifičnem merilu in razloge za takšno oceno, skupno število točk in informacijo ali je bila predlagana operacija izbrana za sofinanciranje in zakaj,

- v primeru, da je bila predlagana operacija izbrana za sofinanciranje tudi nadaljnja navodila glede odobritve operacije in glede sklenitve pogodbe o sofinanciranju in
- pravni pouk.

Če prijavitelj, izbran za sofinanciranje, ne podpiše pogodbe o sofinanciranju, ali če sporoči, da predlagane operacije ne bo izvedel ali če ne sprejme izvedbe operacije z nižjimi sredstvi, se šteje, da njegova prijava ni bila vložena in se za sofinanciranje izbere naslednjega prijavitelja, glede na dosežen skupen znesek točk po specifičnih merilih.

Ko vodilni partner pošlje prijaviteljem obvestila o izboru, na spletni strani LAS objavi seznam operacij, izbranih za sofinanciranje.

Vodilni partner LAS, v imenu in za račun LAS, pisno obvesti vlagatelje glede izbire oz. ne izbire operacij. Vlagatelj ima v osmih dneh od prejema sklepa o odločitvi glede izbire oz. ne izbire operacije pravico vložiti ugovor, prošnjo za razgovor in vpogled v dokumentacijo na Upravni odbor LAS. V svojem dopisu mora natančno opredeliti in utemeljiti razloge, zaradi katerih podaja svoje nestrinjanje z izborom.

Razgovor se opravi s predsednikom LAS, ki zastopa LAS in predstavnikom Vodilnega partnerja, ki pripravi zapis o pogovoru, v roku 15 (petnajst) dni od prejema prošnje.

Na razgovoru je možen vpogled v skupne ocene po posameznem specifičnem merilu prijavljene operacije, pri čemer dokumenta ni dovoljeno kopirati ali fotografirati. Vpogled v ocenjevalne liste ostalih prijaviteljev ni možen.

Vložen ugovor ne zadrži nadaljnjih postopkov do dokončne potrditve izbranih operacij z izbranimi prijavitelji.

Dokončen izbor oz. potrditev operacij za sofinanciranje

Skladno z 32. in 38. členom Uredbe CLLD LAS operacije, izbrane na podlagi javnega poziva, predloži v potrditev organu, pristojnemu za končno odobritev operacije in sicer ARSKTRP oziroma MGRT.

Za potrjeno operacijo s sofinanciranjem s sredstvi ESRR sklene pogodbo MGRT neposredno z upravičencem. Za potrjeno operacijo s sofinanciranjem s sredstvi EKSRP, bo upravičencu izdana odločba s strani Agencija RS za kmetijske trge in razvoj podeželja.

POGOJI ZA UPRAVIČENOST	DA (drži)	NE (ne drži)
Prijava je prispela pravočasno in pravilno označena in zaprta.		
Prijava je v celoti izpolnjena na predpisanem obrazcu.		
Prijavi so priložene vse v javnem pozivu zahtevane izjave in dokumenti.		
Prijavitelj in morebitni partnerji izpolnjujejo pogoje za upravičenca.		
Prijavljena operacija se bo izvajala na upravičenem območju LAS.		
Prijavljena operacija je skladna s cilji SLR in s cilji EKSRP ali ESRR v programskem obdobju 2014 – 2020.		
Operacija predlagana za sofinanciranje se še ni pričela izvajati.		
Zaprošen znesek za sofinanciranje je v mejah kot jih določa javni poziv		
Prijavljena operacija ima zaprto finančno konstrukcijo in zagotovljene lastne finančne vire za izvedbo operacije v celoti		
Prijavljeno operacijo je možno sofinancirati glede na upoštevanje enakomerne porazdelitve sredstev po upravičenem območju LAS posamezne občine.		
Operacija se ne financira iz javnih sredstev (dvojno financiranje).		
Izvedba prijavljene operacije je v skladu z veljavno zakonodajo in so zanjo izdana relevantna soglasja ali dovoljenja (kjer je to potrebno).		

SKLAD EKSRP

	Merilo	Možno število točk	Doseženo število točk
	Specifična merila		
01	Skladnost operacije s Strategijo lokalnega razvoja	15	
02	Povezovalni učinek z drugimi operacijami	3	
03	Ekonomska in družbena upravičenost operacije	20	
04	Trajnost projektnih rezultatov	5	
05	Vključenost partnerjev	12	
06	Finančna preglednost in stroškovna učinkovitost	20	
07	Vpliv operacije na doseganje horizontalnih ciljev EU	10	
08	Upravljanje operacije	5	
09	Socialna vzdržnost	5	
10	Okoljska trajnost	15	
	Skupaj	110	

Opis specifičnih meril

01	Skladnost operacije s Strategijo lokalnega razvoja	Možno število točk	Doseženo število točk
1.1	Operacija s svojimi aktivnostmi in rezultati podpira najmanj 3 cilje opredeljene v SLR	15	
1.2	Operacija s svojimi aktivnostmi in rezultati podpira najmanj 2 cilja opredeljena v SLR	10	
1.3	Operacija s svojimi aktivnostmi in rezultati podpira 1 cilj opredeljen v SLR	5	
	Skupaj največ (točke se NE seštevajo!)	15	

02	Povezovalni učinek z drugimi operacijami	Možno število točk	Doseženo število točk
2.1	Operacija ima povezovalni učinek z že izvedenimi operacijami ali z operacijami v izvajanju.	3	
2.2	Operacija nima povezovalnih učinkov.	1	
	Skupaj največ (točke se NE seštevajo!)	3	

03	Ekonomska in družbena upravičenost operacije	Možno število točk	Doseženo število točk
3.1	Rezultati vplivajo na povečanje dostopnosti osnovnih storitev v širšem javnem interesu.	20	
3.2	Rezultati vplivajo na razvoj novih produktov in storitev na območju.	10	
3.3	Rezultati prispevajo k nastanku novih delovnih mest.	5	
	Skupaj največ (točke se NE seštevajo!)	20	

04	Trajnost projektnih rezultatov	Možno število točk	Doseženo število točk
4.1	Izvajanje bo omogočeno tudi po zaključku operacije	5	
4.2	Izvajanje bo delno omogočeno tudi po zaključku operacije.	3	
4.3	Ni razvidno izvajanje po zaključku operacije	1	
	Skupaj največ (točke se NE seštevajo!)	5	

05	Vključenost partnerjev v operacijo	Možno število točk	Doseženo število točk
5.1	Pri operaciji sodeluje več partnerjev iz najmanj 3 različnih sektorjev.	12	
5.2	Pri operaciji sodelujeta 2 partnerja iz različnih sektorjev.	10	
5.3	Pri operaciji sodelujeta vsaj 2 partnerja (prijavitelj in 1 partner).	8	
	Skupaj največ (točke se NE seštevajo!)	12	

06	Finančna preglednost in stroškovna učinkovitost	Možno število točk	Doseženo število točk
6.1	Načrtovani stroški operacije so v celoti skladni z vsebino/rezultati, viri financiranja so jasno določeni	20	
6.2	Načrtovani stroški operacije so delno skladni z vsebino/rezultati, viri financiranja so delno jasno določeni	10	
6.3	Načrtovani stroški operacije niso skladni z vsebino/rezultati, viri financiranja niso jasno določeni	5	
	Skupaj največ (točke se NE seštevajo!)	20	

07	Vpliv operacije na doseganje horizontalnih ciljev EU	Možno število točk	Doseženo število točk
7.1	Operacija prispeva k blaženju podnebnih sprememb in prilagajanju nanje	3	
7.2	Operacija prispeva k ohranjanju narave, okolja in spodbuja rabo endogenih potencialov	3	
7.3	Inovativnost operacije: Operacija predstavlja novost na območju LAS (nove rešitve, nova ponudba, metode, storitve,...)	4	
	Skupaj največ (točke se seštevajo)	10	

08	Upravljanje operacije	Možno število točk	Doseženo število točk
8.1	Vlagatelj in partnerji imajo izkušnje z izvajanjem operacij (reference).	5	
8.2	Vlagatelj ima izkušnje z izvajanjem operacij (reference).	3	
8.3.	Vlagatelj in partnerji (če so) nimajo izkušnje z izvajanjem operacij.	1	
	Skupaj največ (točke se NE seštevajo)	5	

09	Socialna vzdržnost	Možno število točk	Doseženo število točk
9.1	Operacija se izvaja za posamezno prednostno ranljivo ciljno skupino iz SLR (otroci, starostniki, društva)	5	
9.2	V operacijo so vključene druge ranljive skupine (dela nezmožni ljudje, invalidi, ženske, mladi,...)	3	
	Skupaj največ (točke se NE seštevajo!)	5	

10	Okoljska trajnostna naravnost	Možno število točk	Doseženo število točk
10.1	Operacija zagotavlja varovanje narave, ohranjanje in primerno rabo naravne in kulturne dediščine.	5	
10.2	Operacija prispeva k energetske učinkovitosti ali trajnostni mobilnosti.	5	
10.3	Operacija prispeva k aktivnejšemu zdravemu življenju prebivalcev.	5	
	Skupaj največ (točke se seštevajo!)	15	

		Možno število točk	Doseženo število točk
	Število točk ocenjene operacije	110	

SKLAD ESRR

	Merilo	Možno število točk	Doseženo število točk
	Specifična merila		
01	Prispevek k doseganju ciljev SLR	20	
02	Vpliv operacije na doseganje horizontalnih ciljev EU	8	
03	Okoljska trajnost	15	
04	Socialna vzdržnost	5	
05	Vključenost partnerjev	12	
06	Vpliv na območje LAS	10	
07	Ekonomska in družbena upravičenost operacije	15	
08	Finančna preglednost in stroškovna učinkovitost	15	
09	Trajnost projektnih rezultatov	5	
10	Upravljanje operacij	5	
	Skupaj	110	

Opis specifičnih meril

01	Prispevek k doseganju ciljev SLR	Možno število točk	Doseženo število točk
1.1	Operacija s svojimi aktivnostmi in rezultati podpira najmanj 3 cilje opredeljene v SLR.	20	
1.2	Operacija s svojimi aktivnostmi in rezultati podpira najmanj 2 cilja opredeljena v SLR.	15	
1.3	Operacija s svojimi aktivnostmi in rezultati podpira 1 cilj opredeljen v SLR.	10	
	Skupaj največ (točke se NE seštevajo!)	20	

02	Vpliv operacije na doseganje horizontalnih ciljev EU	Možno število točk	Doseženo število točk
2.1	Operacija prispeva k blaženju podnebnih sprememb in prilagajanju nanje.	2	
2.2	Operacija prispeva k ohranjanju narave, okolja in spodbuja rabo endogenih potencialov.	2	
2.3	Operacija predstavlja novost na območju LAS (nove rešitve, nova ponudba, metode, storitve,...).	2	
2.4	Operacija spodbuja enakost moških in žensk ter nediskriminacijo.	2	
	Skupaj največ (točke se seštevajo)	8	

03	Okoljska trajnost	Možno število točk	Doseženo število točk
3.1	Operacija zagotavlja varovanje narave, ohranjanje in primerno rabo naravne in kulturne dediščine.	5	
3.2	Operacija prispeva k energetske učinkovitosti ali trajnostni mobilnosti.	5	
3.3	Operacija prispeva k aktivnejšemu zdravemu življenju prebivalcev.	5	
	Skupaj največ (točke se seštevajo!)	15	

04	Socialna vzdržnost	Možno število točk	Doseženo število točk
4.1	Operacija se izvaja za posamezno prednostno ranljivo ciljno skupino iz SLR (otroci, starostniki, društva).	5	
4.2	V operacijo so vključene druge ranljive skupine (dela nezmožni ljudje, invalidi, ženske, mladi,...).	3	
	Skupaj največ (točke se NE seštevajo!)	5	

05	Vključenost partnerjev	Možno število točk	Doseženo število točk
5.1	Pri operaciji sodeluje več partnerjev iz najmanj 3 različnih sektorjev.	12	
5.2	Pri operaciji sodelujeta 2 partnerja iz različnih sektorjev.	10	
5.3	Pri operaciji sodelujeta vsaj 2 partnerja (prijavitelj in 1 partner).	8	
	Skupaj največ (točke se NE seštevajo!)	12	

06	Vpliv na območje LAS	Možno število točk	Doseženo število točk
6.1	Operacija je v širšem javnem interesu treh občin	10	
6.2	Operacija je v širšem javnem interesu dveh občin	5	
6.3	Operacija je v širšem javnem interesu vsaj ene občine	3	
	Skupaj največ (točke se NE seštevajo!)	10	

07	Ekonomska in družbena upravičenost operacije	Možno število točk	Doseženo število točk
7.1	Rezultati vplivajo na povečanje dostopnosti osnovnih storitev v širšem javnem interesu.	15	
7.2	Rezultati vplivajo na razvoj novih produktov in storitev na območju.	10	
7.3	Rezultati prispevajo k nastanku novih delovnih mest.	5	
	Skupaj največ (točke se NE seštevajo!)	15	

08	Finančna preglednost in stroškovna učinkovitost	Možno število točk	Doseženo število točk
8.1	Načrtovani stroški operacije so v celoti skladni z vsebino/rezultati, viri financiranja so jasno določeni.	15	
8.2	Načrtovani stroški operacije so delno skladni z vsebino/rezultati, viri financiranja so delno jasno določeni.	10	
8.3	Načrtovani stroški operacije niso skladni z vsebino/rezultati, viri financiranja niso jasno določeni.	5	
	Skupaj največ (točke se NE seštevajo!)	15	

09	Trajnost projektnih rezultatov	Možno število točk	Doseženo število točk
9.1	Izvajanje bo omogočeno tudi po zaključku operacije.	5	
9.2	Izvajanje bo delno omogočeno tudi po zaključku operacije.	3	
9.3	Ni razvidno izvajanje po zaključku operacije.	1	
	Skupaj največ (točke se NE seštevajo!)	5	

10	Upravljanje operacije	Možno število točk	Doseženo število točk
10.1	Vlagatelj in partnerji imajo izkušnje z izvajanjem operacij (reference).	5	
10.2	Vlagatelj ima izkušnje z izvajanjem operacij (reference).	3	
10.3	Vlagatelj in partnerji (če so) nimajo izkušenj z izvajanjem operacij.	1	
	Skupaj največ (točke se NE seštevajo)	5	

		Možno število točk	Doseženo število točk
	Število točk ocenjene operacije	110	

16. Finančni načrt, vključno s finančno razdelitvijo po zadevnih skladih iz te uredbe v skladu s finančnim okvirjem

Opis upravičenosti do skladov in izračun financiranja SLR iz posameznega sklada

Glede na pogoje upravičenosti območja LAS opredeljenih v Uredbi CLLD smo upravičeni do financiranja SLR iz EKSRP in ESRR.

SLR se bo financirala iz dveh skladov in sicer:

- **Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja (EKSRP)**

Sredstva tega sklada se bodo porabila na upravičenem območju LAS saj v skladu z Uredbo CLLD, se lahko iz EKSRP financirajo operacije v naseljih z manj kot 10.000 prebivalci (Priloga 2 Uredbe CLLD namreč opredeljuje izvzem naselja mesta Ljubljana).

- **Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR)**

Sredstva iz tega sklada se bodo uporabila v urbanih naseljih območja LAS, kjer so, skladno s Prilogo 1 Uredbe CLLD iz upravičenih naselij izvzeta mestna naselja, kar v našem primeru pomeni izvzete naselje Spodnje, Srednje in Zgornje Gameljne.

Opredeljena urbana naselja na območju LAS so: Grosuplje, kot medobčinsko središče, Škofljica in Ig, kot funkcionalna urbana naselja in Šmarje Sap in Lavrica kot dodatna druga urbana naselja.

Izračun EKSRP

OBČINA	SKUPNO ŠTEVILO PREBIVALCEV	UPRAVIČENO ŠTEVILO PREBIVALCEV	SKUPNA VELIKOST V KM2	UPRAVIČENA VELIKOST V KM2	KOEFICIENT RAZVITOSTI OBČINE	VREDNOST LEADER SREDSTEV NA PREBIVALCA	VREDNOST LEADER SREDSTEV NA POVRŠINO KM2	VREDNOST LEADER SREDSTEV NA IRO OBČINE
GROSUPLJE	19930	19930	133,8	133,8	1,29	199.300,00	73.590,00	55.000,00
IG	7099	7099	98,8	98,8	1,11	70.990,00	54.340,00	55.000,00
MOL	286307	8402	275	275	1,22	84.020,00	151.250,00	55.000,00
ŠKOF LJICA	10151	10151	43,3	43,3	1,3	101.510,00	23.815,00	55.000,00
SKUPAJ	323487	45582	550,9	550,9		455.820,00	302.995,00	220.000,00

Upoštevano število prebivalcev na dan, 1.7.2014 kot je predpisano v uredbi.

SKUPNA LEADER SREDSTVA 978.815,00 €

Izračun ESRR

Fiksni del

Fiksni del: $242.000 + (242.000 * \text{število urbanih območij v somestjih} * 0,20 + 242.000 * \text{število medobčinskih središč} * 0,30 + 242.000 * \text{število regionalnih središč} * 0,10)$

FIKSNI DEL LAS: $242.000 + (242.000 * 1 / \text{Grosuplje medobčinsko središče} / * 0,30) = \mathbf{314.600 \text{ €}}$

Variabilni del

Variabilni del: $138.000 + (138.000 * \text{število funkcionalnih urbanih območij} * 0,10 + 138.000 * \text{število ostalih urbanih območij} * 0,30)$

Variabilni del LAS: $138.000 + (138.000 * 2 (\text{Ig, Škofljica funkcionalno urbano območje}) * 0,10 + 138.000 * 2 (\text{dodatna druga urbana območja - Lavrica, Šmarje Sap} * 0,3)) = 138.000 + 27.600 + 82.800 \text{ €} = \mathbf{248.400 \text{ €}}$

Skupaj fiksni in variabilni del = 563.000 €

Določitev glavnega sklada in izračun razdelitve pripravljalne podpore

SKLAD	VIŠINA SREDSTEV	% od skupne vrednosti	pripravljalna podpora v deležu na sklad
EKSRP - LEADER	978.815,00	63,48	12.696,00
ESRR	563.000,00	36,52	7.304,00
SKUPAJ	1.541.815,00	100,00	20.000,00

Glavni sklad za naš LAS je EKSRP saj ima 63,48 % delež v strukturi financiranja LAS. Glede na ta delež odštejemo strošek pripravljalne podpore v višini 20.000 €, ki se porazdeli po skladih glede na izračunan odstotni delež posameznega sklada.

Izračun deleža podpore za tekoče stroške in stroške animacije LAS s

Vodenje in animacija je opredeljeno v višini največ 20 % od skupnih javnih izdatkov.

Podpora za tekoče stroške in animacijo tako : **304.363,00 € javnih sredstev**

LAS bo namenil za tekoče stroške in stroške animacije 286.345,00 € od skupnih javnih izdatkov.

Podpora za tekoče stroške in stroške animacije LAS se pokrivajo in izplačujejo samo iz EKSRP, kot vodilnega sklada.

$$\begin{aligned} 978.815,00 \text{ €} - 12.696,00 &= 966.119,00 \text{ €} \\ &- \underline{286.345,00 \text{ €}} \\ &= \underline{\underline{679.774,00 \text{ €}}} \end{aligned}$$

Za izvajanje operacij SLR tako ostane skupaj **1.235.470,00 €** in od tega za:

- projekte in operacije iz EKSRP 679.774,00 €
- projekte in operacije iz ESRR 555.696,00 €

- Razdelitev sredstev po posameznem skladu

Podukrep	Sklad	(EU + SLO) (v EUR)	(v %)
Pripravljalna podpora	EKSRP	12.696,00	0,82
	ESPR		/
	ESRR	7.304,00	0,48
Podpora za izvajanje operacij v okviru strategije lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost	EKSRP	679.774,00	44,09
	ESPR		/
	ESRR	555.696,00	36,04
Priprava in izvajanje dejavnosti sodelovanja lokalne akcijske skupine	EKSRP		/
	ESPR		/
	ESRR		/
Podpora za tekoče stroške in stroške animacije	EKSRP	286.345,00	18,57
	ESPR		
	ESRR		
Skupaj		1.541.815,00	100 %

	EKSRP (EU + SLO) (v EUR)	ESRR (EU + SLO) (v EUR)	ESPR (EU + SLO) (v EUR)	Skupaj (v EUR)
Prispevek sklada	978.815,00	563.000,00	/	1.541.815,00
Lastna soudeležba	300.000,00	113.000,00	/	413.000,00
Skupaj (v EUR)	1.278.815,00	676.000,00		1.954.815,00

- Načrtovana dinamika črpanja sredstev za posamezne podukrepe po letih

Podukrep	Sklad (EU + SLO)	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Podpora za izvajanje operacij v okviru strategije lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost	EKSRP	/	150.000	260.000	130.000	80.000	59.774	/	/
	ESRR	/	105.000	150.000	150.000	100.000	50.696	/	/
	ESPR								
Priprava in izvajanje dejavnosti sodelovanja lokalne akcijske skupine	EKSRP								
	ESRR								
	ESPR								
Podpora za tekoče stroške in stroške animacije	EKSRP	/	46.390	46.390	46.390	46.390	46.390	46.390	8.005
	ESRR		/	/	/	/	/	/	/
	ESPR								
Skupaj		/	301.390	456.390	326.390	226.390	156.860	46.390	8.005

- Načrtovana razdelitev sredstev po posameznih tematskih področjih ukrepanja

Tematsko področje	Sklad (EU + SLO)	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ustvarjanje delovnih mest	EKSRP		10.000	10.000	10.000	10.000	10.000		
	ESRR		30.000	50.000	50.000	30.000	20.000		
	ESPR								
Razvoj osnovnih storitev	EKSRP		100.000	200.000	80.000	40.000	30.000		
	ESPR								
Varstvo okolja in ohranjanje narave	EKSRP		20.000	20.000	10.000	10.000	9.774		
	ESRR		50.000	50.000	50.000	50.000			
	ESPR								

Večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin	EKSRP		20.000	30.000	30.000	20.000	10.000		
	ESRR		25.000	50.000	50.000	20.000	30.696		
	ESPR								
Skupaj			255.000	410.000	280.000	180.000	110.470		

- Stopnja sofinanciranja po posameznih podukrepih

Podukrep	EKSRP (v %)	ESRR (v %)	ESPR (v %)
Podpora za izvajanje operacij v okviru strategije lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost	85	80	/
Priprava in izvajanje dejavnosti sodelovanja lokalne akcijske skupine	/	/	/
Podpora za tekoče stroške in stroške animacije	100	/	/

17. Priloge

1. Seznam članov LAS;
2. Pogodba o ustanovitvi LAS;
3. Osnutek javnega poziva za izbor operacij iz naslova podukrepa »Podpora za izvajanje operacij v okviru strategije lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost«;
4. Pogodba z vodilnim partnerjem LAS;
5. Indikativna lista operacij sodelovanja LAS, ki bodo sofinancirane s sredstvi ESRR in
6. Elektronska verzija SLR.

PRILOGA 1:
Seznam članov LAS

PRILOGA 2

Pogodba o ustanovitvi LAS

PRILOGA 3

- Osnutek javnega poziva za izbor operacij iz naslova podukrepa »Podpora za izvajanje operacij v okviru strategije lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost« za EKSRP
- Osnutek javnega poziva za izbor operacij iz naslova podukrepa »Podpora za izvajanje operacij v okviru strategije lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost« za ESRR

PRILOGA 4

Pogodba z vodilnim partnerjem LAS

PRILOGA 5

Indikativna lista operacij sodelovanja LAS, ki bodo sofinancirane s sredstvi ESRR

(LAS za sedaj ni predvidel operacij sodelovanja)

PRILOGA 6
Elektronska verzija SLR